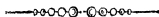

BLAGOMIR

PUŠČAVNIK.

Podučivna in kratkočasna povest za mlade
in odrasčene ljudi.

POLEG NEMŠKEGA POSLOVENJENA.

V natis te knjige so milostivi knez Gospod Gospod
Anton Martin, Lavantski škof 23. marca 1852 dovolili.

GELOYEG.

Založilo društvo sv. Mohora; na prodaj ima Janez Leon, knjigar.
1853.

41173

PREDGOVOR.

Celò majčkno število je, v primeri z zdruzimi jeziki, slovenskih povestnih bukvic najti. Vsacemu je pa znana Slovincov vroča vedoželjnost. Podamo tedaj pričujočo knjižico, in mislimo mnogim željam vstreči, posebno pa tebi, Slovenska mladost! in sicer toliko bolj, ker najdeš v nji zraven mične in kratkočasne povesti, tudi zaderžanjski zgleđ, kterega posnemanje Tvojo časno in večno srečo uterditi zamore. Tukaj imaš pred sebo čisto zerkalo, v katerem se ogledovati zamoreš. Imaš ga blazega Milkota, krepostnega in svojim staršem pokornega sina, lep kinč cveteče mladosti! —

Pa tudi vi starši in posebno ve predrage matere! ne pozabite nikdar, da je vaša presveta dolžnost, milim otročičem v mlade serca strah božji, bogoljubnost, miloserčnost in vse druge čednosti vcepiti. Lejte vertnarja, kako skerbno drevesca snaži, kako jim streže in priliva — in ve bi nemarne bile pri izkojenji (izreji) svojih otrok, ki so vaš nar dražji in nar ljubši zaklad? Ve bi se prekositi dale od vertnarja, ki že za mertvo stvar tolikanj skerbi? — Ve zamorete veliko veliko pri svojih otrocih, vaše prošnje oblake prederó, vaše solze še kamnja omeče! — in blagor Vam! če tako delate, kakor je v povesti pobožna Bogomila! — Morje življenja je dan na dan nevarniše. Hudi vetrovi divjih strast čedalje večje valove ženejo, vedno je brezno odperto in žuga

derznega brodnika požreti. Koliko bolj bo tedaj potreba z duhom božjim se oborožati, v mlado serce vse kreposti in čednosti vcepiti in se marno poslužiti vsih sredstev, ki nam jih edinoxveličavna katolška cerkev ponuja. Le na tej nepremični skali se bo serdito valovje satanskih moči zdrobilo. — Vidite ga tukaj Brica Skalodvorskega, živ dokaz, kam zanemarjen in v hudobijah utopljen človek priti zamore; da pa tikama za njim božja pravica hodi, in ga, kjer se je nar manj nadja, zgrabi in strašno udari. — Če nas sile in težave moré, če se nam slaba prihodnost kaže, in se serca obup in nezadovlnost polasti, kje nam je pomoči iskati, kje zdravila za serčne bolečine? Kdor si čisto vest ohrani, dušni mir in pokoj vživa in Bogú dopadljivo živi, bodi si močen ali slab, ukljub vsim viharjem jeznega morja, v varno zavetje, v deželo mirú in veselja privesla. In On, ki še limbarje na polju oblači in tičkov pod nebom ne pozabi, ga bo z nestrohljivim vencem zmage ovenčal, in za vse obilno poplačal. O kako prečudni so sklepi božji in neizvedljivi poti njegovi — tega nam spet priča sivi Blagomir, glavár pričujoče povesti. —

Pojdi tedaj, knjižica! med drage Slovence, hodi srečno in najdi obilno prijatlov. S Bogom!

V Ljubljani 2. Svečana 1852.

I.

GORJANSKI GRAD.

Živel je pred mnogo sto leti poleg Černohoste v svoji veličanski, skaloterdni grajšini *Miroslav Gorjanski*, plemeni-telj iz starodavne viteške rodovine. Njegovi pobožni, blagi gospi je bilo ime *Blagomila*. — Koj po prvem letu svoje poroke sta dobila zalega, ljubeznjivega dečka, ki sta ga *Milkota* imenovala. Pobožna mati si je vse prizadjala, svojega otročiča v božjem strahu izkojiti (izrediti); vitez je pa skerbel, da si je deček um izbistril, in ga je zgodaj viteške vaje učil.

Tako je živel vitez *Miroslav* s svojo gospo in ljubljennim sinčikom, ter se je smel v resnici srečnega imenovati. Hišni mir, ki je nar večja sreča, je bil na Gorjanskem gradu vedno doma. Posvetne, razujzdane zveseljvanja so vitežu čisto ptuje bile. Tiha, domača veselica v družbi kakih dveh pametnih vitezov mu je bila čez vse. *Bogomila* je bila v tej reči ž njim enacih misel. Svoje nar večje veselje je imela v Bogu, nad vitezom, svojim sinkom in nad prečudnim stvarjenjem mile narave. In kako je le hotel mali sinik drugači, kakor po zgledu svojih blazih staršev se ravnati, ker mu nič družega znanega in mar ni bilo, kakor le to, kar sta mu oče in mati v serce vsadila. —

Hipama so jim leta v tih edinosti minule, med tim ko sta si vitez in vitezinja vse prizadjala, svojega *Milkota* verlega korenjaka izkojiti. — — Ko se je po dolgi zimi

zopet mila pomlad povernila, sta vodila po gosto svojega sinka na pláno v prosto podnebje, kjer je sto in sto ptičic veselo pesem Stvarniku prepevalo, in pokazala sta mu dela neskončne modrosti in vsegamogočnosti božje, ki iz *nih* toliko reči vstvarja, in naravo v prekrasni lepoti v novo življenje budi.

Otrok je milo ginjen, in poln čudenja povzdiguje pri slednjem poduku svoje nedolžne ročice proti nebu, in stariši ga blagoslovijo.

Ko se je poletje približalo, se gré blaga družnica večkrat po polji sprehajati. Bilo je poljskim delavcem posebno veselje, imeti viteza med seboj, ki se je tako prijazno ž njimi pogovarjal. Staršem pa ga ni bilo treba večega veselja, kakor viditi svojega Milkota, ki ju milo prosi, da bi smel revnim otrokom, ki so klasje po njivi pobirali, kak par snopov dati; s serčnim veseljem ga objameta, mu s stotero radostjo v prošnjo dovolita. —

En drugikrat, ko se je jasno ponočno obnebje milijonov zvezdic lesketalo, pelja vitez svojega dečeka na dvorišče, ter pravi: „Glej, dragi Milko, brezštevilnih in nezmerljivih svetov, ktere Neskončni po svoji modrosti in vsegamogočnosti vlada! — Kakor zvezde na nebu, tako bo tudi tebe v svojem naročji nôsil, dokler boš zvést in pobožen otrok ostal. Ako si mu pa nepokoren, se on preč oberne, in ti se pogrezneš v strašen prepad, ki je temnejši kakor nar bolj strašna noč. O dete bodi tedaj pobožno, in spolnuj nauke svojih staršev, dokler živiš!“ — In otrok se milo joka, ter obljubi stoterokrat, da hoče tako storiti.

Jesen je spet svoje razveseljvanja seboj prinesla. Milko kakor sicer mlad, spremlja viteza na lov, da bi se kakor prihodnji korenjak koj iz malega vterdil. — Nar bolj prijetna pa je bila veselica, ki jo je vitez vsako jesen svojim podložnim napravil. Vsi so bili povabljeni, stari in mladi so se sošli na grajšinski vert, kjer jih je obloženo omizje čakalo. Vitez in vitezinja sta jih prav prijazno spre-

jemala. „Nihče ne pametuje tako dobre gosposke, kakor so naši gospod in blaga gospa — tako so se bolj stari pomenkovali med seboj, Bog jima daj še prav dolgo življenje!“ — Zdaj so napivali na zdravje blazih dobrotnikov, in kadar je solnce se za božjo gnado skrilo, so se hvaležno poslovili.

O dolzih zimskih večerih, med tim ko je vitezinja po tačasni navadi zlate nitke sukala, pripoveduje vitez svojemu sinu ginljive prigodbe. Pravi mu zgodovine svojih prededov, ter ga ne pozabi opominjati, da naj si prizadeva, blage dela in zglede tih možakov posnemati, po njih zgledu pošteno in pravično živeti, v nesreči ne obupati, vedno in povsod zaupati v Boga, in potem se nikogar ne bati.

To so bile tihe, domače veselja blage Gorjanske družine. Zavoljo njene pohlevnosti in prijaznosti so jo vsi podložni visoko čislali. Slednji bi bil pripravljen umreti zanje. Clò vitezi bližnjih grajšin so jo čislali in spoštovali, akoravno ni Miroslav nobene posebne tovaršije ž njimi imel. Njegov pregovor je bil: „Ne pečaj se za to, kar svet govori, ali te dobrega ali slabega čisla, stóri kar ti dobra vest svétuje, za vse drugo pusti naj Bog skerbi.“

Te pregovor se je tudi vselej zvesto nad Miroslavom in Bogomilo spolnil, in skerbela sta tudi ga globoko v mlado serčice svojega milega sinčika vcepiti, da bi se tudi nad njim enkrat jako doveršil. —

II.

BRIG SKALODVORSKI.

Kadar ljudje nar manj mislijo, jim pošlje Bog večkrat stiske in nadloge, njih čednost poskušati in jih v kreposti poterčiti. — Taka je bila tudi z Gorjansko družino.

Bric Vitez Skalodvorski, divji, osoren mož, je že dolgo časa hrepenel, si nekaj Gorjanskega posestva kri-
vično prisvojiti, toraj je vitezu Miroslavu boj napovedal. In res je vsako leto zaporedoma z divjim tropom svojih to-
lovajev Gorjanske posestva napadal in ropal — dokler se
je enkrat vitezu Miroslavu dosti zdelo. Te spravi svoje
ljudji skup, in zapodi divje roparje dalječ čez mejo.

Nekaj časa je pred temi nepovabljenimi gosti mir imel
in nadjal se je, da se bo Bric popolnoma spreobernal in
vpokojil. Pa zmotil se je. Bric je dan na dan tuhtal, kako
bi se maševal. Neko jesensko, megleno jutro privrè z div-
jim tropom nad Gorjanske posestva, in začne po stari na-
vadi ropati. —

To se vitezu Miroslavu na znanje da. On berž pokliče
svoje ljudi skupej. Hipama se vsi zberejo. Vitez, oboro-
žen, jih k serčnosti opominja. „V božjem imenu pojdemo
nad sovražnika, jim prigovarja, z božjo pomočjo ga bomo
gotovo premagali. Le serčnost, dragi moji! Jaz grem
z mečem pravice naprej, in če Bog hoče, zmaga je
naša!“ — —

Na to vsi svoje meče kviško vzdignejo, in prisežejo
enoglasno, da se hočejo junaško obnašati. Zdaj si kupice
nalijejo, in pijejo na zdravje svojega gospoda, ter se k
serčnosti budijo. Na to da vitez znaminje, da naj odrinejo.
Vsa truma se ziblje iz dvoriša; — pred vratami ga poča-
kajo. Njegov konj je že napravljen.

On pa se še pri svoji gospi in dragem sinu mudi. Lo-
čitev od nju dveh mu je bila čez vse grenka. „Ne jokajta
se, jima reče milo, jaz sim Boga prosil, on me bo iz boja
srečno nazaj pripeljal. Ako je pa njegova sveta volja, da
vaju zdaj v zadnjič vidim, naj vaju moja smert preveč ne
žali. Saj se bomo enkrat spet sošli. Kratko je terpljenje na
zemlji, veselje v nebesih pa je večno!“ —

Oberne se k Bogomili rekoč: „Bogomila! draga mojã!
ako ti sporočilo pride, da sim jaz na borišču ubit — o ta-

krat potoči svoje solzice v tihi samoti in izjokaj se; solze so človeku prirojene, — tudi jaz bi tako storil. — Potem pa se potolaži, poklekni, moli ter pomisli, da je bila neskončnega volja, naju za malo časa razločiti. Bogu se izroči, vanj zaupaj, potem naj te zadene, kar koli hoče, vse boš lahko prenesla.“

„In ako zveš, da se divji Bric bliža naš grad oropat, ne mudi se dalje tukaj. Srečniši boš živela v kmetiški bajtici, kakor na visocem gradu pri tacem divjem roparji. Res je težko, se od svojega ločiti, in v ptuje kraje bégati; vendar se podaj v božjo voljo; tudi v ptušini se dobre duše najdejo, ki bodo vaju prijazno sprejele.“ —

„Mladega sina, draga moja, izredi po božji volji. Opomni ga pogosto njegovega očeta, pa še večkrat na tistega očeta, ki je v nebesih. — Zdaj tedaj Bogomila! obvari te Bog! To vse sim ti moral povedati, da boš na vse pripravljena. Ostani z Bogom in moli za me!“

Vitez omolkne. Solzé ga polijejo. Vitezinja pa ne more joka besedice pregovoriti. — Zdaj vzame on še svojega sinka v naročje, in ga poljubi rekoč: „Ljubo dete! ti ne moreš še svojega očeta v boj spremiti. Imaš komaj 7 let. Bodi toraj domá v tolažbo svoje matere, dokler pridem spet nazaj. Ako me pa nikoli več ne bo, tolaži jih vsaj s tim, da vse dolžnosti na tanjko dopolniš. Stori vse, kar ti velijo, ljubi jih priserčno, bodi jim bramba in pomoč na stare dni! Ne zapusti jih nikoli! Vtisni si globoko v serce, kar sim ti povedal, in spolnuj vse svoje žive dni! — Zdaj pa ljubo dete! sprejmi moj očetovski blagoslov: Vsegamogočni Bog, ki je priča naše britke ločitve, naj te spremlja in vodi, dokler se snidemo v srečni deželi, kjer ne bo več ločenja!“ —

Deček glasno joka; Bogomila ž njim; vitez pa solze potajuje, objame in poljubi oba še enkrat in zapusti grad. Oba ga še sprejmeta do grajskih vrat. Tukaj ga oborožena truma pričakuje. Sede na konjiča, in jima zgine v malo

trenutkih spred oči. — Dalječ se že sliši bojna tromba in vriš bojoželjne trume.

Mati in sin gledata iz nar višjega okna za njimi; na to začne Bogomila: „Bog jih spremljaj, in pripelji jih srečno nazaj! Mili, dragi Milko! moli in prosi milega Boga, da ti ljubega očeta srečnega nazaj pripelja.“

Tako reče Bogomila, in dete poklekne, povzdigne roke proti nebu, ter začne: Ljubi Bog! usmili se revnega deteta, ne dopusti, da bi hudobni ljudje mojega očeta ubili! — O kaj bi bil jaz brez njih? Vboga zapuščena sirota. Ti o Bog si tako dober, neskončno dober, to mi mati vsak dan pravijo, zatorej usliši mili glas zapuščene sirote; vsak dan te bom zato zahvalil, prav serčno te bom zahvalil! —

„Tako moje drago dete! Bog te bo gotovo vslišal,“ reče mati in mu obriše solzé.

Večdel dneva je v samoti svoje sôbe prebila. Vsivavala je že več dni na belo svilnato pečico čedno podobo Gorjanskega gradú, ki jo je mislila vitezu o njegovem bližnjem godu za vezilo podati. Pa danas so se ji solzé na delo, ki ga je končovala, vtrinjale. — Pogled jokajočega sinčika jo še bolj žali. — Več kot dvanajstkrat gre v nar gornje nadstropje gledat, da bi mogla kakó znaminje svojega ljubega zapaziti, pa vselej pride še bolj žalostna nazaj. Poslednjič se poda popolnoma v božjo voljo. —

Po poldan se gresta na planjavo sprehajat. Bil je prijeten jesenski dan. Tukaj se vitezinja nekoliko prevedri, in terga sem ter tje jesenske cvetlice. Potem jih vplete med beršljanovo perje, in naredi venec. Kadar pride Miroslav domu, si misli, mu ga hočem podati; od mene mu je vsaka cvetlica ljubši kakor kraljevo darilo. — Med tacimi mislimi prideta do grajšinskega loga. Tukaj stoji pod štirimi košatimi lipami prijazna kapelica. Bogomila stopi noter. Tukaj je kraj, kjer se je zamogla popolnoma v Boga zamakniti, tukaj v sveti samoti, preč od ljudi, le Bog sam jo vidi in sliši njeno serčno molitev.

V sred kapelice je podoba žalostne matere Marie, ki je svojega mertvega sina v naročje sprejela. Vitezinja pade na kolena pred njo rekoč: „O izvoljena devica! kaj je vse moje terplenje proti tvojemu? — Nak! ne bom tožila čez svoje britkosti, naj se zgodi tvoja volja, o Gospod! Scer se mi nekaj dozdeva, kakor bi me nekaj prežalostnega čakalo. Zdi se mi, kakor bi notranji glas čula: Bogomila! Bogomila! pripravi se, še hude stiske pridejo čez te! — Vendar Gospod me ne bo zapustil, timveč mi bo pomoč dodelil, vse voljno terpeti. In poslednjič mi bo gotovo tudi zarja veselja zasijala, saj je tudi tebi po tolikem terpljenji, o Marija!“ —

Med tako molitevjo je vedno pokojniša prihajala. Solnce se je že nizko nagnilo. Bogomila vstane, se še enkrat Bogu priporoči, in se verne prot gradu nazaj. Noč je že nastopila, še ga ni znamenja, ne sporočila od borišča nazaj. Bogomili se zdi zdaj vsaka ura cela večnost.

Bilo je že pozno v noč — kar zadoni iz grajskega stolpa čuvajev rog, in veselje napoveduje. Bogomila zrè skoz okno, in glej! kako veselje! junaška truma se bliža gradu, in pred njimi jezdi tisti, ki ga je tako težko dočakovala. Hitro mu gre naproti. Grajske vrata se odprejo, in vitez Miroslav stopi noter.

III.

PRIPOVEST NA ODMUŠŃU.

„Bog je našo molitev vslišal, reče vitez, sovražnika smo zapodili, gotovo ne bo več želel, nas tako precej nadlegovati.“ Potem se oberne proti vojakom, hvali njih srčnost, in veli služabnikom, da naj jim nar boljši postrežejo. Vsi se po dvorišči posedejo, si napivajo, ter so prav dobre

volje. — Ko so se poživali, jih vitez poslovi s prošnjo, da bi bili vselej pripravljene, kadar se bo iz stolpa (turna) znamenje nevarnosti dalo.

Na to stopi vitez v sôbo. Vse je že zanj pripravljeno. Pri ognišči ga že čaka njegov stol, in zraven na orehovi mizi stoji kupica, ki je danas z nar boljším vinom napolnjena. — Ko se Miroslav vsede, stopi Bogomila smehljaje k njemu. V eni roki derži našivano podobo Gorjanskega gradu, v drugi pa venec jesénskih cvetic. „Glej dragi Miroslav, mu reče, te le venec sim za tvoj veseli prihod spletla. Podobo pa sim ti mislila še le o tvojem godu podati, zdaj pa ne morem dalje čakati, tako silno se veselim, da te spet vidim.“ — Vitez prejme oboje z dopadanjem, in ogleduje dolgo, posebno pa lično dodelano podobo gradú, potem jo dene v žep svoje viteške opasnice, venec pa pusti zraven sebe na mizi.

Bogomila se usede; veliko se pripoveduje od preteklega dneva. In kadar vitez od Brica Skalodvorčana pripovedovati začne — se nekoliko pomišljuje, ter reče poslednjič: „Vama moram vendar povedati, kaj da je prvi začetek sovražtva Bricovega do mene bilo. Zgodovina mojega očeta, za kterega grob celò ne vem, in zgodovina mojih mladih let ste natanjko skup zvezane. Veliko sim vama že pripovedoval od svojega rajncega, junaškega očeta, tudi zdaj me bota rada poslušala. Sicer je že pozno; pa reči, ki so se danas godile, so mi spanje odgnale. Toraj, Bogomila, le derv na ogenj! in poslušajta.

„Dalječ od tod na severni Česki meji je stal terdni Sokolovski grad, očastvo mojih prededov. Tukaj sim rojen bil. Moj oče Rudolf vitez Sokolovski, visoko čislan možak so me priserèno ljubili. Svoje matere nisim poznal. Komaj sim bil deček dveh let, ko mi jih je Bog vzel. Tačas še nisim te prestrašne zgube nič čutil; toliko strašnejša pa je bila ta šiba mojemu očetu. Nektero strašno noč so tačas prejokali. Marsikteri dan je bil priča njih notranje britkosti.

Verh tega so jim bili pogosti boji napovedani, in so morali večkrat dalje časa od doma biti.“

„Pri tacih okoljšinah je šla prav terda z mojo izrejo doma. Sklenili so toraj moj oče me svojemu zvestemu prijatlu Lavoslavu Marvinskemu vitezu izročiti. Bil sim devet let star, ko sim očetovski dom zapustil. En sam služabnik me je tje peljal.“

„To je bila žalostna ločitev od očeta. Sami so me pod grajski griček sprejmili. Tukaj obstanejo. Kaj ti še porečem, dragi Miroslav, pravijo, kar je potreba, sim ti že vse povedal. Kratke so moje besede, pa vsa tvoja prihodnja sreča je v njih. Imej Boga vedno pred očmi, ljubi svojega bližnjega, vadi se v čednostih, ne mašuj se nad sovražniki, bodi miloserčen proti vbozim. Skerbi, da boš korenjak, hrabri vitez, da boš zamogel, ko se nazaj verneš, z veseljem reči: Tukaj sim, ljubi oče, natanjko sim vašo besedo dopolnil. — Zdaj pa, dragi Miroslav, moj premili, moj edini sin, sprejmi še moj očetovski blagoslov.“

„Pri tih besedah položé svoje roke na mojo glavo. Debela solza jim po licu priteče. Bili so serčno ginjeni. Jaz sim se glasno jokal. Še enkrat me objamejo in se vernejo nazaj. Dolgo sim gledal milo za njimi. O Bog! poslednjikrat sim jih takrat objel!“

Tukaj preneha Miroslav. Bil je silno ginjen. Bogomila si solze obriše. Čez nekoliko časa začne vitez dalje: „V Marovinskem gradu sim bil v kratkem času kakor viteza lastni sin čislan. Vitezu je moja serčnost posebno dopadla, vitezinjji pa je bila moja snagoljubnost posebno všeč. Oba sim spoštoval, kakor svoje starše.“

„V tako prijetnih okoljšinah sim se kmalo v viteških vajah jako izuril. Z vsacim svoje starosti sim se upal poskusiti; slednjemu borivcu bi se bil v opor postavil.“

„Bil sim ravno 19 let star, ko je po vsem cesarstvu očiten časten bor (slavobor) naznanjen bil. „Miroslav! mi reče moj rednik, ko se je omenjenega bora dan bližal; zdaj

moraš vsemu svetu pokazati, kaj si se naučil. Jutre jo odrineva na cesarjev dvor. Svojega nar bolj iskrenega konjička ti bom dal in svoje lastno orožje. Mladeneč! nosi se možko, in glej, da mi boš veselje napravil!“ —

„Res, da mi je bilo nekoliko britko pri serci, ko sim pomislil, kako nemala reč da je to, v pričo toliko imenitnih gledavcov svojo serčnost na tehtnico postaviti; vendar sim se veselil dneva svojega odhoda na cesarjev dvor. Nadjal sim se namreč, da bom pri tej slovesnosti tudi svojega očeta dobil. Pa kmalo je šlo moje upanje po vodi, zvedel sim namreč, da so s posebnimi opravki zaderžani.“ —

„Namenjen dan pride. Iz daljnih krajev vrê ljudstvo skupej. Prej ne potlej nisim vidil več tolike množice. Ura za slavobor namenjena bije. Vitezi in vitezinja s svojimi hčerami stoje v okrogu, čakajo junaške igre.“

„Vitez Lavoslav mi pripaše sinje jekleno orožje, in mi med tim še marsikter moder poduk da. Zdaj stojim napravljen. Visok šop belih in sinjih peres se vgiba na moji svitli jekleni čeladi. Težki meč mi rožla na strani; nadramnice in predpersnik so iz blišečega jekla; čez moje rame visi lep viteški plajš. — V taki napravi sim se serčnega mislil, kakor še nikoli poprej. Bojoželjen se na belega, čverstega konjiča zaženem, in vahtim v desnici jekleno sulico.“

„Borbne trombe zadoné. Zdaj je šlo vse čez in križem; bor za borom se versti. Ljudstvo vpije in gromi, in sprejme zmagavca vselej s hrupnim vrišem. — Zdaj nam je šlo za nar zadnje, nar lepše darilo. Cesarski klicar oznanuje in pokaže mladim vitezom lep križ z dolgo verižnico, oboje iz čistega zlata; na tim je bilo zapisano: „Za krepost in serčnost!“ — „Za te dve pa kar vse postavim,“ tako si v serci mislim, se Bogu priporočim, in zdirjam, ko se znamnje da, z beličem na dvor. — Še enkrat se tromba oglasi, in visok, černo napravljen hrust na črnem konju se mi nasproti postavi. Pogled tacega velikana bi me bil lahko ob pogum pripravil, vendar vroča kri, od vriša

ljudstva in lepega darila še bolj vneta, mi šviga bojožejna po žilah. Zdaj se udariva. Škiti se o solnčnem svitu lesketajo; od njih odletajo zagnane sulice nazaj. Konjiča razgetata; bil je vroč boj. Oba se sučeva z enako serčnostjo, sreča se na nobeno stran ne oberne. Na enkrat pa dobim od strani močen udarec, tako da moj konj v stran odleti, ravno kar da nisim z njega padel. To priložnost hoče črni mož dobro porabiti, in hoče na me planiti. Predenj mu je pa mogoče bilo, sedim že terdno in urno zapazim golo stran, ter ga sunem s sulico tako močno, da se preklinjvaje z konja zverne.“

„Zdaj vstane hrup med ljudstvom. Črni je padel, Sinji (plavi) je zmagal, tako so vpili, da se skor trombè in bobnov slišalo ni. — Zdaj sim bil vedičen, svojega nasprotnika poznati. Ko svoj predličnik preč uzame, spoznam, da je — Štefan Sovljanski, ravno te vitez, ki se zdaj za Brica Skaldvorskega piše, in mi toliko zlega nakopuje. Prijazno ga pozdravim, in mu pravo roko ponujam; on pa šobe nappnè in godernja z zaničljivim hrohotanjem proti meni: Križ in zlata verižnica (ketna) sta vaša. Pa le zamerkajte, da bom še Miroslava Sokolovskega najti vedel. — Takrat ga še nisim prav razumil in nisim porajtal na njegovo besedo; pa kmalo sim, Bog hotel ne, zvedeti moral, kaj mi je takrat reči hotel.“

„Med slovesnim donenjem trombe in silnim vrišem ljudstva prejmem pridobljeno darilo. Nar lepša in ljubeznivša gospodična je bila odbrana, da mi ga je na škardlatni blazinci (polštercu) podala. Ti si bila, Bogomila, od ktere sim to častno darilo prejel. Takrat sim te v prvič vidil; tvoje vunanje pohlevno obnašanje mi je že takrat željo v sercu obudilo, tvojo še lepšo dušo poznati.“

„S slovesno hvalo povsod spremljen in od cesarja med viteze povzdignjen, se podam v družbi svojega rednika, kteremu sim vso to čast dolžen bil, na Marovinski grad nazaj; in od tod jo mislim prot svojemu domu mahnuti. —

Pa zdaj se začne zame prežalosten čas, na katerega se vselej z britkostjo spomnim.“ — „Komaj je preteklo nekaj tednov, kar na enkrat dospè posel iz Sokolovske grajšine do viteza Lavoslava. Z dopisom, ki ga je prinesel, prigovarjajo in prosijo moj oče viteza v imenu svoje zveste prijaznosti, jim pomagati zoper krivične napade obeh Sovljanskih vitezov. — Se mi je vse zdelo, reče vitez Lavoslav, da bo kaj tacega, postavim da je slavobor na cesarskem dvoru tega vzrok.“ „In tako je tudi res bilo. Stari Sovljanski vitez, osvetoželjen, zavidljiv mož, se je zarotil od tiste ure, ko je svojega sina se z konja zverniti vidil, ne prej počivati, dokler se nad Sokolovsko rodovino strašno ne zmašuje. Komaj pride s svojim sinom na svojo grajšino nazaj, ktera se je s Sokolovskim posestvom mejila, že išče priložnosti, mojemu očetu prepir napovedati. In ta se mu tudi kmalo ponudi. S to pritko, da hoče divjačino Sokolovske grajšine čez svojo mejo nazaj zapoditi, se zaleti ter tem tje v naše posestva, in pusti povsod sled razdjanja za seboj. Kar mu moj oče njegovo neviteško obnašanje grajajo, jim hrohotaje nazaj zaverne: ako jim ni všeč, naj se v očitnem boji ž njim mahnejo.“

Oče so bili toraj prisiljeni, drugej pomoči iskati; zatorej so tudi Lavoslavu pisali. Te pokliče nevtégama trumo oboroženih junakov skup; on sam se pred nje postavi; jaz jezdim zraven njega.“ —

Bilo je neizrečeno lepo jutro, ko na hribček prijahamo, iz katerega se je vsa Sokolovska okolica vidila. Dolina pa je bila, kakor dalječ oko seže, vsa razdjana in prazna; in pod hribom se ziblje črn trop oboroženih, ki se ravno pripravljajo, terdni grad napasti, v katerega so bili vsi prebivavci bližnjih sel pribežali. Zadnji čas je, da hitimo pomagat, reče Lavoslav o tacem pogledu razkačen, in pusti sinje bandera visoko vihtrati, prebivavcu grada v znamenje, da se rešenje bliža. Vsa naša truma se s junaškim pogumom sovražniku bliža. Kadar črni možje neznano bandero

zapazijo, jih nekak osup obide, in nekaka zmešnjava se med njih verstami vidi. Vendar eden, ki jih napeljuje, jih kmalo nazaj v red spravi, in gre ž njimi proti nam, svojim sovražnikom. Ko prebivavci grada našo bandero spoznajo, dobijo nov pogum, bodalice in meči se na ozidji lesketajo. — Tri ure pred solnčnim zahodom začne nar bolj ognjeni boj. Naša truma se je v dva odelka ločila; enega pelje Lavoslav proti staremu Sovljanskemu vitezu, z družim grem jaz nad Štepana. Tedaj sim že v drugič njegov nasprotnik. — Kadar me pred mojo oboroženo trumo zagleda, se precej strašna jeza v njegovi črni duši obudi, usta se mu péniyo, strašno divja, kakor ostreljeni marjasec. Pa Bog, ki se vedno za pravično reč bojuje, mu tudi zdaj ne da, kar si njegovo ostudno serce želi. Zapodil sim ga čez meje, dalječ preč, in ga nasledujem do blizo Sovljanskega grada, v kterega je, le od malo pomagačev spremljan, pribežal. Več del njegovih ljudi je bilo pobitih ali pa ranjenih.

Boj je terpel do noči. Svitli mesec svoje luči nič ne pokaže, zvezdic pa se na milijone lesketá. Ko s svojim tropom nazaj na mesto pridem, kjer se je Lavoslav bojeval, vidim, da je tudi tukaj vse tiho in mirno. Lavoslav je namreč svoje bojevavce, ki so srečno smerti odšli, na griču skupej spravil, od koder se je mislil potem v Sokolovje podati. Visoko švigajoči ognjeni zubelj in pojemljivi glasovi bojne trombe mi naznanujejo, da še mene željno pričakuje.“

„Ko do verh hriba dospém, sedi ves omamljen blizo ognja. Na roki sloni in v obličji se mu serčna žalost bere. Kje so moj oče? še enkrat željno s trepečim glasom baram. O vitez Lavoslav! ne prikrivajte mi jih dalje, dolgo, dolgo jih že nisim vidil. Pokažite mi jih, da k njih nogam solzico veselja potočim in jim povem, da sim njih zvesti sin Miroslav. — Vitez me milo pogleda. Debela solza se mu v očesu zalesketa. „Miroslav, mi reče, ali si vidil mertve trupla tukaj dol na planjavi? — tvoj oče te lepo pozdravijo.

Ti si bil še njih poslednja beseda, preden so junaško smert storili.“

„Tedad so umerli! zdihnem britke žalosti, in zagernem z okervavljenim plajšem svoj obraz, umerli so tedaj, in jas jih nisim vidil toliko let! umerli, in jas jih ne bom več na tem svetu vidil!“ —

„Kako mi je bilo to strašno uro pri serci, si ne moreta misliti. Rajši bi bil sam, stokrat rajši na borišči padel.“ —

„O solnčnem zahodu, pripoveduje vitez naprej, so prispeli iz grada z oboroženim tropom, ko so zapazili, da sim v nar hujši nevarnosti, ves od sovražnikov obdan. Tako so nar hujši nase obrnili, so prišli s starim Sovljanom v dvoboj, in so ga tudi na tla zavernili. To viditi, skoči eden iz sovražnega tropa in jih iz konja sune. Le en sam trenutek sim prepozen bil, jih rešiti. Trudni v smertni britkosti so ležali, jas sim klečal zraven njih. Lavoslav ostani z Bogom, so mi rekli, vse svoje ti zapustim, skerbi za mojega Miroslava. — Pa preden sim jih potolažiti mogel, me že spet bojni roj v ognjeni bor potegne. Tako so tedaj morali, od vsih zapuščeni v Gospodu skleniti.“ —

„Od take pripovedi popolnoma omamljen in pobit se preč obrnem, in se naslonim britko jokaje na deblo bližnjega hrasta. Vsa ponočna okolica krog mene je bila prazna, tiha, strašna. Ravno tako tudi moje sercé. Bil sim pobit, nevtolažen, zapuščen.“ —

„Ko tako v temni noči stojimo, glej, iz Sokolovskih stolpov začne og. ozen plam švigati, in v malo trenutkih je ves grad v ognji. „Kaj je to? zakličé Lavoslav, urno na noge! hitimo, ako je še mogoče grad oteti! Morebiti, da še zažigavca zasačimo. To je gotovo sovražnik steril. — Kakor je mislil, tako je tudi res bilo. Ko na pogorišče prispemo, najdemo res tukaj dva sovražna gerduna, ki sta bila od Sovljana podkupljena in nagovorjena, ponoči v grad, od oborožencov zapuščen, splezati se, in ga na štirih straneh zapaliti. Kakor so si tudi naši ljudje prizadevali, ogenj

pogasiti in kej rešiti — je bilo vse zastonj. V malo urah je stala tukaj černa podertina na gorečem posipu.“

„Tako tedaj nisim samo preljubega očeta zgubil, temuč bil sim tudi ob vse svoje premoženje prišel, ki bi ga bil imel po očetu podedovati. Vse moje lepo upanje je šlo te sami dan po vodi. Dalječ preč od dimapolnega posipa slonim in britko jokam. Kaj mi je le bilo zdaj početi? Kam se obrniti? Celò meč na moji strani ni bil moja lastnina. Take strašne misli so mi dolgo serce morile. — Potem se obrnem gor na ozvezdeno obnebje, ki se je tako prijazno in meni tolažljivo lesketalo. Neka sveta milogroza mi sercé navda, in milo začnem moliti. Zdelo se mi je, kakor bi me mile zvezdice vprašati hotle: Miroslav! hočeš li obupati, kar te Gospod poskuša? Kakor si v boji junaško se deržal, tako stoj serčno tudi zdaj, ko duša terpi, le misli, kar stori je prav storjena. — Pri tacih mislih se spomnim neke pesmice, ki so jo moj pobožni oče včasi zapeli, namreč:

Taisti, ki zvezdam odločil je pot,
 Je velik, mogočen, ki biva povsod,
 Ki kote nar skrivniših krajev pozná
 Clò pések prešteje o bregu morjá:
 Človeka nikoli tuđ ne zapusti,
 Ga vodi, ga spremlja, za njega skerbi.“

„Potem sim bil pokojniši, in mili Bog mi sladko spanje pošlje.“ —

„Ko se zori, se podam dol na planjavo, med družimi merličí svojega očeta poiskat, da bi jih še enkrat s solzami omočil, in potem po sveti šegi zemlji izročil. Groza me spreleti, med toliko mertvimi okrog tavati. Dosti jih je tukaj sklenilo. Med družimi vidim tudi starega Sovljana.“

„Na tem mestu se nadjam tudi blizo truplo svojega očeta najti, — pa zastonj. Tri in štiridesetkrat grem po bojnem polji sem ter tje, — pa vse zastonj. Še dan današnji ne vem, kam je prišlo. Morebiti so ga sovražni jastrobi vzeli, da bi še po smerti nesramnosti ž njim počenjali. —

Še težej pustim to mesto, kakor sim nanj prišel. Vitez Lavoslav me britko pomiluje, in se noče dalje v kraji muditi, kjer me je vsak listek na poti, vsak kamen iz posipa očetove grajšine do solz ginil. Vernemo se toraj drugi dan nazaj v Marovinsko grajšino.“

„Tukaj sim živel nekaj časa pokojno in samotno. Vsaka viteška veselica mi je bila zoperna. — Ko se poletje zopet poverne, me vitez vendar nekoliko prevedri. In kako bi vender res ne bil pri njem britkost nekoliko pozabil, saj je bil moj drugi oče?“ —

„Nek večer stopi smehljaje k meni, ter me objame rekoč: Miroslav! ti si bil vedno pameten mladeneč, in si mi že veliko veselja napravil. Za to te bo Bog blagodaril. Glej, dolžnost, ki so mi jo tvoj oče smertno uro naložili, sim, kolikor mogoče, dopolnil. Izredil sim te viteškega, in kar je veliko več: pobožnega in bogaboječega mladenča. Čas je tedaj, da že sam za se skerbiš. Kupil sim ti lepo grajšino. Pojdi tedaj tjekaj, in gospodari po viteški dolžnosti. Boj se vedno Boga, in on te nikdar zapustil ne bo.“

„Lepo ga zahvalim, in z otroškimi solzami mu obljubim, se vedno po njegovem nauku ravnati. — Čez nekaj tednov se podam v to novo selo, vitez sam me spremlja. — Ko semkaj pridem, si prilastim ime gradú, in se imenujem po tem: Miroslav Gorjanski, da bi pred zalezovanjem brezvestnega Sovljana bolj zavarvan bil. V zgodovinskih bukvah pa sim še zmiraj pisan za poslednjega plemenitelja Sokolovske rodovine. — Zdaj mi ni družega manjkalo k moji domači sreči, kakor zveste, pobožne zakonske tovaršice. Zdaj mislim na t'sti slovesni dan pri slavoboru in na blago gospodično, ki mi je slavno darilo podala. Neko posebno tiho mnenje, da te je Bog meni namenil, me žene na cesarski dvor. Tukaj sim te spoznal, Bogomila! — Tvoja pohlevnost in razumnost ste mi posebno dopadle. Tvoji starši so poznali mojo blago rodovino, in so tudi radi v najn zakon privolili. In tako sva bila morebiti nar srečniši

zakonski par. — Pa zdaj naju Bog spet s to nadlogo obiskuje, ktere začetnik je tudi uzrok vsega mojega dozdanjega terpenja bil. Štepan Sovljanski je v kratkem s pogostimi prepiri in boji svoje premoženje zapravil. S tropom svojih roparjev se je krog vlačil, poslednjič se vseli o bregu Rajne, in sozida na steremi skali svoje prebivališče. In ker je bilo ime „Sovljan“ povsod prekleto, ga je spremenul, in se imenuje od tistihmal: Brica Skalodvorskega. V malem času je bila vsa okolica njegovo posestvo. In ko je tako močnejši postal, je začel kmalo tudi po bližnjih viteških posestvih ropati. Tako je prišel tudi v moje, in pri-rinil je celo do grajšine. Moral je neki zvediti, da je Miros-lav Gorjanski ravno tisti Miros-lav Sokolovski, ki mu je v dvoboju viteško darilo odnesel. — Jaz zberem vse svoje ljudi vkup. Pomoči mi ni bilo od nikjer pričakovati. Vitez Lavoslav je bil v tem času v Gospodu zaspal. V Boga za-upaje grem tedaj s am nad razbojnike. Dobro jih naklestimo, in srečno čez mejo zaženemo. Pa od tistihmal nas zdaj pa zdaj vedno nadleguje.“

„Gospod bo že prav obernil, le v njega zaupajmo! Morebiti bo našega sovražnika razsvétil, da spozná svojo hudobijo. In če tudi ne, imamo vsaj mi lepo priložnost, se v terpenji vaditi. Le vdajmo se vselej ponižno njegovim svetim voljam, — on bo vse prav za nas naredil.“

IV.

POSLEDNJE URE NA GORJAN- SKIM GRADU.

Do tukaj je vitez pripovedal. Bogomili so se gorke solzice po licah vtrinjale. Mali Milko ni ves čas očesa od očetovih ust obernil. — Ogenj na ognjišči je bil že pojemati začel, in ura bije polnoči.

Vitez vstane. „Zadnji čas je že, reče, da gremo k pokoju. Pripoved je dalje terpela, kakor sim mislil. Lahko noč tedaj, sladko spita in Gospod bodi z vama!“ Pri tih besedah da še svojemu malemu sinku večerni blagoslov. Deček povzdigne roké, poklekne in moli svojo navadno večerno molitvico:

„O Bog, ki čuješ dan in noč,
 Ki dal si danes nam pomoč,
 Nas blagoslovi tud' nocoj!
 Obvarje naj nas angelj Tvoj,
 Po vsih naj potih z nami hodi; —
 In Ti nam Oče mili bodi!“

Še ni deček odmolil, — kar na enkrat zabobni s strašnim glasom trobenta čuvaja iz grajskega stolpa (turna). — „Za božjo voljo! kaj je to?“ zakliče vitez in skoči na okno. Bogomila in Milko se treseta na rokah in nogah. — Zdaj prisope služabnik: „Gospod, zgubljeni smo, reče, sovražniki so se zopet zbrali, in nezapaženi so oblegli v temni noči zadnjo stran grajskega ozidja. Stranske vrata so že v ognji. Sovražnikov že kupama šviga po dvorišči.“

Komaj zvé vitez žalostno oznanilo, že hiti oborožen dol, svoje ljudi k serčnosti opominjat. — „Bogomila! zakliče svoji gospi, ki je obupljiva pred njim stala, Bogomila, preljuba moja! dolžnost me kliče; jaz moram za vaše rešenje v boj! Bog bodi varh vama in meni. Z Bogom! Ubežita z Milkotom, ako bo nevarnost večí prihajala. Obvari vaju Bog! — Srečno! Srečno!“ — Pri tih besedah se odterga dragi Bogomili iz rok, in hiti iz stanice. Bogomila vzdiguje vmolknjena svoje roke proti nebu; Milko pri njenih nogah britko joka. —

Ko vitez pod grad prispè, so njegovi hlapci v nar bolj ognjenem boji z divjim sovražnikom. Sovražna moč je bila presilna. Še enkrat poskušajo služabniki, viteza v svoji družbi zagledaje, napád na črnega sovražnika. Vitez sam se zažene poln ognjene serčnosti v nar gostejši sovražni

hrup, in da jim okusiti svojega meča ojstrost. — Ali neprevidama je bil od svojih odločen, in na enkrat ga obda trop černih vitezov, ki mu s škodoželjnim divjim smehom rokè in nogè zvežejo, in ga pred svojega vodja tirajo. —

Bric Skalodvorski godernjá z ostudnim smehom iz pod svoje černe brade sledeče besede: „No, gospod vitez z zlatim križicom, ali ni res taka, kakor sim vam napovedal tam pri dvoboju, že veste! Zdaj greste z meno. Sramoto, ki ste mi jo tam storili, vam bom s slano vodo in suhim črnim kruhom povernil. Tam nad goło skalo o bregu Rajne, na visokem Skalodvoru imam dovolj plesnjevih ječ, kamur še nikoli dneva luč prisijala ni, tam vas mende ne bo mikalo se za zlate zvezde boriti!“ —

Vitez Miroslav besedice ne odgovori. Vendar solzni britki pogled na ponočno obnebje in na oknice stanice, kjer je gospo in otročička popustil, je živa priča njegove neznanè dušne britkosti. Kaj mu je bilo v ti strašni zadregi družega storiti, kakor moliti? V molitvi najde tolažbo in pokoj pobitega sercá. —

Med tim je po grajskem dvoru vse nékako potihnilo. Mali tropič grajskih ljudi, vidivši, da je njih gospod vjet, se žalostno s poti spravi. Bric Skalodvorski pa s svojimi roparji ulomi grajske vrata. Divji hrup in šumenje po gradu, ki se je ogrozno po čerri noči razlegalo, je znamnje zadosti, kakšni nepovabljeni gostači da so ga obiskat prišli. Skalodvorčan je nar drajše vrednosti sam pograbil, potem pa svojim dovolil, vse poropati, kar koli dobé.

Molcé in britkosti pobit gleda vitez Miroslav od štirih černih vitezov obdan, od dalječ, kako se njegovo premoženje na vozé naklada. Ali vse to bi še stokrat rad dal, da bi mu le edina tolažba ostala, da je gospa z otrokom re-rešena. Ali kdo ga je hotel te tolažbe zagotoviti? Zdihuje in joka, da ga britke solzé zalivajo. Kamen, na katerem je slenil, bi se ga bil usmiliti moral, divji stražniki pa se mu glasno hrohotajo, in se norca delajo ž njega. To je ubozega

viteza še bolj žalilo, zatoraj je svoje zdihe zatajeval. Za tega volja mu še hujši prihaja, in zatajevanje notranje težave mu glavo omámi. Na tla se zverne in težave otožno polno spanje se ga loti.

Čez 2 uri pridejo roparji na grajsko dvorišče nazaj. Vitez čuti, da ga nekdo močno vdari, divje pred njim preklinja in ga s tim zbudi. Skalodvorčan stoji pred njim. „Končali smo! zagromi nad njim, z mečem po zraku žvižgaje, končali smo mi, mislim da ste tudi vi že odpravljeni, gospod vitez! Zdaj gremo na sprehod proti Skalodvoru. Poslovite se še, če se morete pri svoji dragi. V temnih Skalodvorskih luknjah vam bodo sove čudne pesmice godile, da se bote za ušesi praskali; to naj vam bo za kratki čas; — trohljevina (trohnjeni les) vam bo namesti luči, in kup gnjile slame namesti mehke postljice; ne bo vas tam vaša lepa gospa tolažila ne, zakaj zdaj le se bo v dimu zapaljenega grada zadušila. Dobro smo ji posvětili, na vsih krajih grad gorí. — No kaj me tako milo in debelo gledate? kaj ne? sami spoznate, da ste smerti vredni? Zatoraj me smete velikodušnega imenovati, ker vam še dovolj časa pustim viteške dela svojega življenja premišljevati. Spomnite se tudi včasi tistega dneva, ko sva se pred cesarjem borila.“

Po tih besedah zatrobi v rog in konja spodbode. Zdaj se vlečejo z ropanim blagom obloženi vozovi za njim. Od obeh strani jahajo obroženi junaki. Za timi ropotá reven voziček, na kterega so viteza Miroslava privezali.

Zdaj pridejo na planjavo. Tukaj se sliši iz hriba dol pokanje končavnega ognja, nad strehami grada se valijo černi strašni valovi gostega dima, in pri oknah šviga svitli zubelj na vse strani. To je bil sercékončaven pogled v temni noči! Vse tako ogrozno; — nobenega sluha žive duše pri grajskem ozidji, le večanje ponočnih tičev, ktere je ogenj iz njih kotičev grajskih stolpov pregnal, se glasi; spodaj na planjavi je divji trop černih roparskih volkov z

uplenjeno, tugepolno ovčico v sredi; gori na gričku strašno razdjanje, ki maševanje iz nebes kliče.

Še vzdajnič se vitez milo ozrè na grad, v katerem je toliko sladkih ur preživel; in v tem trenutku se ozidje na kup zverne. Zdaj se ne more solz zderžati, v svoj plajš si skrije obraz in joka glasno. „Večni Bog! zdihuje, moreš vendar dopustiti, da tolike britkosti doživim? moreš gledati strašne tuge, ki moje serce pobijejo? Pred kratkim sim imel še milo gospo; in zdaj? — — imel sim ljubljenea otročička; in zdaj? — — hišni mir mi je bil tovarš, in bil sim srečen. Zdaj pa si mi vse, vse odvzel. O zakaj me skušaš tako terdó, tako prestrašno terdó! V tem trenutku, ko na svoje drage mislim, poginovajo morebiti v strašnih bolečinah med divjim ognjem. Strašna misel! Nesrečna duša! — Pa saj bom tudi jaz kmalo umerl. Ta strašna noč me bo kmalo prebarvala bledega, smertnobledega; — pottlej pa sim spet pri njih; proč bojo ti okovi na rokah in nogah; in izbrisale se bojo solze z oči! O veselje! — Dobrotljivi Bog, kako se ti zahvalim! Odpusti mi, kar sim tako nespametno govoril, težavne britkosti so me bile omamile; odpusti mi! Godernjal sim čez tvojo sveto previdnost; to ni bilo nikakor prav. Tega nikoli več storil ne bom. Stanoviten hočem ostati v ti skušnji tvoji, in če bi tudi celo moje življenje terpeti imela.“ — „Pošlji mi Gospod vsaj en žarek mile tolažbe v ranjeno dušo, kadar prestrašna noč silnega terpljenja prihaja!“ — Po taki molitvi se okrepčanea in vpokojenea čuti, da terdno zaspi. — Zbudi se ne poprej, dokler jutranja zarja temnega gojzda ne presine. Zdaj dosežejo konec gojzda. Ptičice žalostno jutranjo pesmico žvergolijo; jesensko solnce prijazno na nebu vstaja, in oznanuje lep, prijeten dan.

V.

KAPNELICA.

Okolica Gorjanska stoji tam razdjana in iz podertih razvalin se še valijo kope črnega dima. Jutranje sonce je bilo viditi, kakor da bi žalovalo po starih veličastnih stolpih visocega grada, ktere je vsaki dan nar perve obsijalo. Danes pa pošlje, kakor se zdi, svoje mile žarke bolj gostoma na kapelico, ki v bližnjem logu stoji. Tukaj kleči, belo oblečena ženska, bleda ko smert. Ta je Bogomila. Preteklo noč, ko se je od viteza ločiti morala, je ležala več kot celo uro omamljena v omedlivci, iz ktere jo divji ropot po grajskih stopnicah prebudi. — „To niso stopnje Miroslava, zakliče vsa prestrašena, nak, to niso vojaki Miroslava! to je žvenk Bricovega orožja. Miroslava mi je zabodel in zdaj pride, da tudi mene z otrokom v grozno ječo verže. O Bog, kako silno me plašijo te misli! Ali ni več rešenja mogoče? — Oče nebeški, ti poznas vendar toliko potov, po katerih svoje služabnike sovražnikov rešiš. Prosim te, pohlevno te prosim, pokaži mi en sam tak pot. Pelji me, kamor je tvoja sveta volja, le reši me Skalodvorčanovih rok.“ —

Po ti molitvici kleči nekaj časa omolknjena na tleh. „Mama, draga mama! reče Milko, nihče me tebi vzeti ne smé. Brez tebe biti ne morem. O kaj bi mogel jas revna sirota brez tebe početi? — Ako črnega moža prav milo prosim, glej, tako le z povzdignjenima rokama prosim — gotovo se me bo usmilil. Saj mu je vendar Bog mende tudi serecé dal. Potlaj bom vendar pri tebi ostati smel, in če tebe ljuba mama imam, se nič ne bojim. Rad premenim lepo drago oblačilo za revno oblecko, in delal bom neutruden za te od jutra do mraka. Nikoli ne bom pozabil očetovega opo-

minovanja; — prav veliko veselja ti hočem storiti.“ — Bogomilca otroka poljubi in joka. „Prav tako, ljubo dete! reče, ti si še moj dragi Milko, ne smeva se ločiti. Moli serčno, Gospod naju ne bo zapustil.“

Čez nekaj časa vstane nagloma. Nevtegama pobere nektare oblačila vkup, in si opaše svojo pljunko (harpo) čez rame. Na to reče solz pobita: „Ljubo dete, mi dva morava stran, dalječ stran, v kraje, kjer nama noben sovražnik pokoja ne kali, kjer zamorem v tihi samoti rajncega ljubega očka objokovati noč in dan. O kdo bi bil pred dvema urama na take britkosti mislil! Glej, tukaj so tvoj očka sedeli na tem mestu, ki je zdaj z solzami polito; poljubiva še enkrat sveto mestice. Kmalo ne bo družega ostalo od veličastnega grada, kakor gole razvaline, in razkopano ozidje bo še posameznim kviško stermelo. Ptuji popotnik si bo memo gredé solzico iz oči obrisal, in vprašal bo: kje so srečni dnevi preteklosti? — in blagoslov te okrajne kje je zdaj? In pokazali mu bojo tihi grob, rekoč: Glej, tukaj počiva te okrajne blagoslov. Černi mož ga je sém pokopal; gorjé černemu možu! Tukaj počiva Blagoslov in spi smertno spanje. Njegova žena in njegov otrok pa távata okoli od hiše do hiše, in vprašata vsacega vpadenega bledega človeka: ali si ti smert, katero iščeva? — ali si ti grob, kterege si želiva? — Pa zastonj le oprasujeta, zakaj Bogu še ni všečno ju k sebi poklicati v pravo domovino, v deželo mira in pokoja. Pa naj se zgodi volja božja! Poterpeti hočeva in čakati na božji klic odrešenja. Žalovala pa bova v Gospodu, dokler se cvetje najnega življenja osuje, in dokler na najnih grobih jesenske cvetlice ne docveté.

Pri tih besedah se spomni venčika, ki ga je vitezu o njega prihodu podarila, in ki je še na mizi ležal. Zopet se zjoka. „Mertvaški venec sim mu splekla, zdihuje, o kako je vel, iz jesenskih cvetic je nabran; usahnile so ž njim!“ — Nató se oberne po sôbi okrog, ter pravi: „Z Bogom

kraj pokoja, kjer sim tolikokrat pri njem sedéla! In vé sladke, sladke veselja, ktere sim v tem poslopji vžŕvala, z Bogom tudi vé! Bodi večni Bog stokrat za nje zahvaljen! Morebiti se ti še nisim v življenji tako z sercá zahvalila. In tudi ti, ki te je morebiti zlobni meč sovražnika prebodil, preljubi Miroslav! moj tovarš, moj prijatelj, moje vse na zemlji, z Bogom tudi ti! z Bogom! z Bogom! v nebesih se zopet vidimo.“

Bile so to nje zadnje besede. Prime za rokico malega Milkota, in ga pelja po skrivnih stopincih iz grada. Pa komaj je iz sobe bila, že prilomastijo divji roparji jo iskat, ter zlomijo vrata. Ker pa gospe ne najdejo, poropajo vse vrednosti do čistega.

Steza po stopnicah je bila temna in ogrozna, kakor gosta noč. Peljala je k skrivnim železnim vratkam na zadnji strani poslopja skoz grajski vért. S težavo le dojde vitezinja po temni votlini iz grajšinskega ozidja. Tukaj je bilo vse tiho in mirno. Le prasketanje strašnega ognja se grozno sliši. — Zdaj se priporoči božjemu varstvu, zavije Milkota v polovico plajša, ki si ga je čez rame vergla, in hiti čez griček navdol. Bila je ta ravno tista steza, po kateri se je prednji večer sprehajala. Takrat je bila še vsa pokojna in tolažbe polna; zdaj pregnana mora v strašni noči pred divjim sovražnikom bežati.

Ko na planjavo pride, se ozrè nazaj na višavo. Ogenj je že skozi streho visoko švigal, in grozno prasketanje zlobnega požara se po bližnjem logu razlega. — Zdaj se ne upa dalje iti. Obnemaga skoraj, in težave jo nahajajo. Vendar si opomore, da do bližnje kapelice pritava, ktere sveta podoba jo je pred kratkim še z pokojemilo tolažbo navdihnila. Berleča svetilnica razsvitljuje božjo vežico. Britka podoba križanega Zveličarja v naročji prežalostne matere se ji ni nikoli tako mila zdela, kakor zdaj pri samotni lučici; viditi je bilo, kakor bi hotla žalostna mati Maria reči: „Glej, revni človek! koliko je On za te storil!“

Vitezinja stopi v kapelico in počije. Vse je bilo tiho, vse pokojno in mirno. Ni ga na tem svetem mesticu ne sovražnika ne preganjavca, tukaj je sveto nadušenje, blagoslov in nebeški mir domá. Oberne se ona proti svetemu znamenju in moli: „Gospod, Ti si dal; Gospod, Ti si vzel, Tvoje ime bodi česčeno vekomaj! — Glej tukaj klečim zopet pred Teboj. Postala sim od tistihmal, ko sim zadnjič tukaj molila, revna, prerevna žena. O kako kmalo se je moje dozdevanje spolnilo! — Nimam ga človeka več, ki bi pomagal. Miroslava je meč prebodil, moje premoženje je ropar pobral in ogenj posmodil. Kaj mi je početi? Gospod Ti veš, da sim zapuščena sirota, o ne zapusti me še Ti! Tvojemu svetemu varstvu izročim sebe in otroka. Naj se zgodi z nama po Tvoji sveti volji. Gospod, pokličí naju, tukaj sva!“ —

Debele solze se ji zdaj vdero po licah. S tim si notranjo žalost nekoliko polajša, in prejoka polovico noči. Poslednjič se preobjokanih oči spanje loti, nasloni se na steno zraven Milkota, ktereга je že poprej utrudljiva žalost zazibala, in zaspí. O jutrovi zori se prebudi in poklekne pred altar. In tako jo pozdravijo prvi solnčni žarki v solzah in molitvi.

Med tim se tudi Milko zbudi. Vstane in gleda žalostno in debelo okrog. Zdi se mu, da se mu je vse sanjalo. „Kje sim? vpraša, kje pa so moja mati?“ — Zdaj jo zagleda in jokati začne. „Ne jokaj se, mu reče Bogomila, poglej britke podobe in utolaži se.“ Bog naju ne bo zapustil, saj sva njegova otroka. S svojim prebritkim terpljenjem in s svojo nemilo smertjo je naju tudi za svoja otroka odkupil. Zahvaliva se mu posebno še za to! Kaj bi bili ljudje v nadlogah brez sv. vere, brez upanja v njega? brez upanja, da bo vse terpljenje enkrat končalo, da pridemo v večno domovanje, kjer bomo ljubega očeta zopet ugledali in večno gledali? — Poklekniva, ljubo dete, in moliva, da bi nama vsaj en žarik svoje milosti in svojega razsvitljenja v otožne serce vlil, da bi se vedila kam djati in kaj početi v strašni

nadlogi. Zahvaliva ga pa tudi za vse težave, s katerimi nas je poljubil. Saj je naju skerbni oče, če nama tudi terpljenje pošilja, če naju tudi skuša in tepe.“

Poklekneti in moliti. Na to jame zopet vitezinja: „Tukaj nama ni dalje ostati. Hlapci sovražnega Brica naju gotovo iščejo. Odtegniti se jim morava. Proč morava hitéti, dalječ proč! Uno stran Rajne je dežela, od visocih gor obdana. Ljudje so tam dobri in prijazni. Tam ni nikoli slišati, da bi eden družega preganjal ali ropal. V tihi složnosti živé kakor bratje med seboj, in kdor se k njim podá, je varen pred preganjavcem. Tjekaj, ljubo dete! tjekaj pojdeva. Najdla bova tam blage duše, ki naju bojo gotovo dobro sprejele, in nama kak kotič v stanovanje prepustile. Tam bova v tihi samoti svoje dneve preživela, Gospodu služila, in svojega ljubega očeta obžalovala, ter Boga prosila, da bi naju tolažil, in nama, ako je mogoče, dneve britkosti okrajšal. Na tem svetu nimava nič več. Vse nama je odmerlo na zemlji, od kar ni mojega Miroslava in tvojega očka več.“

Zdaj je omolknila. Solze jo polijejo. — Solnce je na pol dneva. Zadnji čas, da jo odrineta. Še enkrat se oberne proti altarji: „O Gospod bodi nama zvest voditelj po neznanih ptujih krajih! Omeči serca ljudi, da se siromaške gospe in otročiča uboge sirote usmilijo. V tvojem varstvu bova gotovo konec neznanega potovanja dosegla. In tiho, Tebi dopadljivo življenje naj ti bo hvala za to!“

Ko se je tako varstvu Gospodovemu priporočila, blagoslovi še svojega Milkota in zapusti kapelico. Odkruši sebi in Milkotu leskovo palčico v bližnjem germu, in potem urno stopata proti bližnjemu gojzdu. Do gojzda pridši, se še v zadnjič ozre nazaj po dragi domači okrajni. Spet jo solze polijejo. Zdaj se poslovi od vsega, kar jo je kdaj veselilo; posebno pa od razsipa razdjanega grada, pod katerem je druzega zaročnika pokopanega mislila. Na to se s sinkom zgubi v črni gojzd. —

VI.

VITEZA SKALODVORČANEGA ROPARSKI GRAD.

Kakor prijazen in prijeten je Gorjanski grad pred razdjanjem bil; tako studogrozen in divjotrasen je roparski grad Brica Skalodvorčana o bregu Rajne. Na eni strani se širajo gosti temni gojzdovi, po katerih divje zveri vsacega plemena razsajajo, od druge strani gromi u globočini dedereča Rajna naprej. Ves grad je v skalo sekan. Večidel obseže le temne ječe, podzemljske hrame. Le v drugem nadstropji so nekatere bolj prijazne sobe, v katerih vitez s svojo zaročnico stanuje. Od tukaj se vidi dalječ čez Rajno po daljni prijazni planjavi. —

Vitez Bric, kakor hudoben in divji je bil, je imel vendar miloserčno, dobro gospó. Ime ji je bilo Jovana. Pa znal se je zviti priliznjenc, ko jo je snubil, pobožnega in poštenega delati in s plajšem čednosti zagrinjati svoje hudobno sercé. — Kakor hitro pa je bil ž njo zaročen, že razkrije svojo černo, spačeno dušo. Jovana se joka noč in dan in obžaluje svojo zmoto. „O da bi mogla k svojim staršem nazaj! je večkrat djala, kako srečna sim bila pri njih, kako nesrečna, neskončno nesrečna pa sim zdaj! — Pa vóljno hočem z božjo pomočjo vse preterpeti. Zavezana sim ž njim. Bog me gotovo zapustil ne bo. Kratko je človeško življenje; — in trpljenje, ki mi ga mož napravlja, tudi ne bo nič daljše, kakor moje življenje.“ —

Brica se je vse balo kakor steklega psa, vse se je treslo in trepetalo pred njim; pa toliko več je vse čislalo in spoštovalo njegovo gospo. On je bil neusmiljen in brezvesten divjak; starega služabnika, ki ni mogel težavnega dela

več opravljati, je zapovedal, čez skalovje v Rajno prekucniti. Jovana pa je bila z vsimi dobra, priljudna in poterpežljiva.

Ako bi bilo kedaj mogoče, da bi se Bric poboljšal bil, bi se bilo gotovo to po Jovani zgodilo. Vedila se je ž njim vesti, da se je vse čudilo, kako da more še dalje tako terdovraten ostati. Očitala mu je hude nasledke njegove hude jeze in osvetoželjnosti. Jokala se je in ga zarotovala pri vsem, kar je svetega, da naj vendar enkrat drugo življenje začne, svojo jezo in osvetoželjnost kroti, da naj bo z lastnim premoženjen zadovoljen in nikar po ptujem rok ne stega. »Glej! predragi moj, mu je večkrat v solzah djala, jaz te priserčno ljubim, moje goreče želje so, da vendar enkrat pravo pot nastopiš in se vsaj ptujega zderžiš. Začni vendar enkrat pošten vitez biti, kakor si sebi, svojim podložnim in svoji zaročnici dolžen, in kakor je Bogu prijetno in dopadljivo, kterega si že davno pozabil. Spomni se tiste žalostne ure, ko sva od mojih staršev se poslovila in ko so naju še zadnjič blagoslovili. O, kaj si takrat vse mojemu dragemu očetu obljubil! kako si se rotil, da hočeš vedno na Boga misliti in svoje neveste nikdar nikoli ne žaliti! Bric! Bric! kako pičlo si doslej svojo obljubo spolnil! koliko solz si mi že prisilil! Pa vsega minulega hočem ja pozabiti, kakor bi se nikdar zgodilo ne bilo; s stotero radostjo te hočem svojega ljubega zaročnika pozdraviti, le poboljšaj se zdaj, in obrni se na pravo pot nazaj. In stokrat stoteri nebeški blagoslov se bo nad našo hišo izlil, v veselem spominu se mi boš zahvalil, da sim te opominjevala.«

Včasi ga je opominjevanje Jovane nekoliko omečilo in obljubil je, se poboljšati. Nar večkrat pa je svojo svarivnico preklinjal, godernjaje v svojo černo brado, je šel proč, in vrata za seboj zalaputnil, da so okna klepetale; ali pa se ji je divjaško hrohotati začel, konja zajahal in po gojzdu jezdaril, potem pa v odločeno kerčmo se zgubil,

kjer je svojo divjo nejevoljo v vinu potopil. — Jovana vidivši, da z opominjevanjem nič ne opravi, sklene zanaprej molčati, in toži milemu Bogu svoje nadloge, ter ga prosi, da bi njenega zgubljenega moža razsvetil, in mu serce omečil. —

Po vsih ječah zdihuje brezštevilno jetnikov, ki so od divjega viteza v jetjé do smerti obsojeni. Veči del jih je bilo nedolžnih; le Bricova krivična osvetoželjna in nenasi-tena lakomnost jih je v ti nesrečni stan pahnila. Jovani so se revni jetniki v serce smilili. Že na kolenih je večkrat ga prosila, da naj ne bo proti njim tako neusmiljen, da naj jih oprostí, ter jim škodo poverne. Pa vse zastonj, nič niso pomagale prošnje, nič jokanje; vselej jo preklinjevaje nazaj sune, in se celò enkrat zaroti, da jo bo v nar smerdljivišo ječo zaperl, ako mu le eno samo besedico od tega zine. Molčati je zopet morala in prositi Boga, da bi ga spreobernal.

Nar večja sreča za vitezinjo je bila to, da ga večkrat cele mesce doma ni bilo. Takrat se je nekoliko odahnila. Smela se je sprehajat iti. Hladni zrak jo je vso prevedril. Kadar je Bric doma bil, ni smela čez grajsko ozidje stopiti. — „O dobrotljivi Bog! je večkrat djala, po polji se sprehajáje, kako si vendar vse v prid ljudem vstvaril; in vendar kako malokteri spozna Tvojo vsegamogočnost in očetovsko ljubezen! — Ko sim še pri svojih starših bila, in se ž njimi sprehajat hodila, kadar je hladni vetríc dihlal, kadar so cvetlice cvetéle in se hrib zelenil, kadar sim vidila po polji blagodarjeno klasje zibati se, in tičke sladko prepevati slišála: o kako malokdaj sim na to mislila, da si Ti vse to vstvaril, in iz ljubezni do svojih stvari tako lepo napravil. — Zdaj pa, če vidim cvetlico na polji, bi jo skoraj poljubila priserčnega veselja, in kadar slišim ptice žvergoleti, Te priserčno zahvalim, o Gospod! da me po tih malih stvaricah razveseluješ. — Tak je človek, — kadar ima vsega dovolj, ne misli na Boga. Pride pa nadloga

nad njega, o kako sladko mu je vsako nar manjše veselje, in kako serčno se Bogu zanj zahvali!“ —

Večkrat je pa samši doma solze točila, ker se je tako zapuščeno čutila od vsega sveta. V grajšini nikoli ni smela komu kaj zaupati. Grajšinski čuvaj je bil zvita, jezična koža, ki se je znal gospodu in gospi prilizovati. Kadar je bil gospod domá, je ž njim potegnil, mu v nar malopridniših rečeh pomagač bil; ako pa gospoda doma ni bilo, se je znal plaziti pred gospó, in je slušal z ustmi in ušesi njene povelja. Scer se mu je v sercu gnjusilo gerdo obnašanje divjega gospoda; pa on enkrat ni bil mož za to, da bi bil resnico naravnost govoril, in se je rajši gerdo hlinil, kakor da bi bil svojo službo zgubil, in pošteno živel. Zatoraj ga ni le enkrat njegova žena, ki je nekatere dobre lastnosti imela, okregala. Ž vso žensko umetnostjo, gladko besedovati, ga je včasi oštela, posebno, kadar je pijan iz kerčme, ki je v bližnjem gojzdu stala, prikimal. Ta oseba bi bila še edina, kterej bi bila smela Jovana svoje serce razkriti; pa vratar (čuvaj) je umel vsakej priložnosti pot zapreti, da niste vkup prišle; zakaj bal se je, da bi ga žena zatožila, in da bi pri gospi ob zaupanje prišel.

Tako so minuli dnevi, tedni in mesci brez vsega veselja za gospó. In glej, ko se spomlad prerodi, pricveti tudi za njo iz med ternja britkosti in težav prijazna rožica. Postala je mati deklice, kateri je bilo Zalika imé. Pozabila je rada, milo detice poserčkovaje in poljubovaje vsih nadlog in terpljenja. Vedno je o zibelki bila, in nar ljubši skerb jej je bila za otroka. Noč in dan je Boga prosila, da bi ji vsaj to edino veselje ohranil. Čez leto in dan, ko je slišala svoje dete vpervič ime: „mama“ imenovati, je bilo nje veselje nepopisljivo. Objeme ljubo detice, poljubi ga in blagoslovi, ter obljubi Večnemu, da bo njena nar večja skerb za pravo izkojenje otroka skerbeti. In Zalika je rastla, lepa, nedolžna deklica. Lepi nauki njene matere so se ji globoko v serce vcepili. Nobena čednost, ki zamore deklico Bogu in

ljudem dopadljivo storiti, ji ni bila ptuja. Bila je pametna, ponižna in pohlevna. Materi je pri opravih zvešto pomagala. Vsacemu je bila prijazna in priljudna. Veselila se je sreče bližnjega, nad nesrečo pa se je jokala in mu tudi, ako je bilo mogoče, pomagala, ter svojo mater tako dolgo prosila, da je nesrečnemu pomagano bilo.

Med družimi se je tole dogodilo, kar je živ dokaz njene prave miloserčnosti: Mati so ji hotli enkrat za vezilo novo drago svilnato oblačilce napraviti. „Oh draga mati! reče deklica, ne morem drugači misliti na oblačilo, kakor da me solze posilijo. Je vendar predragó! Platneno bi bilo zadosti za me.“ — „Kako je to?“ pobarajo mati, ali se ne boš sramovala v tacem oblačilu med druge gospodične iti?“ — „O ne!“ odgovori Zalika, meni je borno oblačilce ljubše.“ — „In kako to? — „Vi veste, draga mati, za revno bajtico tam doli pri potoku. Bolni, siromaški Martin v njej stanuje. Kar jaz pomnim, je revež v postelji, pa zraven še lakote terpeti mora. Anka, njegova dobra hči, ne vé nikakor revnemu očetu pomagati. Ona sama nima nič obleke, še celò nogovic ne. Pretečeno zimo, o koliko je sirota prestati morala! Iz pod snega je nabirala derva, pa je staremu slabemu očetu cumnato (izbico) ogrela. — Ljuba mati! za té vas prosim. Dajte njim raji denarje, ko bi jih za moje drago oblačilo potrositi iméli.“

Jovana ni pri tej priči mogla besedice pregovoriti. Objame mileno Zaliko ter jo poljubi, „Ljubo dete, reče čez nekaj časa vsa ginjena, in solze jej v očeh rajajo, ljuba Zalika, ostani tako miloserčna, dokler živiš!“ — S stoterim veseljem dopolnim tvojo prošnjo. Skerbela bom, da bota siromaški Martin in njegova revna hčerka z vsim potrebnim, vsak mesec previdena. Ti, draga Zalika, si bila prva, ki si me tega dobrega dela opomnila, bodi tedaj tudi ti prva, ki to veselo novico revnemu možu doneseš. Precej pa mu odrajtaj denarje, ki so bili za tvojo oblačilce namenjeni, da si zamoreta kruha in mleka kupiti.

Komaj izreče Jovana, že hiti Zalika proti hiši revnega Martina. Sivček se ji nasmehlja, in jo jokaje zahvali. „Kadar bom tam gori pri milem Bogu, reče pojemáje, o takrat bom vedno molil, da bi Gospod milostljivi gospodični vse stotero povernil!“ — „Tako storite! dragi Martin, mu odgovori Zalika in se tudi zjoka. Pa še bolj joka Anka. Poslovi se prijazno od sivčeka, mu roko poda in ga zagotovi, da hoče v prihodnjič vedno zanj skerbeti. —

Vitez Bric ni imel serca, take in enake veselja občutiti. Divjal je kakor steklina vedno okrog, in je komaj vedil, da ima hčer doma. Ako je bil v hudem vremenu doma, se je večkrat primerilo, da ni cele dni besedice z gospo ali hčerjo govoril. Jovana se je nadjala, ko je še Zalika v zibeli bila, da bo otroško nedolžno poljubovanje očetovo terdo serce omehčalo. Pa tudi zdaj se je zmotila. On je bil in je ostal stari, terdi mož.

Zaliki doteče sedmo leto. Z vsacim dnevom je prihajala modrejša in pobožniša, vsaki dan je bila ljubezniviša. Zdaj se primeri, da viteza zopet dolgo časa doma ni bilo. Mati in hči sta ga čakala večkrat pozno v noč strahoma, nič dobrega se nadjavši, zato ker ga tako dolgo ni bilo. Enkrat že pozno, okoli polnoči, zatrobi čuvaj, in kmalo potem se po dvorišči čuje ropot in vriskanje. Jovana sicer misli, da bi bil Bric, pa vendar se jej nenavadno šumenje čudno zdi.

Čez eno uro prigrumi Bric v njuno sobo in hoče imeti veliko bučo vino, zdaj še eno, in vpije z groznim hrohotanjem: „Zdaj ga imam svojega nar večega sovražnika!“ Zpije še tretjo bučo, potem se zavali pijan iz stola, in obleži do družega jutra. — Jovana in Zalika zveste še le drugi dan od vratarice, da je Bric Gorjanskega viteza oropal, vjel, sim privlekel in v temno luknjo zaperl. Toliko da ji je vratar povedal, kateremu je vitez sam to pravil.

Pri tej novici se Jovana in Zalika mило pogledate in jokate. „O za božjo voljo, reče Jovana, kaj se bo še vse

zgodilo! Ljubi Bog, ti veš, da me nisve nič krive tega, kar Bric stori. Vést nama ne more nič tacega očitati. Naj se že zgodi, kar hoče, na Te zaupave!“

VII.

OČE BLAGOMIR.

Ravno v tem času je živel v Švajci poleg Tunskega jezera nad visocim skalovjem star puščavnik v svojem tihem in mirnem šotoru. Pred več leti je bil v te kraje prišel, in se, ker mu je dopadlo, na gori vselil. Bil je sivček pri 70 letih. Njegove globoke gube po čelu in obličji so znamenje njegovega prešnjega britkostnega življenja, pa tudi njegove vdanosti v voljo božjo. Srebernobela brada mu je čez persi majala in dolg čern plajš z debelo vervijo prepasan mu je bil vsakdanja obleka. — —

Kaj in kdo da je omenjeni puščavnik na gori in od kod da pride, je bilo sosednim prebivavcom doline popolnoma neznano. Ali nič menj ga niso za to spoštovali kakor svojega očeta. Zakaj spoznali so v njegovih besedah globoko previdnost in modrost, v vsem njegovem obnašanji priljudnost, v njegovih delih pa ljubezen človeštva in velikodušnost; v malem času so se mu popolnoma zaupali, in se pri vsaki imenitni priložnosti pri njem posvetovali. Bil je ljudem koj o začetku, ko je sem prišel, po imenu „Blagomir“ znan. In ker so ga vsi deželani sploh spoštovali, so mu rekli: „Oče Blagomir.“ —

Oče Blagomir si je hišico pod skaló napravil, in jo z mahom in hosto (vejcami) hudega vremena in dežja obvarval. Zraven revne hišice je stala kapelčica, kjer je svojo molitev opravljal; in okoli hišice je bil majhen vertič, s

sadonošnim drevjem nasajen, na katerem si je vsako leto toliko pridelal, kolikor je za svoj živež potreboval. Pijačo pa si je donášal iz bližnjega srebročistega studenčika, ki je pod skalo šumljal; in le kadar je kak ptujec pri njem bil, je okusil ž njim kozarček vina, kterege so mu bližnji deželani podarovali. — Po dnevu je svoj vertec pridno obdeloval, ali pa lične pleteničice iz bičja delal; zvečer pa je sedé pred puščavno hišico na svojo pljunko brenkljal, dokler ni večerna zarja v mraku utonila. —

To samotno, prijazno stanovanje so ljudje sploh „Blagomirov dom“ imenovali. Ni bilo živega človeka v okolici, ki bi še ne bil na goro prišel, in pobožnega očeta obiskal. Pa ga tudi ni bilo človeka, ki bi ne bil v duhu okrepčan tega svetega mesta zapustil. —

Od tiste strani, kjer so skale nad jezerom sterméle, skoraj ni bilo u Blagomirov dom za priti; noben ptujec bi se ne bil smel brez navajenega vodnika po tej stezi podati. Od druge strani pa se je zvijala dovolj široka steza med senčnim hladnim brezjem in lepo dišečimi gorskimi cveticami. Da bi pa tudi ljudje od une strani Blagomirov dom ložej obiskovati zamogli, je bil mladeneč iz Merlinške vasi noč in dan v svoji bajtici pripravljen, ki je romarje čez vodo prepeljeval in po nevarni stezi spremljeval, in sicer brez plačila. Zatoraj je pa tudi mladenča, Nikolaj mu je bilo ime, in ki se je od ribstva živil, med vsimi oče Blagomir nar bolj ljubil (čislal.) Kolikorkrat mu je romarje pripeljal, mu je smehljaje roko podal rekoč: Ljubi Nikolaj, če ravno za svoj trud nič ne barate, imate vendar zadosti; zakaj vi imate zahvalo popotnikov, moje spoštovanje in božji blagoslov.

Čez nekaj let, ko je oče Blagomir brodnika Nikolaja vedno bolj in bolj čislal, in nad njim mladenča našel, kakoršnega si je v samoti vošiti mogel, ga nekega dne, ko je ravno romarje pripeljal, k sebi povabi, kozarček vina ž njim pokusiti. Nikolaj, ki si ni tega za malo čast štel,

sprejme z veseljem ponudbo. Oba sta se dolgo časa prav nedolžno radovála.

Poslednjič začne pobožni oče bolj resnoben prihajati in v britkomilem obličji se mu bere, kakor da bi hotel neko skrivnost razkriti in si tako serce polajšati. — „Glejte, ljubi brodnik Nikolaj, začne on, jaz sim star mož, in ura gotovo dalječ ni, ko me Gospod k sebi pokliče. Ne smem dopustiti, da bi čudna zgodba mojega življenja z menoj vred ugasnila. Moram jo poštenemu možu razodeti. Zakaj utegnili bi še po tem, ko mene davno več ne bo, drugim v velik prid biti. Ljubi Nikolaj, kar vas poznam, ste se obnašali kakor jak mladeneč, kteremu sim vedno nar več zaupal, in to ste tudi zaslužili. Vam hočem svojo zgodbo razodeti. Sercé vam bo ginila, solzé vam bo polila. In to je tolažba starega nesrečnega moža, kakor sim jaz.“

Brodniku je pri teh besedah solzica v očeh igrala. Zahvali se preserčno za tako zaupanje, in prosi z ginjenim sercam ga ljubiti tudi za naprej. — Na to jame Blagomir:

„To puščavsko oblačilo, ki ga bom seboj v grob vzal, nosim le od tistega časa, kar sim se na tem skalovji vselil. Poprej sim nosil drago viteško obleko. Blišečo čelado z visocim peresnim šopom sim na glavi imel; o moji strani je rožlal meč z zlatim ročkom na zlatem oklepu. Bil sim vitez, posestnik starodavne, terde grajšine na Česki meji, in moje pravo imé je Rudolf Sokolovski.“ —

Dolge skušnje mi je Gospod Bog nalagal. Zgubil sim svojo zaročnico, ko sva še le nektere leta skupaj bila. Izkojenje edinega sina mi je čez vse veljalo. Izročil sim ga svojemu nar zvestejšemu prijatlu vitez Lavoslav Marvinskemu. Bil je še deček pri 9tih letih, ko sim ga od doma poslal v ptuje. Ko je zrastel jaki mladeneč, je bil veselje izkojitelja in kinč mladega viteštva — to mi je vitez Marvinski tolikokrat sporočil. — Ali da nikoli več svojega blazega Miroslava vidil ne bom, nikoli ga objeti in poserčiti mogel, tako je sklenila božja prečudna previdnost,

ktero vedno na tihem povelečujem in molim, dasiravno je ojstra in nezapopadljiva.

Moj sin je bil na cesarskem dvoru v viteškem dvoboju s prvim daritom ovenčan, in hotel se je potem k svojemu razveseljenemu očetu verniti. Pa ravno ta okolšina mi je nekega divjega viteza, čigar sin se je takrat z mojim Miroslavom boril, v nar hujšega sovražnika storila. Kmalo potem je sovražnik mojo okrajno s svojimi trumami obdal, jaz sim bil s svojimi v gradu obležen. Poslal sim po naglo pomoč k svojemu prijatlu Marvinskemu. Verli vitez pride res z mojim sinom in z junaško trumo. Pod gradom se vname junaški boj. Z novo serčnostjo se podamo tudi mi med nje, pripravljene na zmago in smert. Ali, dragi moj, to so bile težavne ure prenesrečne noči. Jaz sam sim v dvobor s črnim vitezom zadel. Posekal sim ga. Pa ravno v tem trenutku, ko se je uni ves kervav iz konja zavalil, me sovražna sulica od strani zadene in padel sim omamljen na tla.“ —

O polnoči se predramim iz smertnotežavne omotice. Sulica me je bila na levem opersji obdersnila; nenadljiv strah me je bolj omotil bil, kakor pa bolest rane. Mogel sim se zdaj iz pod kupa mertvih izplaziti. Po vsem borišči je mertvaška tihota. Ognjeni žar in divji ropot mi je dokaz, da morajo na Sokolovskem gradu oboroženi biti. In res kmalo sim se prepričal, da so oboroženi in sicer — sovražniki. Komaj sim se pri življenju čutil in se po svojih ozirati jel, — glej že švigajo ognjeni valovi po Sokolovskem gradu, in krog in krog se črna noč od strašnega požiga žari. Kako mi je bilo takrat pri serci, si znate misliti, ljubi Nikolaj! — Ta grozopolna noč mi je še vedno kakor strahostudna prikazen v spominu. — Zdaj si nisem mogel družega misliti, kakor da so sovražniki zmagali. Vidil sim smert svojega prijatla in svojega sina pred seboj; in, ko bi jima bil morebiti sovražnik zanesel, mi je stala pred očmi njuna črna ječa in revno, revno življenje, — življenje, ki je sto-

krat revniše od mojega. Zakaj meni sije solnce, in po noči mi zvezde lesketajo, prost kakor tica smem po polji se sprehajati med cveticami in hvaliti njega neskončno modrost, ki je vse tako lepo napravil. Moj sin pa ne vidi solnca, ne zvezdic, ne človeka. Na rokah mu rožlja težko železje, dokler bo živel, in le na gnjili slami počiti zamore!“

„Take misli so me mamile, ko sem zopet k življenji prišel. Vendar, dragi Nikolaj, kdor v Bogá zaupa, ga on ne zapusti, tudi v nar veči zadregi ne. — Poklekнем doli na borišči, med tim ko je moje posestvo se v ognji posipalo, ter molim in prosim Boga, da bi me razsvetil, da zvem kaj mi je storiti. Zdaj mi reče neki notranji glas: „Napravi se, revni mož! tvoj prijatelj, tvoj sin sta od sovražnika vjeta, tvoje premoženje je črni vitez poropal, tvoj grad je ogenj posul. Nič nimaš, kar bi te tukaj zadrževati utegnilo, čisto nič. Tudi Marvinski grad bodo vrage opleni, ker so že viteza umorili. Beži! vbeži toraj njih zalezovanju! Zdaj je nar lepša priložnost, ker te mertvega mislijo. Poišči si na ptujem tihi samotni kraj, kjer zamoreš svojo žalost izjokati in ostanek svojega Bogu darovati. Pojdi, zaupaj se varstvu Gospodovemu, on bo storil, kakor ti bo koristno.“

„Tako mi reče notranji glas. — Jaz ubog, ranjen, pobit mož, se še tisto noč napotim; nadjaje se, da bom drugo jutro drugo okrajno dosegel. Dolgo sim hodil in hodil v romarski obleki sem ter tje po deželi, pa nikjer ni bilo mira in pokoja za me. Poslednjič pridem v te kraje. Dobri ljudje ste me prijazno sprejeli, in naredil sim si tukaj na tej skali hišico. Spoznati moram, da bi ne bil dobil bolj pripravnega kraja Bogu z vdanostjo služiti, kakor je te. — Moja nar večja žalost je, da ne vem, ali moj sin še živi ali ne? Koliko popotnikov, ki so od dalnjih krajev prišli, koliko pevcov, ki so vse gradove obduhali, sim baral in baral, ako bi jim ime „Miroslav Sokolovski“ morebiti znano ne bilo? Pa vse popraševanje je bilo zastonj.“ —

Kako vesel bom takrat, ko se mi bo solnce večno za une le černe hribe skrilo, ko pride večer mojega življenja, in me Gospod v večno domovino pokliče, kjer bom svojo zaročnico, svojega sina in prijatla zopet pozdravil. Kadar bo zvonček na moji kapelici utihnil, takrat naj vam bo znamenje, da je moja ura odbila. Takrat pridite dragi Nikolaj z vsimi, kateri ste kdej očeta Blagomira spoštovali, in položite moje velo truplo v skalnati grob, ki je tukaj poleg kapelice pripravljen.“ —

Zdaj umolkne sivček. Oči mu v solzah plavajo. Nikolaj mu ginjen roko poljubi, in dolgo ne more pregovoriti. „Bog svojih otrok večno ne skuša, reče poslednjič, morebiti da vam še vesela ura tukaj na svetu bije.“ — „Bog daj, odgovori Blagomir, in si obriše solzico iz oči; naj se zgodi Njegova sveta volja!“ —

Med tim, ko je Blagomir pripovedoval, se je že solnce nizko nagnilo. Nikolaj se pobožnemu očetu serčno zahvali za pripoved in za zaupanje in zapusti poslovivši se Blagomirov dom, ter se poda čez skalovje, in veslá domu. Blagomir pa obstoji in gleda večerno zarjo. „Ali bi ne bilo morebiti več mogoče, da bi mi solnce lepše in prijazniše prisijalo kedaj, zdihne globoko, kakor sicer! — Upanje ti si tolažba ljudi. Pa tudi v grobu je upanje. Zatorej o grob, mi boš vsako uro vseč, kadarkoli me Gospod v tebe položi.“ —

VIII.

BLAGA DRUŽINA V ŠVAJCAR- SKEM GORJI.

Bil je hladen jesenski dan; solnce se je že nizko nagnilo — ko Bogomila in Milko po dolzem popotvanji vsa spehana in medla verh neke goré dospeta, iz ktere se jima

lep razgléd po okoljni Švajcarski dolinici odprè. — Že čez dva tedna sta po ptujih krajih okoli tavalala in povsod nar skrivnijših potov iskala, da bi toliko gotovejši pred sovražnikom varna bila. Semtertje sta dobre duše dobila, ki so jima kruha ponudile, da sta si lakoto potolažila, ali pa jima prenočilišče dale. Dosti jih je pa tudi bilo sirovih terdoserč-nežev, ki so revno popotno z otrokom gerdo zmerjali. To jo je v serce žalilo in dostikrat se je bitko jokala. Stokrat rada bi bila lakote in žeje terpela, da bi le bila povsod usmiljene duše našla. Pa priporočila se je vselej Bogu in poterpela je tiho vsako zasramovanje. —

Verh hriba pridši obnemagata oba truda in slabosti. Milkota lakota in žeja nadlegovate, jokati se začne. Bogomilo pa jako skerbi, kaj da bo v prihodnje početi. — Noč se bliža; prenočišča še nimata nič. Pogleda jokajoče dete in jo še bolj serce zaboli. „Proč se moram oberniti, zdihne, da ne bom njegovih solzic gledala; zakaj serce mi presunejo kakor dvorezni meč. Ubogo, ljubo dete jokati viditi in ne moči pomagati, to je nar strašnejši na svetu! O Bog, ki ptice v obnebji živiš, in limbarje na polji oblačiš, ne zapusti svojih revnih otrok, ki tukaj na goli skali medlita! Ne daj nama lakote umreti! Pošlji nama pomoč! saj ti je vse mogoče!“ — Zdaj se še spomni svojega Miroslava in zdihuje: „O ljubi Miroslav, ako bi ti revšino svoje Bogomile in svojega deteta zdaj vidil, ako bi ti solzice prešteti mogel, ktere sva midva od tiste strašne noči sèm prelila, o kako bi ti pri sercu bilo?! Gotovo bi ti serce poknilo živega sočutja. Pa saj dobro vem, ti moliš vedno za naju in Bog naju zapustil ne bo.“ —

Ko je še govorila, zadoni nad njima pastirská pesmica v milem in sladkem soglasji. Pesmica je bila :

Dan se skriva

Za goró

Že počiva

Vse sladkó —

Daj nam Večni
 Vsim pomoč
 Večer srečni
 Lahko noč!

Lahko, lahko, lahko noč!

Tako se pesmica v planinsko okroglico okončava — in kmetiška deklica, ki se je čez skalo splezala, stoji pred Bogomilo, ktera je še poslušaje na zeleni tratici klečala.

Belo oblečeno dekle se s prvega ustraši ptuje gospé, kmalo jo pa prijazno nagovori: „Gotovo ste močno trudni in pred nočjo ne morete svojega namenjenega mesta doseči.“ — „O namenjeno mesto, konec moje popotve, zdihuje Bogomila, kje ga bom dobila! Ljuba deklica, jaz sim revna, nesrečna gospa, in nimam nobenega domovanja. Dolgo že tavam okoli med ptujimi ljudmi. Po dnevu me skerbi in peče, kje živeža za se in za dete vzeti, zvečer nikoli ne vem, kje hočem prenočišča iskati. Zastran sebe bi še vse lahko preterpela, ali revšina otroka, ki tam le pod germom leži in joka, ta mi serce mori. Revna sirotica ni že od včeraj kosca kruha okusila. Celi dan sva tavalala po taticih krajih, kjer nisva le enega človeka vidila.“ —

Deklico polijejo pri tej povesti gorke solze; bila je namreč silno dobrega serca. „Tedaj moram Boga zahvaliti, reče na to, da me je sem pripeljal, da vama pomagati zamorem. Pojdi sem, mali dečko, vsedi se k materi na kamen, vama bom z pastirsko južnico postregla!“ — Pri tih besedah vzdigne otroka rahlo od tal in ga pelja k materi. Bogomili solze v oči stopijo. Tako silno jo gine miloserčnost deklice. Ta pa postavi pleteničico, ki jo je v roci držala, na tla, vzame ven kruha, ga s sirovim maslom namaže, in ga poda gospi in revnemu otroku. Iz lesenega verča jima v čedno skledo mleka nalije ter pravi: „Tako, draga mati, obrišite si solze in okusite pičle južnice. Ti pa mali dečko mi ne jokaj nikakor več! glej Bog še ni tebe in mamice pozabil.“ — Na to se tudi prijazna dekličica zraven

vsede, in s priserčnim veseljem gleda, kako dobro da lačnima ptujcoma hrana diši, ki sta oživljaje se vedno jasno-ličniša prihajala.

Med tim zapazi deklè pljunko (harpo), ki je na pisanem traku gospi čez rame visela, in vpraša začudno, kaj da to pomeni. Bogomila seže v strune in zapoje zraven sladkomilo pesmico. Deklica se skoraj sama sebe pozabi, in ko je pesem končana, poskoči veselja rekoč: „Tako sladkih glasov še nisim v svojem življenji slišala. Pri nas imamo le piščali, in lovski rogovi se na pol tako lepo ne glasijo, kakor ta čudna reč. Jaz bi vam nekaj svetovala, ako vam je všeč. Jutri praznujemo pri nas „Planinsko veselico.“ To je praznik, ki ga vsako leto obhajamo, kadar se čede iz planin domu vernejo. Takrat je vse veselo, vse se raduje in prepeva ter zahvali Bogu za letni blagoslov. — Danes je že pozno. Pojdite z menoj na moj dom, naša hišica ni dalječ od tod koj tukaj pod goro. Tukaj bote prenočili in potem ostanete pri nas, dokler se vam poljubi. Jutri pa nam morate par lepih pesmic napraviti.“ —

Bógomili je pri serci kakor bi angelj nebeški govoril. Tako prijazno je dekllica govorila. „S veseljem, odgovori ona, sprejemem tvoje povabilo; stokrat se ti zahvalim za to, večni Bog naj te blagoslovi! — Kako pa ljubo dete! ali si pa pomislila, če bo tvojim staršem prav, ako revne goste seboj pripeljaš?“

„O ne skerbite, odgovori urno dekllica, ne skerbite zato, moji starši so dobri, serčno dobri. Naj bi le sama domú prišla in jim pripovedovala od vas, gotovo mi nikoli ne odpusté, ako bi vas seboj ne pripeljala. Bogomila zrè v nebo in zahvali Boga. Na to poprime otroka za rokico rekoč: „Pojdi, ljubi Milko, ne bo nama treba na goli skali, pod milim nebom prenočiti. Tako kmalo naju je Bog uslišal! O zahvali ga priserčno, ljubo dete!“ — —

Vesela stopata za dekllico, v sercu se radovaje, da je Bog ju za to noč in morebiti še za nektère dni po tem

preskerbel. Ker je bila pot navdol, jima ni bila hoja več tako težavna; posebno ker sta se s malo južnico poprej oživila in pokrepčala. V malem času so precej poti nazaj pustili. Kadar je Milko pešal, sta ga vsaka za eno roko peljale. — Poslednjič pridejo na planjavo. Benketanje zvoncov čede, ki so se iz paše kupama domu vračale, pastirske piščalke po gričih krog in krog in poslednji glasovi lovskih rogov iz visocega skalovja, ktere je deseteri odjék nazaj donášal, poslednjič sem ter tje kak posamezen pastir, ki je svojo okroglico sukal — vse to navda Bogomilo s nekim sosebnim notranjim pokojem. Bilo jej ni drugače, kakor bi jej namenjeno bilo, tukaj v tej dolini ostati, in kakor bi jej Bog še srečne dneve tukaj namenil bil.

Pot, po kateri so hodili, se krog hribčeka zasuče — in zdaj zagledajo v mali daljavi na zelenem travniku hišico v lipovi senci med sadonosnim drevjem, s krasnimi vertiči okinčano. Iz dimnika se valé gosti valovi dima, znamenje da mati svoji družini večerjo pripravljajo.

„Glejte, reče deklica pokazáje hišico, to je moj dom. Le hitimo, da dojdemo tjekaj za dne. — Ko blizo hišice pridejo, vlada krog in krog povsotna tihota. Le kako listjice zašumlja iz drevja se osipáje. Vrata in okna hišice so zaperte. Bogomila ostane z otrokom po volji deklice pod lipo, sama pa se skrije za vertni plot. Na njen pomiglej seže Bogomila med strune in zapoje sledečo pesmico :

„Ko hišico vidim na mirni planjavi

Jo pesmica moja prijazno pozdravi:

Usmiljene duše zaslišite glas

Sirote, ki išče pomoči pri vas;

Saj kar bote vbozim voljnó podarili

Gospod bo sprejél, kot bi njemu storili.“ —

Še ni izpela, se že vrata odpró, in prijazen sivček stopi čez prag. Z ustmi in ušesi posluša sladko petje, in na obličji se mu jasno bere, kako ga je pesmica ginila. Čez malo časa pride tudi verla gospodinja pred vrata, prijazna,

dobra ženka; v očeš se ji priljudnost bere. Tudi nji pesmica silno dopade, „o ljubi Bog! je djala, da bi bila zdaj naša Rezika tukaj! to bi bilo kaj za njo!“ — Počasi se zberejo tudi hlapci in dekle, in še clo ljudje iz bližnjih sel hitijo zraven, in obstopijo radovedni pevko.

Ko je bila pesem pri koncu, dene Ljudomil, tako je bilo ime hišnemu očetu, svojo luliko iz ust, in se poblizha gospi. Tako stori tudi Neža njegova žena. — „Bodite mi pozdravljeni! reče on Bogomili, z vašim lepim petjem; zdelo se mi je med pesmico, da sim v sveto deželo zamaknjen. Vi znate s svojim milim glasom serce in oči giniti, kakor puščavnik na Blagomirovim domu s svojo pobožno besedo. Zato pa se tudi ne smete nocoj moje hiše ogibati. — Noč je že in posteljo imam tudi za vas pripravljeno. Pojte noter, da se odpočijete, in akoravno vašega petja preplačati ne morem, vam hočem vendar po domače postreči.“ Ravno tako reče tudi Neža. In ko dečka na strani Bogomile zapazi, se glasnega veselja začudi: „O kako lepo dete! tako zalo kodraste lasce, modre očesa in tako belega obličja, ko padeni sneg!“ ako bi te revne gospe ne bilo, gotovo bi mislila, da je viteški sinek.“ Pri tih besedah otroka povzdigne in ga poljubi. —

Bogomilo je prijazno in nehlinjeno povabilo tih blazih ljudi v serce ginilo. „Zahvalim te, dobrotljivi Bog, reče glasno, da mi daš po toliko težkih in britkih dnevih v tej tihi dolini dobre duše najti, ktere se revne, nesrečne žene usmilijo!“ Na tó se oberne proti starčeku in njegovi ženi, rekoč: „Dobri ljudje! brez usmiljenja vaše hčere bi ne bila nikoli do vaše hiše prišla. Brez njene pomoči bi bila morala na uni le gori z otrokom poginiti. Bog jej stokrat poverni dobri deklici!“

Oba hišna se začudena in zveselena pogledata. „Naša hči? vprašata oba kmalo, naša Rezika? — Kje pa je? — Zdaj stopi deklica iz za gráje. Starček jo prvi zapazi. „Aj, aj, reče, glej jo mati, glej! tukaj je. — Ali je res? Rezika!“

in veselje nad blazim delom hčerke se mu na obličji vidi. Mati pa jo pobožajo rekoč: „Čakaj, čakaj ti neporedno dete, zakaj si se za plot skrila? Da bi svojo hvalo slišala, kaj ne?“ — Potem pa reče resnobo ganjena: „Rezika, prav si storila. Veliko veselje in čast delaš svojim staršem! Vsemu svetu pokažeš, da si pobožno in ljudomilo izkojena. Oče Blagomir bojo s teboj prav zadovoljni, ako jim povem; jaz se tega prav veselim in angeli v nebesih se tega še bolj veselé. Nocoj boš sladko spala, zakaj angeljčiki božji bojo per tebi čuli. Ti pa se smeš še nar bolj veseliti, Rezika! zakaj Gospod te bo blagoslovil, ako vedno tako pobožna in ljudoljuba ostaneš.“ Ljudomil jih opominja v hišo iti: „jesenski večerni zrak bi znal gosci in otroku škodljiv biti. Gledavci so se počas razgubili, in so šli vsaksebi radovedno popraševaje eden drugoga, kdo da je revna gospa z lepim otrokom? —

Neža prime Bogomilo za roko in jo pelja v hišo; ravno tako Rezika malega Milkota. Za njim gre Ljudomil, oziraje se na planine, ako ni morebiti kakega oblaka viditi, da bi se smelo za jutrajšnje praznovanje lepega vremena upati. Ker ni nobenega zapazil, zaprè vesel vrata za seboj s pobožnim slovom: „Bog nam bodi varh nocojšnjo noč!“ —

IX.

PLANINSKA VRSNLIKA.

Komaj jutranja zarja skozi oknice v Bogomilno spavnico posije, je že na nogah in poklekne se Bogu zahvaliti za sladki pokoj noči, ktereга sta se prej dolgo znebiti morala. Prednji večer sta se z domačo družino dolgo pogovarjala, in sta komaj polnoči k pokoju šla. Deželjska večerja, posebno pa prijaznost, s katero jima je podarjena bila,

ju je silno prevedrila. Milko pa pozabi kmalo vsega truda in dolge popotve celega tedna, in ni bil v družbi tih ljudi čisto nič boječ.

Zdaj ko oba odmolita, stopi Ljudomil praznično oblečen v izbico. Nar'pervo je pri pol odprtih vratih noter pokukal; ker je pa vidil, da sta oba na nogah, ju nagovori: „No, draga gospa! kako ste kaj spali? mislim da dobro, zakaj snoči smo prav dolgo govorili. Nisim mislil, da je že tako pozno. Verh tega ste pa še poti spehani bili. In ti, reče Milkotu, se mi danas tako živ zdiš, kakor ptiček spomladi. Čakaj, gotovo boš rad pri nas! Danas bo zadosti prijetnosti za mladost.“ — Milko gre k njemu, in mu roko poljubi, ravno se je hudo branil. Bogomila se mu serčno za vse zahvali.

Ljudomil ji ne da dolgo govoriti, temuč pokazaje proti nebu reče: „Zahvalite le Njega, od kterega tudi jaz vse imam, kar vam podeliti zamorem. — Pa veste kaj? govori še dalje, danas nas ne smete zapustiti. Danas praznujemo „Planinsko veselico“, Rezika vas je sicer povabila, pa jaz vas danas še enkrat povabim. Vi znate s svojo godbo našo veselico mnogo povikšati. Vse vas bo z veseljem poslušalo, in jaz vem, da vas veseli, ljudi razveseljevati.“

Bogomila se s ginjenim sercom zahvali. „O vi predobri ljudje! reče ona, ko bi bilo pač v neskončnih bukvicah božje previdnosti zapisano, da bi jaz svoje dni v tej prijazni dolinici v družbi tako miloserčnih ljudi ostati smela — kako priserčno bi hvalila Njega, od kterega vsak dober dar imamo, in kako srečno bi se štela, ako ravno v tem življenji ne bom nikoli več prav vesela! — Ker je tedaj vaša volja, ostanem o prazniku rada pri vas. Vendar, dragi oče, ne bote zamerili, ako vam nič veselega peti ne bom mogla. Od neke strašne noči sem, ko sim vse, čisto vse svoje zgubila, od tistega strašnega časa ne odbijem svojim strunam nobenega veselega glasú več.“ —

Pri tih besedah začne stari posebno paziti. Prihod ptuje gospe v to dolinico, blagi značaji njenega obličja, njeno govorjenje, obnašanje, na njenih oblačilih znamnja nekdanjega druzega lišpa, to vse je bil edin predmet, od kterega sta se snoči stari in njegova žena dve uri dolgo pogovarjala. Zdaj pa je popolnoma prepričan, da ptujka ni kaka priprosta mestjanka, temveč gospa blazega stanú, ktera bi se bolj spoštovati morala. Vendar za zdaj svojo misel sam za se prikrije. „Ako ne morete veselih prepevati, reče na to, pojte pobožne pesmi, to bo vsim gostom cele doline všeč in koristno. To jih bo opomnilo na Tistega, kteri je svoj blagoslov nad njih čede, vinograde in travnike obilno izlil, in ki je po tem takem prvi začetnik današnje veselice.“

Zdaj pelja Bogomilo in Milkota doli v hišo. Tukaj je vse kar je živega na delu. Vsa hiša je s zelenimi hojkami okinčana, po kterih so pisani venčiki iz jesenskih cvetlic in hrastovega perja obešani. Lipa pred hišo je vsa s zalimi trakmi olišpana, in po vsih vejicah visé rudeče jabelka in rumeno grozdjiče. Prostor pod lipo je s beršljanom in raznimi cveticami potresen, in od tukaj do hiše stoje na obeh straneh mlade jelke, pod kterimi so klopi in mize napravljene. —

Neža vidivši Bogomilo po stopnicah priti, stopi iz hiše in ji dobro jutro voši. Bogomila jo v kuhinjo sprejme in ji skerbno pri vsih opravilih pomaga. Milko pa pomaga Reziki venčike plesti in cvetlice trositi.

Čez eno uro je bilo že dokaj góstov sbranih. Po vsih stezah in travnikih se jih cele trume bliža. Ljudomil vse lepo sprejme, jih pozdravi in jih prosi, se na pripravljenih mestih odpočiti. Bilo je veselje, viditi ljudi tako prijazne med seboj. Pastir se pridruži vinorejcu, vinorejec lovcu. Vsak pripoveduje svoje dogodke pretečenega leta, in vsi na zadnje poterdijo, da jih je Gospod tudi letas obilno blagoslovaril in da so za prihodnjo zimo dovolj preskerbljeni. —

Ko pa ptujo gospo s otrokom zapazijo, si šeptajo eden drugemu na ušesa in se barajo, kdo bi bila ptuja gospa, katero je sosed na veselico povabil, od kje da pride, kam da gre? Vendar se ne upajo gospodarja vprašati. Rezika pa jim pripoveduje, da je včeraj ptujo gospo na gorski poti vso trudno in spehano našla in seboj pripeljala.

Bogomilno obnašanje je vsim silno dopadlo. Vsa pri-
ljudna je šla med verstami sem ter tje, in jih lepo pozdrav-
ljala. Vse to jo je opomnilo na nekdanje veselice, ki jih je
v svojem gradu kdej praznovala. Posebno prijazno se je
menila s staršimi iz doline, kateri niso mogli nikoli njene
priljudnosti prehvaliti. Milko pa se je igral s otroci tako
vesel, kakor nekdanj na Gorjancu.

„Zdaj“ reče Ljudomil, ko so že vsi gosti sbrani bili,
„zdaj nam še manjka pobožnega očeta Blagomira. Obljubil
mi je, ko sim ga vzdajnič obiskal, da nas bo gotovo s svojo
pričijočnostjo počastil. Sivemu starčeku je pot čez hrib
pretežavna. Mislím vendar, da ni bolen.“ —

„Tega, rečejo vsi enoglasno, tega nas Bog vari.“ —
Nekteri pa, ki so v goro skerbno pogledovali, vstanejo na
enkrat in zakličejo: „Vidite jih, že gredo, že gredo! poj-
dimo jim na proti!“ — Staro in mlado vstane; dečiki in de-
klice potresajo pot s cveticami, vse mu hiti na proti. Za
njimi gresta Ljudomil in Neža, Rezika pa pelje Bogomilo
in Milkota.

Na trati srečajo pobožnega očeta. Vsi mu zakličejo
enoglasno: „Zdravo! Bog vas živi!“ Oče Blagomir jim
roko podaja rekoč: „Tedaj bomo danas veselico v Go-
spodu obhajali; zakaj viditi je, kakor bi On sam dopada-
nje nad njo imel, da nam tako prijeten dan da.“

Na pomiglej matere pelja Rezika ptujo gospo in dečka
iz med verste. Blagomir spozna koj pri prvem pogledu iz
blage postave Bogomile, da je neka nesrečna viteška gospa.
„No, prijatelj Ljudomil, reče smehljaje, letas ste pa dobili,
kakor vidim, za današnjo veselico par novih gostov.“ Zra-

ven tudi opraušuje, kako da sta v to dolino zašla? In ko Bogomila Rezkino usmiljenje in ljudoljubnost pripoveduje — prime starček deklico za rokó in jo blagoslovi rekoč: „Gospod! ohrani dobro dete vedno v svojej milosti, da bo zmiraj pobožno in tebi dopadljivo!“

Ko je versta pod lipo došla, se Blagomir v sredo vstopi in začne: „Ljubi moji! ker vas je tudi letas božja milost obilno oblagodarila, ga moramo pred vsim s otroškim sercom zahvaliti. Vedno naj bo naše nar pervo veselje in pervo opravilo na Njega misliti, ki je začetnik vsega dobrega! Nobeno veselje ni čisto, ako se zraven misliti ne more, da je od Boga. Zatoraj hvalite, zahvalite in prosite ga tudi za naprej za mili blagodar. Potlej se znate veseliti do terde noči.“

Pobožni oče še ni izgovoril, že poklekne vsa družba po travniku in moli glasno. Potém zapojó enoglasno zahvalno pesem. Iz bližnjih hribov zadoné piščali in lovski rogovi; in na zahvalnem altarji igra blišeč ogenj, v ktereга dečki in deklice dišeče kadilo trosijo. — H koncu sv. pesmi pristavi oče Blagomir: „Gospod, usliši milostljiv prošnjo svojih otrok, in daj jim svoj sveti blagoslov!“ — Vsi odgovoré enoglasno: „Amen!“ in vstanejo. —

Zdaj se začne veselica. Nar boljše, kar je letina prinesla, stoji vse na mizi: pečeno jagnje, oprazena mlada sernica, nar lepše jabelka, hruške in grozdje na ponudbo na belih okrožnikih. Dobrega vina tudi ne majnka. Vsim je kaj dobro dišalo! Mladost je bila posebno jasnolična, in stari so s veseljem gledali svoje otroke nedolžno radovati se.

Oče Blagomir se je koj o začetku blizo ptuje gospe usedil. Bolj, kakor vse drugo, so ga pogovori ž njo veselili. Pripovedovala je svoje dolgo, težavno popotovanje. Blagomir je bil v serce ginjen, zraven pa ni opustil, jo k serčnosti opominjati in k zaupanju v Boga, kateri svoje otroke le skuša, pa jih nikoli ne zapusti. —

Zdaj se oglasi mična planinska godba pod lipo, rajda novih svatov se prikaže. Vse polno gledavcov leti zjale prodajat. — Tukaj je bilo že vse živo. Dečki splezajo na lipo, da bi široko rajdo bolj razgledati zamogli. Deklice se po bližnjem bregu vstopijo.

Kmalo se približajo pastirji in pastirice, belo oblečeni ko sneg s pisanimi traki v laseh pripeljajo nar lepše blago iz med čede s opletenimi rogi pod lipo. Palice imajo s beršljinom ovito in na klobukih visoke šope gorskih cvetlic. Pod lipo nekoliko poplešejo; potem gredo naprej memo hiše in se zgube gledavcom spred oči. —

Zdaj pride druga rajda. Bili so vinorejci in vinorejke černo oblečeni z rudečimi traki opleteni. Dva med njimi neseta pletenico polno rumenega in črnega grozdja. Mladenci imajo reznike ovenčane, deklice nesejo vence iz tertovega perja. Ko ples pod lipo dokončajo, se zgube po tisti poti, kakor prvi. Spet se prikaže tretja rajda. Iz daljave doneči lovski rog naznanuje, da so lovci in lovke. Njih oblačilo je zeleno, in na njih klobukih se sklanjajo dolge ptičje peresa. Najprej nese krepki mladeneč vbito serno. Mladenci mečejo posamezne pušice kviško. Poslednjič tudi ti za prejšnjimi zginejo, in gostovi se zopet na prejšnje mesta vsedejo. —

Zdaj se približa gospodinja Bogomili, jo zaprosi, da bi pesmico zapela. Bogomila začne ganjena in pokojnolična v zaupanji v Boga pesmico, ki jo je njen Miroslav kdej nar rajši pel in strune zaglasi:

„Taisti, ki zvezdam odločil je pot,
K' je velik, mogočen, ki biva povsod,
Ki kote nar skrivniših krajev pozna,
Clo pesek prešteje o bregu morja:
Človeka nikoli tud ne zapusti
Ga vodi, ga spremlja, za njega skerbi.“

Med vso pesmijo je krog in krog silna tihota. Vse oči so v pevko obrnjene. Splošno ginjenje se na vsih obličjih

bere. Oče Blagomir je kakor premenjen. Njegove misli je viditi, da po nekih čudnih minulih časih letajo. Solza za solzo se mu po srebernobeli bradi potочи. Njegove oči so zdaj na gospo, zdaj proti nebu obrnjene. Nihče se ne upa ga iz te svete zamišljenosti zbuditi. — Poslednjič ko se ljudje zopet na travnik zgubé, svoje igre opravljat in le Bogomila in le nekteri stari pri njem še sedé — se predrami iz svoje zamišljenosti in ponavlja poslednje verste pesmice :

„Človeka nikoli tud ne zapusti,

Ga vodi, ga spremlja, za njega skerbi.“

„Res je, odgovori Bogomila: vsaka teh besedíc je pomembna in resnična. Tega sim se včeraj prepričala, kakor še nikoli poprej ne. V nar veči nadlogi sem njega klicala, in on ni zapustil mene in otroka. On bo gotovo tudi za naprej naju preskerbel. Ta pesmica me je že večkrat s zaupanjem navdihnila. In tudi v prihodnjič jo bom v vsaki potrebi zapela.“

„Draga gospa! reče Blagomir, ako bi vi vidili, kakšne občutke je pesmica v meni zbudila, gotovo bi s menoj usmiljenje in veselje imeli. Bili so časi, ko sim jo še rad poslušal in tudi sam pel. Zdaj pa, če jo peti slišim ali pa sam pojem, mi žalosten spomin v duhu obudi. In vendar mi je ob koncu pesme vselej tako prečudno lahko pri sercu, kakor bi jo zdaj še enkrat veselíši pel, kot nekđaj. — Glejte tako mi je tudi zdaj. Mirno in jasno je moje serce. Prečudno ste me s svojo pesmijo prečarali. Tako me zdaj na vas navezuje, kakor bi vi moja lastna hčer bili. Kdor to pesmico peti zna, bi ga veselja objel. — O kako zadovoljen bi bil, ako bi le enega človeka imel, ki bi me včasu u britkih urah s to pesmijo razjasnoval!“

„In kako vesela bi jaz bila, odgovori Bogomila, ako bi povsod tako pohlevne in prijazne ljudi našla, kakor tukaj! Zdaj pa zopet to dolinico zapustim, in Bog vé, kod še bom vse tavati morala! Težko se bom od tukaj ločila, težko, težko bo posloviti se! Zakaj bilo mi je tukaj, kakor

bi bila doma.“ — „Tedaj nimate nič namenjenega kraja, kamur bi popetvali?“ vpraša Blagomir. — „Oh, odgovori Bogomila, danas ne vem, kje sim jutri, jutri ne vem, kam se obrniti.“ — „Tedaj bi vas morebiti veselilo v tej dolinici ostati?“ bara Blagomir. — „Nikjer bolj ne, odgovori Bogomila, kakor med vami! To bi bila moja edina želja, tukaj mirno živeti, s ljudmi delati, radost in terpljenje z njimi deliti, dokler bo Večnega volja, da se drugači oberne. Ali kako? dragi oče! se hoče to zgoditi, ker sim revna, revna žena! Ljudje so mi že te čas, kar sim pri njih, veliko veliko dobrega storili, nehvaležno bi bilo od njih še česar želeti.“

„Za to naj jaz skerbim“, reče oče Blagomir, vstane, pokliče hišnega gospodarja na stran, in pride kmalo smehljaje nazaj. Gospodar pa hiti na travnik, in pokliče ljudi skupej. Urno pridejo vsi, in obstopijo sivčeka željno pričakovaje, kaj jim bo povedal. Vse je tiho, vsih oči so vanj vperte, na to začne on: „Ljubi moji! da vas je Gospod tudi letas obilno blagodaril, tega je priča današnja veselica. Ni ga le enga v celi dolini, ki bi smel reči: Nimam svojga doma, nimam kosca kruha — v resnici sim nesrečen. — Pa ta le dobra gospa, nima domovja nima kruha — in je v resnici prav nesrečna. Ako našo dolino zapusti, nima nočoj prenočilišča; in kadar kruh povžije, ki ste jej ga za popotnico podarili, mora lakote terpeti. — Gospod pa pravi: „bodite usmiljeni in ne dajte, da bi bližnji pomajnkanka terpel, in ravno zato vas je tako obilno blagodaril in vam to revno ženo v vaše kraje poslal. — Mi vsi, kaj ne? smo bili danas iz serca veseli. Le revna gospa se ni prav radovati mogla; misel, da se bo kmalo posloviti morala, in pogled u žalostne prihodnje dni sta njeno veselje otemnela. Poslušajte, svetvati vam hočem. Bog mi je to misel navdihnil, zatoraj pazite: Zberite se vsi skupaj in napravite revni ptujki malo bajtico. Kadar je veliko rok, je delo kmalo končano. — Ste zadovoljni?“ —

„Pravo! pravo! tako je prav! že velja! zakličejo vsi enoglasno. Koj jutri z dnevom vred bomo začeli.“ „Zraven moje hiše naj njena hišica stoji, reče Ljudomil kar je za napravo potrebnega, bom vse jaz preškerbel.“

„Naj Bog blagoslovi vaše delo, reče oče Blagomir, in naj še vaših vnukov vnukom obilno poverne, kar ubogi gospi storite.“ Svèt pobožnega očeta je konec slovesnosti s preserčnim veseljem ovenčal. „Nikoli še, se pomenujejo stari, nismo „Planinske veselice“ s takim dobrim sklepom dokončali, kakor danes, pa tudi gotovo ni bila milemu Bogu nikoli bolj prijetna, kot danes.“

Žene in deklice obstopijo prijazno Bogomilo in jo pozdravijo kot svojo novo sosesljanko v dolini. Dečki skakajo krog Milkota radovaje novega tovarša v igrači dobiti. Možje in mladenéi pa se pogovarjajo in posvetovajo, kako in kje da bi bajtico postavili.

Bogomila skoraj sama ne vé, kako ji je pri sercu. Tega se ni nikoli nadjala. Besede ji pomanjkujejo, se miloserčnim ljudem, posebno pa častitljivemu očetu zahvaliti. Poslednjič jo solze polijejo in ona jame govoriti. S Milkotom gre krog in krog in poda vsakemu roko rekoč: „Nad zvezdami gori je Eden, kateri vam bo blago delo gotovo poplačal, jaz vam ne morem. Molila pa bom vedno, da vam obilno nadomesti in napolni.“ — Tako je bil slovesni dan dokončan. Gostovi se pred narazen odpravijo, kakor sicer v tacih priložnostih s terdnim sklepom jutri o prvi zori delo hišice pričeti. —

Med tim, ko se je hišica delala, je stanovala Bogomila pri Ljudomilu in Neži. Pomagala jim je pri vsih opravilih in sicer tako ročno, da so se ji vsi čudili. Milko pa je bil kmalo ljubej hišnega gospodarja. Deček mu je znal v vseh rečeh vstreči, in bil je tako priden, da so ga vaščani svojim otrokom v zgled postavljali.

Preden se pozna jesen končá, že stoji hišica narejena in pripravljena. Tisti dan, ko se Bogomila v novo prebivališče preseli, je bil spet vsim praznik. Staro in mlado pride

jo spremljat. Vsi darila prinesejo. Pastirji kruha, mleka, sirovega masla in sira; vinorejci grozdja, sadja in vina. Lovci jo obdarijo s divjačino in kožami za obleko v prihodnji zimi. Neža prěskerbi, kar je za ognjišče potrebnega. Mize, stole je Ljudomil sam naredil, s perilom in postljami jo Rezika previdi.

Od vsega tega ni Bogomila besedice vedila. Kadar stopi, od cele trume spremljena, v novo stanovanje in zagleda tako lepo pripravljeno in s darovi obloženo, — se ne more solz zderžati, v pričo vsih pade na kolena in jeclja glasno sledečo molitev: „O Gospod, kako prečudno za me skerbiš po nepopisljivi dobrotljivosti teh blazih ljudi! O da bi pač mogla vsim ljudem zaklicati: Zaupajte v Boga, on vas ne zapusti!“ — Na to vstane in ogleduje obilne darila; in ko se ona in Milko, ki je krog nje veselo skakljal, vsaceemu posebaj zahvalita, igrajo vsim solzice v očéh.

Oče Blagomir pa jo smehljaje za roko prime rekoč: „No, blaga gospa, zdaj pa le bodite radi pri nas, in pozabite prestanega terpljenja.“ Ljudem pa reče: „Spoštujte in ljubite dobro seljanko vedno, zakaj od nje se zamorete veliko dobrega naučiti.“

Bogomila se nove hišice kmalo privadi. Hipoma so ji minuli dnevi v tihi samoti in marskterem nedolžnem veselju. Ljudje so bili ž njo vedno prijazni. In veselili so se že naprej prihodnje „Planinske veselice“, kadar bo tudi njena hišica s zelenimi hojkami obsajena, s cvetjem in beršljinom opletena, da bojo takrat veselo prihod ptuje gospe v dolino praznovali. —

X.

BOGOMILNO MIRNO ŽIVLJENJE,

Jesen mine, zima nastopi. Sneg se iz bližnjih snežnikov tudi v dolino pomakne. Vse kolikor oko obseže, je s snegom pokrito. Vse poti so zametene, le bližnji sosedje eden k družemu komaj priti zamorejo. Ljudomil mora vsak dan od svoje do Bogomilne hiše tir prekidati, dasiravno ste bile skoraj tikoma skupaj.

Po tem takem je bilo vse obiskovanje kakor odrezano. Tudi pobožni oče Blagomir mora v svoji samoti bivati, le iz nad skale doneči zvonček jim vsako jutro in vsak večer po dolini v njih veliko veselje naznani, da še živi in da se dobro počuti. —

Bogomila si tudi po zimi čas okrajšati umé. Preskerbela se je s vsim že popred, kar je za ženske dela potrebna. Po dokončanih hišnih opravkih je šivala, predla, nogovice pletla. Mislila si je namreč, kadar spomlad priveti, zamorem to po bližnjih mestih prodati in tako sebe in Milkota nekaj časa s kruhom previditi.

Nar ljubše ure pa so ji bile, ko je svojega Milkota v vsih lepih rečeh podučevala. Bila ji je čez vse skerb, da bi zrastel pobožen, moder in pošten mladeneč. Vsredi svojega dela ni nobene priložnosti zamudila, mu duhá pobožnosti globoko v serce vcepiti. V dolzih zimskih večerih ga je tudi učila strune prebirati; deček se je silno pridno učil, tako da je o prihodnji pomladi že jako brenkljati znal. Učila ga je tudi več pobožnih pesmic: od božje vsegamo-gočnosti, neskončne ljubezni do ljudi, od stanovitnosti v terpljenji, od večnega življenja in še več družih. Tudi branja in pisanja se je deček prav pridno učil. Ljudomil, ki je več-

krat njen poduk poslušal, se ni mogel nikoli zadosti počuditi; in Neža je večkrat smehljaje djala. „Milko bo še kdaj v naši dolini za župana; tako razumljivo bere in piše lepo, kot kaki visokošolec, verh tega še godbo umé.“

Druge še proste ure je Milko pletenice pletel in kletke (tičnice) delal. Hišni gospodar ga je s velikim veseljem te umetnosti učil. Pletenice je mislil prihodnjo spomlad v bližnjem mestu prodati; kletke pa sebi obderži. Objubili so mu bili namreč lovci, da ga bojo seboj na lov vzeli, in mu pokazali, kako se s sokolom ptiči lové. Deček je komaj čakal spomladi. — Poslednjič se sneg potaja, in semtertje se že vidijo tale tla; beli zvončiki pricvetó. Za vse veliko veselje! Spet zamorejo ljudje eden do družega, in se pozdravljajo, kakor iz ptujega pridši.

Tretji spomladnji dan pride tudi pobožni oče Blagomir iz nad skalovja in obišče Bogomilo, in oprášuje kako je kaj prezimovala? Pripeljal je tudi brodnika Nikolaja seboj, kateri ga je kakor verli, priljudni mladeneč povsod spremljeval. Nikolaj vse lepo pozdravi, kakor bi bil že davno pri hiši znan, in podá perve vijolice, ki jih je o bregu jezera utergal, Milkotu in Reziki. Odslej je oče Blagomir večkrat v dolino prišel, pri nobenem prazniku, pri nobeni veselici ga niso pogrešati smeli. —

Ko je sneg popolnoma skopnil, se pripravi Bogomila svoj vertič obdelovati; Neža in Rezika ji pridno pomagata. Milko pa gre z lovci na gorje, in loví na stermih skalah po gnejzdih mlade sokoliče, ktere je tudi kmalo jako izučiti umel. Ali pa je peljal na malem vozičku svoje pletenice in materno rokodela na prodaj v bližnje mestica in terge, in prinesel je večkrat bogato mošnjico nazaj domu zvečer, kar je mater serčno veselilo. Enkrat vendar ga ni beliča prinesel, akoravno je bil precej veliko pleteničic prodal, to se je pa tako godilo:

Ko je ravno zvečer domu popotoval, v sladke misli zakopan, da bo spet drago mater za nekaj dni preskerbel —

zasliši v bližnji hosti, skozi katero je tudi steza bila nekaj strelajev na stran, milo ječati. S prvega se prestraši, kmalo pa se spomni, da bi znal biti krič popotnika unesrečenega, kateri pomoči potrebuje. „Moram vendar viditi, kaj da je“ reče sam pri sebi in gre naravnost tje, od koder se je glas čul. Pod smreko leži mlad mož kakih 26 let, si obvezuje rano na nogi s hladnim perjem in zdihuje. — „Kaj vam je? revni mož!“ vpraša miločutni Milko. „Hvala Bogu, da enkrat človeka vidim! odgovori ptujec. Mislil sem že, da moram tukaj poginiti. Celi božji dan se nisim oteščal. Lakota me zlo nadlegova. Vendar sem še serčno koračil, nadjavši se da bom do noči kako prenočilišče dospel. Zdaj sim si pa noge ožulil da ene stopinje več storiti ne zamorem. Nič si ne vem pomagati. Groza me presine tukaj v gojzdu prenočiti. O ljubi moj, pomagaj, če mi moreš!“

„Bog bodi zahvaljen, da zamorem“ reče Milko, in mu poda kos kruha, ki ga je od ljudi dobil, katerim je pleteničice prodajal. „Jaz sim sicer revež, pa še veči ste vi, tukaj jejte, dokler vam rane ne obvezem. Na to vstane, naterga hladnega perja, obloži rano in jo preveže s svojo ruto. Ptujec ga debelo gleda. Misli si, to ni človek, to mora angel biti. Roko mu hoče poljubiti; ta se mu pa umakne smehljaje. Zakaj s veseljem je zapazil, da ptujec več ne joka. — Zdaj pa se Milko pomišljuje, kako ptujca naprej spraviti. — Misli in misli, kmalo pa veselo zakliče: „Tako bo! zdaj pa že vem! in teče urno po svoj voziček, ki ga je bil na poti pustil. Ko ptujec zapazi, kaj deček misli, reče prijazno: „Tako ne pojde, preljubi moj, to bo pretežko.“

— „Nič ne skerbite, reče Milko, še pol ure imava do bližnje vasi. Do tje“ — — Na vso moč se vpira, da ptujca na voz spravi in prav pazljivo ravna, da bi se mu rane ne dotaknil.

Od začetka je šlo še dobro s vožnjo. Ob zadnjem pa je moral Milko več ko stokrat počivati. Poslednjič dojde v vas. Pred prvo hišo, ki je bila dobroserčnega kmetovavca,

vstavi in ga naprosi, da bi ptujca le tako dolgo prehranil, dokler se mu rane ozdravijo. Uslišan je bil za kar je prosil, in pelja ptujca v hišo. Ko se poslovi, mu še nekaj srebernikov v pest stisne in hiti, preden se te iz svojega začudenja predrami in se zahvaliti zamore, domu, da bi ga noč ne prehitela.

Ko se po Ljudomilevem travniku domu približuje, mu je nekoliko hudó, ker ljubi materi ne kruha ne denarja domu ne prinese. In ko ga mati srečajo in smehljaje prašajo: „No, Milko, ti spet prineseš, da bova nekaj dni preskerbljena“, — se začne glasno jokati. „Za božjo voljo! zakaj se jokaš? praša Bogomila prestrašena. Milko pripoveduje celo prigodbo, med katero je materi sto in sto solzic veselja po licih poigralo. Poslednjič ga objame rekoč: „Prav tako, ljubo dete! — Popolnoma sim s teboj zadovoljna. Večega veselja bi mi ne bil mogel storiti, ko bi mi bil tudi tišč bi-serov prinesel. Te male krajcarčike, ktere si siromaku podelil, bo Gospod obilno blagoslovil in povernil. In ko bi tudi ne, saj je že sladka vest, da si revnemu bratu v nadlogi pomagal, plačilo dovolj.“ Bogomila, sladkega občutka materinskega veselja ginjena, ne more domačim hišnim blazega dela ljubega sinka zamolčati, od katerih je vedila, da se bodo veselili, kakor ona sama. Od tih so kmalo vsi sosedge zvedili in djali so vsi ginjeni: „Te otrok bo gotovo prav srečen!“

Tako je minulo leto in jesen, in še eno leto in drugo. Seljanam je bilo prebivališče gospe v njih dolini silno koristno. Učila je namreč deklice v vsih rečeh, ki zamorejo mladim ženam kdej koristiti. Dečki pa so se od Milkota pohlevnosti in priljudnosti učili. To so tudi starši kmalo spoznali in se večkrat med seboj pomenkvali: „Bog jo ohrani še dolgo, milo gospo! — Še na njenem grobu, ko jo bo Gospod poklical, bomo s britkim sercom na njo mislili in nje spomin praznovali. — —

XI.

DELAYNO USMILJENJE — SLADKO KO HLADILO V TERPLJENJU.

Med tim ko sta Bogomila in Milko v tihi Švajcarski dolinici mirne dneve preživela — je Gorjanski vitez Miroslav v černi, ogrozni ječi na Skalodvoru zdihoval, v katero ga je brezdušni Bric pahnil bil. Bila je v tretjem nadstropju. Majhna luknjica skozi nezmerno debelo ozidje mu je le toliko luči dajala, da je zamogel svoje strahogrozno prebivališče spoznati. Ozidje je že samo na sebi ogrozno, černo, plesnjevo in z mahom obraščeno, strop le toliko visok, da bi zamogel komaj mož srednje postave po koncu stati. V enem kotu je bila kamnita klop in miza, na kateri je bila hrana vitezova: voda in suh kruh. V drugem kotu je kupec gnjile slame, to je bila postelj njegova. Težko železje mu rožlja na rokah in nogah. Lica so mu obledele in upadle, in oči od vednih solz zarudele. Vendar preterpel je vse to stanovitno in poterpežljivo. „O kaj je še vse terpljenje v ječi, je večkrat zdihnil, proti mojej notranjej britkosti, s katero zgubo preljuje Bogomile in svojega sinka obžalujem! Kako rad bi težko železje nosil, da bi le vedil, če moja draga še živita, če sta zavarvana pred zalezovanjem sovražnika! Kako rad bi na gnjili slami dolge, strašno dolge noči prečul, ako bi me le kdo zagotoviti mogel: Tvoja gospa in tvoj sinček počivata na mehkejši postelji. Kako sladek bi mi bil črni kruhek, ako bi le vedil, da Bogomila in Milko ne stradata! Tako pa dvojne britkosti terpim. Moja duša je ranjena, moje truplo britkosti oslABLJENO. In kaj bo še s menoj! Da bi le enega človeka imel, ki bi me tolažil! — Pa, kaj je človeška tolažba! K Tebi, k Tebi

se obernem večni, miljeni Bog! Še vselej si me Ti iz britkosti rešil. Tudi zdaj boš moje terpljenje končal. Ako se brezštevilnih nevarnosti, ki so mi od mladih nog sèm vedno žugale, spomnim; ako pomislim, kako očetovsko si vedno za me skerbel, me varoval in spremljal povsod: oživi novo terdno zaupanje v mojem sercu. In tudi zdaj v svetem zamaknjenju čutim, da tudi v ječi pri meni čuješ in da me Tvoji sveti angeli varjejo.“

Tako je molil vitez cele ure klečé, in je iskal v molitvi tolažbe in pokoja. — Včasi mu je bilo na misli, da sta Bogomila in sinček že davno se preselila v ljubo večno domovino. In takrat ni nič priserčniši želel, kakor umreti, da bi se njima pridružil, kjer ga od njih nič več ločilo ne bo. Včasi ga pa upanje obhaja, da še živita in da ju bo zopet vidil.

Nar ljubše veselje mu je bila Gorjanska grajšina, katero je Bogomila zrisala in obšivkala, in mu jo tisti večer, ko je od boja nazaj prišel, podarila. Nosil jo je kakor tudi zlati križec, ktereга je v dvoboju dobil, vedno pri sebi. Kadar se je pred ječarjem (čuvajem) varnega čutil, jo je pazljivo ogledoval pri malih žarkih, ki so skoz dolgo luknjo pičlo noter zahajali. „Predraga Bogomila!“ je večkrat zdihnil in solze ga zalijejo, „gotovo nisi takrat mislila, ko si jo narejala, da mi bo to tolažba v terpljenji med strašnim oziđjem grozopolnega jetja. Kako natanjko so pač visoki stolpi (turni pri gradu) v obrisu zadeti! Tukaj je grajski vert, tukaj dvorišče, na katerem sim toliko večerov s otrokom in ženo stojé božjo vsegamogočnost hvalil. Tukaj so okna moje sôbe. — O ve tihe domače veselja, kam ste minule! — Bogomila! Milko kam sta prišla!“ — Tako je večkrat klical, kadar sta ga žalost in hrepenenje popolnoma prevzela. Poslednjič mu gorke solze serčno britkost polajšajo. Nasloni se na plesnjevi zid in joka in joka cele noči. Počasi u žalosti hrepeni prost biti, cele dni tiči pri oknicu, in gleda jokaje po oživljenej naravi. Kadar je

kak tiček memo zletel, gleda za njim in zdihuje rekoč: „O da bi jaz tvoje perute imel, presrečna stvarica! Ti si prost in vse podnebje je tebi odperto.“ Kadar je vidil ladijo, da na uno stran Rajne preveslá, je zdihnul, obe roke za njo moleč: „Počakaj, počakaj, ljubi čolniček! vzemi me seboj! Prepelji me na uno stran! O! ali me ne slišiš? Pojdi tedaj tje, pojdi srečno! in kadar nazaj prideš, pripelji meni tolažbo ali smert!“ Za barko je gledal, dokler mu je, vedno manjša in manjša mu spred oči zginila.

Tako ste minule dve leti. Zdaj mu pošlje Bog polajšanje terpljenja, in mu strašno prebivališče prijetniše stori. — Jovana in Zalika sta bile, od tistihmal, kar jima je bila čuvajka ime jetnika povedala, silno v skerbeh zavoljo njega. Davno že bi bile rade od viteza izprosile mu prizanesti, pa bale ste se njegove neukrotljive jeze. Jokale ste, ko ste bile same, in nič bolj si niste željele, kakor priložnost, viteza poznati. Pa dolgo se jima ni ponudila. Vendar ko ste zvedile, da je Bric viteza čuvaju izročil, in da ga ni sam nikoli od tistihmal, kar je v ječi, obiskal, jima zasveti zarja upanja. — Ko je enkrat Bric od doma za dalj časa odšel, pokliče Jovana čuvaja k sebi in mu reče: „Dobro vem, da ste usmiljenega serca, in da vas krivica nedolžnemu storjena, v serce gine. Za to vas res pohvaliti moram, in tudi enkrat vas bom za voljo tega obdarila. Zvedila sim, da je Gorjanski vitez vaši skerbi zročén, in to me je silno potolažilo.“ Pri teh besedah vitezinje čuvaja rudečica polije, on oči pobesi, kakor bi se sramovati moral. Vitezinja pa, kakor bi nič ne hotla zapaziti, dalje govori: „Toliko lepega sim že od Gorjanskega viteza slišala, da me res mika ga obiskati. Me bote le hotli k njemu peljati?“ Čuvaj odkima pomišljivo, kakor bi hotel kaj reči, pa se ne upa. „Blaga gospa! —!“ — jeclja vendar na zadnje. „Že vem kaj hočete reči“ poprime gospa za besedo, viteza se bojite; pa bodite brez strahú, ako bi Bric kaj zvediti imel, naj bom vse j az kriva!“ — Nato se čuvaj nizko perklóni. „Če pa tako hočete, reče

počasi, sim pa že pripravljen, le pojte za menoj.“ On gre naprej, Jovana in Zalika za njim. Poslednjič dojdejo do nizkih železnih vrat. Tukaj se čuvaj vstavi rekoč: „Tukaj leži vitez“ in hoče ključ vtekniti; „čujte, ne slišite nič? to je njegov glas, le slušajte dobro!“ Jovana mu zapove tiho biti. Zdaj slišijo viteza moliti: „Mili Bog, ako si mi namenil, da moram tukaj zasôpsti v tem strašnem ozidji, pomanjšaj vsaj mojo britkost zavoljo ljubljenikov mojih. Vendar ne moja, ampak Tvoja volja naj se zgodi!“ Zdaj stopite Jovana in Zalika noter. Vitez je osupnjen zavoljo ne navadne prikazni. Jovana se mu perkloni in reče jokaje: „Potolaženi bodite! rane, ktere je Gospod vsekal, bo gotovo zacelil. Jaz in Zalika, moja hči, imava serčno usmiljenje s vami. O da bi ga tudi vitez Bric imel! Veliko dobrega sim že čula od blage Gorjanske družine, zatoraj sim sklenila, vas obiskati.

Povejte nama svojo žalostno prigodbo. Gotovo jo ne bova brez solz poslušale.“ Vitez serčne radosti ginjen glasno zakliče: „Moj Bog! kako te zahvalim, da mi vendar enkrat usmiljene duše pošlješ!“ — — Zdaj jima pripoveduje svojo žalostno prigodbo tako ginljivo, da si vedno solzé z oči briše. Méd tim stoji čuvaj vedno pri vratih in se hlina, kakor bi tudi usmiljenja ginjen bil. Jovana ga pokliče rekoč: „Čuvaj! do zdaj sim se nad vami motila. Poglejte prav! Je le to stanovanje viteza Gorjanskega! Mi bomo drugači napravili. Pošljite jutri svojo ženo k nam. Naj nama pomaga, da ta smerdljivi hram v priljudniše prebivališče spremenimo.“ Nato se poslovi od viteza in ga potolaži rekoč: „Poterpite v zaupanji na Boga, morebiti, da nam pošlje priložnost, da bote oprosteni in svoje premoženje nazaj prejeli. Zato ga hočemo skupno noč in dan prositi.“

Ne dolgo, in že je žalostrašna ječa vsa prijazniša postala. Gosto omrežje je proč, in namesto njega stoji pristojno oknice, skoz katero toliko luči priseje, da je ves hram razsvitljen. Težko železje in terdi okovi iz rok in nog

so proč, in lična mizica stoji namesti merzlega kamna. Vitez dobiva tudi boljšo hrano in pri vsaki jedi tudi kozarec dobrega vina. Tudi novo viteško obleko mu da Jovana skrivej narediti. Zalika posnaži vsaki teden celò tlak po hramu in ga pogerne. To vse vidivši čuvaj pokima z glavo proti svojej ženi rekoč: „Vse prav! da bi nam le vitez kake burke ne vganjal! Zdivjal bo, ako ga obišče, in mi smo vsi zgubljeni.“ — „Tega mu pač mar ne bo, odgovori žena, vest mu kaj tacega ne dopusti. Pogled nedolžnega viteza bi mu bila pušica v očeh. In ko bi mu kdaj kaj tacega v glavo padlo, saj je zraven temna luknja, kamur ga za tisti čas lahko deneš.“ —

XII.

MLADI SOKOLAR.

Čez nekaj let se je v Ljudomilovem pohištvu nekoliko spremenilo. Rezike ni več doma. O pretekli „Planinski veselici“ se je tudi njena svatovšina obhajala. Brodnik Nikolaj jo je nevesto pred altar peljal. Živela sta v svetem miru med seboj, in nju pohištvo je Bog oblagodaryl. Tudi sta dobila par lepih otročičev, ktera sta jima stotero veselje napravljala. Reza ju je morala pač vsaj dvakrat vsak teden čez jezero svojim staršem pokazat peljati, ker se dobra stara nikoli mladih vnučcov zadosti nista mogla nagledati.

V Bogomilnej hišci se ni dotihmal nič posebnega pripetilo. Življenje blage gospe je bilo enako tihi samoti. Nar večje veselje ji je bil pohlevni sinček. Večkrat se je na tihem nasmehljala vidivši, kako krepko svoje delo opravlja. „O da bi bil Miroslav tukaj, si je večkrat mislila, kako bi se svojega sina veselil! Pri teh mislih jo večkrat jok posili. To tudi Milko kmalo zapazi, in enkrat popraša mater:

„Ljuba, preljubezniva mati! morebiti niste zadovoljni z menoj, ker se vselej, kadar me pogledate, tako milo zjokate?“ — Pač, preljubi sinček, odgovori Bogomila, vedno sim zadovoljna bila s teboj, vedno si bil hvaležen, pokoren otrok, in Gospod te bo obilno oblagodaril, ker svojej materi veselje delaš. Zdaj ko si zrastel pobožen mladeneč, čutim še veliko hujši strašno zgubo svojega zaročnika, tvojega očeta, ker ne morem veselja zavoljo tvojega lepega izkojenja ž njim deliti. To je tudi vzrok, da sim semtertje tako pogosto žalostna. In vendar mi je zmiraj pri sercu, kakor da bi še živel in da bi ga še enkrat na zemlji viditi imela. O, da bi mi kdo vedel kraj povedati, kam ga je divji vitez Bric pahnil! Tje bi se podala in še clo za svoje življenje bi nič ne marala. Divjemu možu bi se k nogam vergla in z solzami njegovo terdo serce omečila, da bi naju, ako milega Miroslava oprostiti noče, vsaj ž njim v eno ječo zaperl.“

Tako pravi Bogomila. In v sercu mladenčca se v prvič misel obudi, dolino zapustiti in se po svetu podati, ako bi morebiti blazega očeta oslediti zamogel. V tej misli se vleže zvečer in zaspil, v tej misli se drugo jutro tudi zbudi. Celo po noči se mu od tega sanja. Ves zamišljen hodi okrog in postaja večkrat cele ure pod samotno lipo na travniku. —

Poslednjič dočaka šestnajstega leta. Bil je lep, junaški mladeneč. Slednji se mu čudi zavoljo velikosti in moči. Ni ga bilo v vsej dolini njegove starosti, kateri bi mu kos bil. Bil je za vsako delo pripraven. Na lovu se ni od nobenega še tako urnega lovcia prekositi dal. Ni bilo tako visoko sokolovega gnezda, tudi na nar stermejši skali ne, da bi ga dosegel ne bil. Kakor plezanje po gôri, tako je tudi umel poljske domače dela. Znal je orati in terte obdelovati. Tudi čede je po cele tedne na planinah pasel. S eno besedo vse deželске opravila je tako urno in ročno opravljati umel, da še mu je sploh vse čudilo.

Posledni poletni večer, ko se od dela verne, stopi k materi, ki je ravno cvetlicam na verticu prilivala, rekoč:

„Ljuba mati! pojdite greva en malo ven po hladu; razodel vam bom svoj terdni sklep, ktereга izpeljati vašega dovoljenja in božjega blagoslova želim.“ Mati se vedoželjno nasmehlja in se vsede k sinu pod lipo. „Dobro veste, ljuba mati! začne on, kolikrat sva že od očeta govorila, koliko britkih solz sva zraven prelila, kako serčno po njih hrepenela, jih še enkrat viditi. Velikrat ste mi rekli: morebiti tvoj oče še živé. Morebiti jih ima divjak v strašnej kleti zapertih, kjer milo zdihujejo, in zastonj na pomoč kličejo. Tako ste mi večkrat djali. In ni dolgo, kar ste opomnili, da bi znali še živeti in da jih bova še morebiti na zemlji vidila. Tudi jaz tako silno hrepenim po očetu, da sim veliko, veliko solz na tihem prelil. In poslednjič sim terdno sklenil, kakor sokolár v ptujšino popotvati. Tako mi bodo vsi gradovi in vse poslopja odperte. Vse viteške gradove bom obiskal. Morebiti — morebiti, da kaj zvem od njih stanovanja in življenja.“ —

Milko umolkne, in gleda materi v obličje, odgovora pričakovaje. Ona pa ga oklene, kakor bi se bala ga že zdaj zgubiti in zdihne jokaje: „O ljubi Milko! ali bi me mogel zapustiti? Kaj bom počela, kadar tebe več ne bo? Ti sam si še bil moja tolažba, moje edino upanje. Dolgo, dolgo sim britkost v sercu nosila, ko si še majhen deček bil. In zdaj, ko vsako terpljenje z menoj v otroški ljubezni deliš — zdaj naj bi te zgubila! — O Milko! Milko! nikoli nikdar te proč ne pustim. Skerb, da bi tudi tebe ne zgubila, mi bo serce končala. Noč in dan ne bom pokoja imela. Sto in sto nevarnosti, ki te bodo obdajale, mi bodo vedno pred očmi. — Zdaj te vidim v ogroznih gojzdih med divjo zverino, kako ti pot britkosti od čela kaplja, kako na pomoč kličeš; pa nobeno človeško uho te ne sliši. Še malo trenutkov in zgubljen si! — Zdaj te vidim na poti obnemagati truda in lakote. Noben človek ti noče pomagati, in jaz, tvoja mati, sim dalječ dalječ proč; ne morem ti kosca kruha podati, ne morem ti postelji napraviti, ne morem družega kot jokati,

okati dokler imam solz v očeh in potem — še tega ne več. — Zdaj vidim viteško visoko poslopje. Ogrozno ozidje, visoko skalovje mi pove, da je Bricov roparski grad. Iz omrežja neke luknje slišim žalostni glas, in britko zdiho vanje po zapuščeni, revni materi. To je glas mojega sinčka, — tvoj glas je to, ljubi Milko! v večno železje zakovan moraš tam nemilo umreti. Ni ga rešenja. Na vedno si mi odvzet. Tako tvoje življenje mi je grenkejši, kot tvoja smert. To mi serce presune. Tega mi ni prenesti! Jaz umerjem! O Bog! o Bog!“

Dalje ne more govoriti. Oterpnjeno gleda v tla in joka. Milko jo pa tolaži. „Ljuba mati! reče on, vi se le nar strašnejše mislite, kar se pripetiti zamore. Preženite si take misli. Mislite rajši, da sim v božjem varstvu. Dobro vem, da me bo Gospod srečnega nazaj pripeljal. In verh tega se le za majhen čas od vas ločim. Preden je leto, sim spet pri vas. In potlej, mislite si neizrečeno veselje, ako od ljubega očeta kaj gotovega zvem. Verjemite mi tisti trenutek sam, ko bote milega očeta spet dobili, več velja kot vse terpljenja in britkosti, ki jih bote tačas občutili, ko mene ne bo. Poto lažite, upokojite se, blaga mati! priporočite me božji previdnosti in molite za me! Potem pojdem serčno svojo pot naprej, zakaj božji blagoslov me spremlja in molitev moje matere. — Ste zadovoljni z menoj? mati! — —

Bogomila omolkne nekoliko časa in povzdigne roke proti nebu. Potem reče: „Da! zadovoljna sim. Moj notranji boj je dokončan. Pojdi tedaj moj sin v imenu Gospodovem! Priporočila sim te njegovi skerbi in previdnosti. Notranji glas mi pravi, da te bom zopet vidila in sicer bolj veselega kakor zdaj.“ — Solze si obriše. Tudi Milko se raduje. Že vidi v duhu veličastne viteške gradove, in po noči se mu sanja od visocega grada na starem skalovju, v katerem je ljubega očeta našel.

Nekaj dni pred Milkotovim odhodom je minulo med mnogoterimi pripravljenci. Bogomila mu napravi obleko,

kakoršno so tistihmal sokolarji navadno nosili. Mladenču se čudna noša prav lepo podá. Zelena suknjica, rudeči škornici se mu na rumene hlačice iz jelenove kože posebno prilježjo. Okoli sebe ima usnjat opasnik z jekleno zaklepnicco. Na glavi čern s zlatim trakom obšit klobuk, kterega je bila Bogomila poslednjo noč zraven nekterih družih vrednosti otéla. Na klobuku maha ličen šopek ptičjih peres. Bližnji sosedi, ki so prišli od njega se poslovit, se ga niso mogli dovolj nagledati. — Prednji dan pred odhodom se Milko na Blagomirov dom poda, se od pobožnega očeta poslovit in ga poslednjega blagoslova prosit. Tudi Nikolaja in Rezo obiše. Oba jokata preserčno, ko se od nju posloviti. —

Tretji jesenski dan je Milko na pot napravljen. Zgodaj zjutraj stopi s kletko in sokoli čez rame prepasano, s pljunko pod pazho, slovo jemaje pred svojo mater. Ona joka in pravi: „Ljubi Milko! spremila te bom še kake pol ure.“ Zdaj odrineta od hiše. Bogomila mu nese culico, v katero je perilo zavezala. Zdaj gresta skozi vertič. Pri stezi stoji velik germ rudečo cvetečih vertnic. Bogomila uterga nar lepši in jo vtakne sinčeku za klobuk rekoč: „Kolikrat to cvetlico pogledaš, spomni se svoje zapuščene matere.“ Gresta dalje. Že je vert in hiša za njima. Milko se pogosto še nazaj ozira. „S Bogom, zdihuje, s Bogom, tiha hišica!“ — Pri Ljudomilu se še oglasita. „Molili bomo vedno, reče stari, da vas Bog spet srečne nazaj pripelja. — Zastran matere naj vas nič ne skerbi. Zapustite jih pri dobrih ljudeh. Manjkalo jim ne bo nič, kakor da bi sami vi tukaj bili.“

Ko skoz bližnjo vas potovata, mu molé skozi vse okna roke in mu voštujejo: „S Bogom! srečno pot! Dobro se imejte! prav dobro!“ —

Zdaj prideta na hrib, kjer sta pred 9timi leti trudna obnemogla. „Do tukaj, reče Bogomila, do tukaj, moj sin! Zdaj se moram nazaj verniti. Ti pa pojdi v imenu božjem!

Ni mi treba več pripovedovati, kako da imaš živeti. Od prvih let sim ti čednost vedno priporočevala. Tudi upam in se zanesem, da se boš na ptujem pogosto mojih naukov spomnil. Pojdi tedaj v miru! Bog te spremljaj in blagoslovi! — S Bogom bodi in ako zveš, da oče živé, o pridi hitro, hitro nazaj žalostni materi veselo novico oznanit!“

Milko joka. „Ne žalujte po meni, kadar sim proč od doma, reče on, mislite se da kadar Šmarnice cveté, sim zopet pri vas! Zdaj ji roko poljubi. „Hvala, hvala! lepa hvala za vse ljuba mati!“ — Bogomila joka in ga poljubi. Na to mu podá culico. „Dovolj, reče ona, zdaj se ločiva. Jaz na svoj dom, ti po širokem svetu.“ — In ločita se. — Milko se še nazaj ozira, in akoravno že več matere ne vidi, vedno še kliče za njo: „S Bogom! s Bogom!“

XIII.

HUDA BOLIZEN.

Komaj je nekaj tednov po Milkotovem odhodu, kar Bogomila na enkrat bolehati začne. Že ne more po noči več spati, malo le vžije, noge se ji odpovedó, v postelj mora. Neža in Ljudomil se začneta bati in Neža reče: „Vam gotovo ni dobro, blaga gospa, vaše obličje je vse drugačno od prej.“ — „Ne bojte se odgovori Bogomila, to je le od skerbi zavoljo mojega sina, ki se mu, Bog ve kako, po svetu godi. Verh tega pa še navajena nisim brez njega biti, ki mi je bil edina tolažba od Boga dan.“ — „Bog daj!“ odgovori Ljudomil in povzdigne zaupljivo oči proti nebesih. Ko je pa s Nežo sam, odmajava s glavo rekoč: „Bojim, bojim se, da bo sinček zgubil mater preden se bo nazaj povernil. Njeno obličje mi kar nič dobrega upa ne daja. Bolna je, hudo bolna in sama še čutiti noče. Ako bi

bi bila spomlad blizo, bi že hotel verjeti, da bo okrevala. Ali zdaj je zima pred vrati, nar nevarniši čas za bolnike, posebno v naših krajih, kjer nam sneg vse hiše zakrije.“

Kar je Ljudomila skerbelo, se je drugi dan v resnici pokazalo. Ko drugo jutro v Bogomilno hišico po navadi stopi, ji dobro jutro izročit, jo ne najde več pri njenem opravilu, kakor sicer. Išče jo v kuhinji in na vertu. Tudi tukaj je ni. Zakliče jo v prednji stanici: „Ste že vstali? gospa!“ — Bogomila se mu s slabim glasom oglasi: „Pojdite noter, dobri Ljudomil!“ Ko noter stopi se močno vstraši. Dobra gospa je bleda ko smert in toži rekoč: „Zdaj pa že moram verjeti, da sim v resnici bolna. Zakaj tako slabo se čutim, da se obleči ne morem, toliko manj iz sôbe stopiti. Prestrašne sanje so me mamile celo noč, in mi vse spanje, ki me je sicer še pokrepčalo, vzele. O da bi bila vsaj zima proč! Ljubi Ljudomil, zdi se mi, da ne bom cvetlic prihodnjo pomlad na svojim vertiču več cvetėti vidila.“

„Zaupajte v Boga, odgovori Ljudomil, on vas bo ozdravil. Glejte, jaz sim bil že dvakrat nevarno bolen, in misliti je bilo, da že zadnjo meljem, da bo zdaj konec mojega življenja. Neža, dobra ženica, je glasno pri moji postelji zdihovala. Rezika se je britko jokala. In Bog je vendar spet pomagal.“ „Naj se zgodi njegova sveta volja, reče Bogomila, ter se nazaj v postelj vleže, ko se čedalje slabšo čuti. Tudi juho vam moram skuhati, ste še tešči, morebiti vam bo pomagalo. S timi besedami zapusti sôbico. Kmalu potem pride Neža. Ko blede ženo zagleda, se ne more solz zderžati. Da ji krepčavno juho, ji popravi postelj, in Bogomila se okrepčana nazaj vleže. Čez eno uro stopi Ljudomil zopet v sobo, da bi se prepričal, kako se zdaj počuti, in če morebiti česar potrebuje. Bogomila se vzdigne, kolikor more iz blazine. „Očeta Blagomira, reče nato, bi še rada v svoji hiši vidila, preden umerjem. Njegove pobožne besede so me vselej oživele in v zaupanji v

Boga poterdile. Tudi dolge ure bolezní in britko smert mi bodo polajšale. Zraven tega mi še nekaj serce teži, kar mu razodeti moram. Toraj, ljubi Ljudomil, storite mi dobroto, pošljite kakega posla na Blagomirov dom. Sporočite pobožnemu očetu, da ga lepo pozdravim in k sebi prosim, ker me je Gospod s hudo boleznijo obiskal. Sporočite mu, da priserčno želim besede hladivne tolažbe z njegovih ust zaslišati, da bo pokojna in mirna moja smert.“ —

„Precej se bo zgodilo, česar želite“ reče Ljudomil, jaz sam pojdem na Blagomirov dom. Akoravno nimam živih nog kakega mladenča, vendar mi pot pretežka ne bo. Odide, vzame svojo suktnjo in romarsko palico in hiti, kar nar več more nad skalovje. Pobožnega očeta dobi ravno na vertu v njegovem takrat še zelenem poletnem šotorju. Ko noter stopi in si pot od čela briše, vstane Blagomir. „Ste vi? Ljudomil! ga prijazno praša, kako ste se zasopéli! Staremu možu pri vaših letih bi se tólo bolj počasi navbreg stopati.“ — „To bil tudi storil, odgovori Ljudomil, ako bi bil po navadnem opraviu gor prišel. Tako pa me ptuja gospa pošlje; po vas hrepeni, zakaj bolna je silno.“ — „Bolna? vpraša pobožni oče prestrašen, je le mar nevarno bolna?“ „Bog hotel, da ne! reče Ljudomil, o kako bi ubogi Milko jokal, ako bi vedel! Pa kako bi se bil revni mladenček tacega koj mislil, ko je naše selo zapustil! Bila je še terdna in zdrava, kakor on. O morebiti, da jo je sirota takrat zadnjikrat vidil!“ —

Oče Blagomir prinese trudnemu možu kupico vina, in ko se je te oddahnil, reče pobožni oče: „Zdaj pa pojdeva! Bolna gospa bo že morde mislila, da celo večnost hodiva.“

Ob eni čez poldan dojdeta v Bogomilno stanovanje. Vidivši ju priti stegne svojo slabo roko iz pod odeje in jo pobožnemu očetu, kadar noter stopi, podá. „Kaj ne? častiti oče! reče ona kakor bi se nasmehljati hotla, od kar ste me vzadnjič vidili, sim silno obledela?“ — „S božjo pomočjo bote zopet zdravi in veseli, reče Blagomir, in ako

bi tudi ne, mislite tudi o zadnji uri življenja, da kar Bog stori je prav storjeno. On vé zakaj tako stori. Njegovo sveto ime bodi češčeno vekomaj.“

On se vsede zraven njene postelji, in oživlja njenega duha s pobožno besedo in lije mehkohladno tolažbo v pobito serce. Čez kake dve uri, ko sta sama bila, reče Bogomila: „Častitljivi oče! od tistega dne, kar sim v to dolinico prišla, je moje imé sploh vsim prikrito ostalo. Strah, da bi me znali morebiti sovražniki poiskati, me je moral, da ga nisim nikomur razodela. Zdaj pa ko sim nevarno bolna, in smert se mi gotovo bliža, ga moram razodeti možu, ki me serčno ljubi kakor svojo hčer, od kar me pozna. Vi častitljivi oče, ste te mož. Vidite toraj: meni je imé Bogomila rojena iz hiše Štaufen, sim zaročnica viteza Miroslava Gorjanskega. Milko je moj in vitezov ljubljeni sin. Perve leta mojega zakonskega stana so bile nar srečniše mojega življenja. Kmalo pa je Bogu dopadlo me s neskončno versto britkosti in težav obiskati.“

Zdaj pripoveduje vse prigodbe od tiste strašne noči noter do tistega dne, ko je vpervič pobožnega očeta spoznala. Večkrat med pripovestjo je morala se oddihati. Bolezen jo je bila že namreč hudo prevzela. H koncu še pristavi: „Prosim vas tedaj, častiti oče, da za mojega sina skerbite. Njegov stan in rod sta vam zdaj znana. Morebiti bo kdaj še srečen.“ — Blagomir je v serce ginjen ter pravi: „Zavoljo vašega sina naj vas nič ne skerbi. Jaz mu bom oče. In s božjo pomočjo mu bom prej ali poznej v njegov prešnji stan pomagal.“ — „Velik kamen se mi od serca odvali“ reče Bogomila in diha ložej, „zdaj pa lahko umerjem. Bog bodi zahvaljen!“

Blagomir ostane še eno uro pri njej. Potem jo zapusti, zakaj vidil je, da pokoja potrebuje. Obljubi jej, drugo jutro zgodaj zopet priti. — Nekoliko potem, ko se bolj pokrepčano čuti, vstane in piše sledeče pismice svojemu sinu na ptujem:

XIV.

POSLEDNJA MATERNO SPO- ROČILO.

„Ljubi moj Milko! moj edini sin! — Vzadnjič na zemlji te še tako imenovati zamorem. S slabo onemagano roko ti to pismice pišem. Moč me je zapustila. Serce mi hitrejše in pojemljivo bije. Lica so mi vpadle in obledele in oči motne postale. Mertvaški mraz mi ude pretresa, in zdaj še le čutim, da me bo bela smert kmalo, prav kmalo obiskala in me v boljšo, večno domovino preselila. — Danas je poslednji jesenski dan. Poredkim cveticam, ki so še včeraj na vertiču nježno cvetele, je preteklo noč merzel, ojster mraz glavice povihal. Na tleh ležé pomandrane in zvenjene; perje jim je odpadlo. Tako zvene morebiti do jutri moje-truplo in obleži merzlo, oterpnjeno, trohljivo.“ —

„O ljubi Milko! kaj je pak človeško življenje? Kratek majhen čas poln britkosti in terpljenja. In nazadnje ga nima nobenega veselja, kdor mirne vesti ne hrani, da je vedno prav pošteno živel. — Znano ti je koliko sim jaz prestala! ko sim s teboj tisto strašno noč ubežala, kako revna in zapuščena sva krog tavalala, ko ti nisim mogla, dasiravno si milo jokal, kosca kruha podati. In tiste vse solzice, ki sim jih po svojem Miroslavu prelila, tisti vsi britki zdihljeji, ki sim jih v toliko prečuvanih nočéh iz serca globočine v nebo pošiljala, vse tiste britkosti, skerbi in težave, v kterih sem te izredila — vse to, ljubi Milko, ti je dobro znano, zakaj že v prvi mladosti si imel tako občutljivo sercé, da si vse britkosti svoje matere živo občutil. Vendar mirna sladka vest, da sim pravično in pošteno živela mi je v vsaki britkosti tolažbo in moč v serce navdihnila. Ta mi

je marsiktero tiho notranje veselje storila, za katero sim stokrat Boga zahvalila. In zdaj na smertni postelji me navdaja ravno ta sladka vest s jasnim veseljem in hrepenenjem, da bi skoraj moje življenje pri koncu bilo, in da bi skoraj v družbi Očeta nebeškega bila.“

„Da boš ljubi sin, tudi ti na smertni postelji to notranje veselje občutil, ti pišem s poslednjimi maternimi solzami nekatere nauke, kateri naj te na poti čednosti okrepčajo. Vse kar ti pišem, sem ti že od otročjih let večkrat priporočevala. Vendar vem, da še zmiraj rad slišiš. Naj ti bodo sledeče besede tudi živ spomin tvoje ranjce matere. Druzega, ljubo dete, ti ne morem v svoji revšini nič zapustiti.“

„Kadar se o spomladi nazaj poverneš in po cvetečem polju v našo hišico dohitiš, v sercu se radovaje, da si spet per mili materi, da jo spet objeti zamoreš — takrat ne boš več ljube matere dobil. Mizica, pri kateri je navadno sedela, bo prazna. Iskal jo boš po vertu, pa tudi tukaj je ne bo. — O moje dete, moje ubogo, siromaško dete! kako ti bo pri sercu takrat! Sirota! klical boš po polju, po planjavi: „Mati! mati! kam ste šli? Glejte vaš Milko je prišel nazaj! o mati pridite, pridite vendar! objeti, poljubiti vas želi! ne pustite ga dalje čakati!“ Ali gorje, mati se ne oglasi, matere ni! Zdaj boš v Ljudomilovo hišo stopil in prašal po meni. Tukaj vidiš blede, žalostne obličja in solze v očeh. In Ljudomil ti poreče: „Ubogi mladeneč! zastonj iščeš. Tvoja mati niso več tukaj. In ko boš vprašal: „kam pa so šli?“ ti bo odgovoril: „Dalječ, dalječ proč! tje, kjer ni terpljenja, kamor si mi vsi priserčno za njimi želimo — v nebesa.“ — In peljali te bojo dobri ljudje do mojega groba. Jokali se bodo pri tvojih solzicah, in Ljudomil ti bo to pisnice podal in moj poslednji pozdrav in blagoslov zročil.“

„Poslušaj toraj poslednje besede svoje umirajoče matere: Moj sin! Nar perva, nar lepša, nar svetejša dolžnost je ljubezen do Boga, premilega stvarnika. Kakor sim ti jo že v otročjih letih v mlado serčice vcepila, tako jo ohrani,

kakor nar drajši zaklad marno in skerbno svoje žive dni. Naj ti cvetè v nedolžnem sercu, kakor mila cvetlica na vertu zelenem. Ljubezen do Boga je tista lepa čednost, ki človeka čistega in svetiga stori, ga vedno po poti čednosti vodi in ga obnemagati ne pusti. Ljubezen do Boga je tista prelepa čednost, ktera ga vedno opomne na Tistega, od kterega imamo življenje, od kterega imamo vse. Zatoraj, ljubi Milko, naj ti vedno čista živa ljubezen božja v sercu gori. Od te ljubezni napolnjen boš gotovo srečno živel, naj te že veselje navdaje ali pa bitko terpljenje mori. Sicer te bodo pogoste skušnjave od ljubezni božje odverniti žugale. Najdel boš, žalibože, take ljudi, kteri ne bodo ne le od božjih zapovedi nič vedili in nič slišati hotli, ampak tudi celò Boga preklinjali in tebe zasramovali, ker ga boš iz ponižnega serca molil in ljubil. — O beži, beži ljubi moj sin! dalječ proč od tacih ljudi, boj se jih kakor strupenih gadov. Taki brezdušneži spridijo mlado serce in zaplodijo vanj seme razujzdanega, nesrečnega življenja. Spolnuj zvesto kar sim ti od Boga in božjih reči priporočevala, in glej! — srečen boš na zemlji.“ —

Ako ljubezen do Boga v svojem sercu hraniš, boš tudi vse ljudi, kakor svoje brate ljubil. Saj je tako volja nebeškega stvarnika, ki nam jo je po svojem večnem sinu oznani. Ljubi svoje prijatle in sovražnike, ljubi tiste, ki te sovražijo in preganjajo ravno tako kakor tiste, ki ti dobro storé. Vsi so otroci očeta nebeškega, h kteremu vsi priti želimo. In ako bi se ti tudi težko zdelo, sovražnike ljubiti, misli si, da ti dobro store, ker te s razžaljenjem tihe potepeljivosti in krotkosti uče. Vse kar jim vkljub storiti zamoreš, naj bo to, da zanje moliš, da bi jih Bog razsvetil in jim človeško ljubno serce dāl.“

„Molitve nikoli ne opuščaj. Zjutraj ko se zbudiš, povzdigni svoje sercé k svojemu Stvarniku, in zvečer preden se k pokoju podaš, spomni se, kakor hvaležno dete, vsih dobrot, ktere si vsako uro iz milih rok nebeškega Očeta

obilno prejemal, in priporoči se njegovemu svetemu varstvu. Tudi po dnevu misli pri vsacem delu prav pogostoma na Boga. Zakaj vse karkoli počneš, bo šlo urnejši in popolnejši od rok, ako ga za razsvitljenje in blagoslov naprosiš.“

„S ljudmi bodi vedno priljuden, pošten in postrežljiv. Tiho priljudno obnašanje nar lepši zaljša mladenča in ga vsim blagomiselnim prikupi. Ne bodi prenagel v svojem govorjenju, ne jezen, ne svetoželjen. Koliko hudih nasledkov iz ene same nepremišljene naglice izraste, — tega imaš sam očeviden izgled.“

„Ne hujaj se nikoli nad uboštvom. Misli rajši, da je Bog gotovo modro ravnal, ker te je od bogatega viteza do revnega, prav revnega siromaka ponižal. Morebiti bi bile bogastvo in čast tvoji duši nevarne, jako nevarne. Potemtakem še zdaj na smertni postelji božjo previdnost serčno zahvalim, da nas je s uboštvom obiskala. Zrastel si junak; pred Bogom zamorem poterdti, da sim te vedno od malih nog dela vadila. Tudi kadar mene več ni, si zamoreš potrebno vse sam prislužiti. In česar še več potrebuješ, kakor kar je potrebnega? Kosec črnega kruha in kozarec hladne vode se ti bo po dokončanem delu slajši prilegel, kakor razvajenemu sladkarije in drage pijače. V svoji hišici nisva gotovo obilno imela, vendar sva doživela marsiktero tiho veselje. — Ako bi pa po božjem neskončnem naklepu kdaj svoje premoženje zopet nazaj dobil, o ne daj se s tim nikakor preslepiti. Bodi zmeren v vsih rečeh, kakor da bi boren bil. Vse premoženje, vse bogastvo naj ti bo le zavoljo tega ljubó, ker ti je priložnost, svojim revnim bratom pomagati.“

„Še eno željo, ljubi Milko! Ostani v tej dolinici, v tej hišici med timi dobrimi ljudmi, ki so nama že toliko dobrega storili, tako dolgo, dokler te notranji glas ne opominja, da te je Bog za kaj večega namenil, kakor za planinski lov. Bodi priljuden in prijazen s vsimi, posebno s Ljudomilom

in Nežo. Čislaj ju kakor nar večja prijatla, za ktera sicer moliti, storjenih dobrot pa jima poverniti ne moreva. — Obiskuj pobožnega očeta na Blagomirovem domu prav pogostama. Razodela sim mu najn stan in imena. On bo za naprej po očetovo za te skerbel.“

„Ako si pa tak srečen, da svojega milega očeta na zemlji še kdaj najdeš, o pozdravi mi ga tisučkrat! Dobro veš, da sim vedno blago upanje imela, ga še kdaj na zemlji viditi. Zdaj pa je ves up po vodi, kar na smertni postelji zdihujem. Morebiti, da je Bog tebi to veselje prihranil. Takrat bom iz nebes doli na te prijazno zerla in se radovala s teboj. — In ako te oče barajo, milo in veselo barajo: „Kje je moja Bogomila?“ tečas jih pelji k mojemu grobu. Povej jim, koliko solz sim zavoljo njih prelila od tiste noči, kar smo se ločili. Povej jim, kako sva po dolgi potvi v ptušini poslednjič v to prijazno dolinico k miloserčnim ljudem došla, kateri so naju priljudno sprejeli. Povej jim dalje, kako sva se o pozimskih večerih od njih pogovarjala in priserčno po njih hrepenela. To jim povej in še več družega, kar ti otroško, blagočutno serce navdá.“

„To je vse, kar ti tvoja mati na smertni postelji priporoči. Roka se mi je že od začetku tresla, da boš težko pismice bral. Zdaj pa sim popolnoma obnemogla. O kako dobro bi se mi zdelo, da bi ti bila mogla to sporočilo ustmeno priporočiti! Pa drugači je volja Očeta nebeškega, ktero vedno hvaležno poveljučujem. Tako se tudi ti podaj v njegovo sveto voljo in ne žaluj nezmerno, kadar ti je moja smert naznanjena. Beri te poslednje nauke svoje matere prav pogostoma, posebno, kadar te skušnjave zalézujejo. Misli le: Tako dobro so mi vendar mati želeli! kako nehvaležen bi bil, ako bi njih naukov ne posnemal! Tako misli in ljubi Bog, ki v serce vidi, te bo v spolnovanju tvojega sklepa poterdil, da se bova tako po tem revnem življenju enkrat v večnej domovini na veke sdružila.“

„Še eno prošnjo. Kadar se poverneš, ljubi Milko, v to dolinico nazaj, pojdi na vertič, izkopaj cvetlični germik in vsadi ga na moj tihi grob. Ravno tisti je od kterega sim ti cvetlico utergala, ko sim te vzadnjič v svojem življenju vidila. Stokrat in stokrat sim pač pri njem stala potem, in tebe v mislih po ptujšini spremljala. — Tedaj je ljubi Bog tudi cvetlice vstvaril, nam ž njimi tužno, pobito serce razjasnovati. — Spomni se tukaj svoje mile matere, ki v miru, kterega ji svet ni mogel dati, med mertvimi počiva. Reci mojim košicam, naj v miru počivajo in moji duši, naj se večno veseli.“

„Še enkrat te zarotim pri živem Bogu, ohrani svojo nedolžnost, bodi zvest Bogu in tudi on ti bo dober oče. Živi kakor si pri svetem kerstu obljubil. — Pomni, da si prah in da se boš kakor jaz zopet v prah premenil! Kakor roža na polji je človek, ki v jutro lepo cveti, pade za ojstro koso, zvene, se posuši, zvečer jo iščeš pa je ni več. Poglej, preljubo dete, kako kratko vse posvetno veljá! Kakor bi trenil se vsa visokost v nizkoto, bogastvo v revšino, sladko življenje v grenko smert premeni. Ne bom te dalje svarila in učila. Učé naj te pa moje kosti iz merzlega groba, da ne pozabiš, kako kmalo bo tudi tebi solnce življenja za goro šlo in prišel boš po ravno tej poti v kratkem za meno počivat. Ostani zdrav in vesel. Angel varh naj te vodi po ti s bodečim ternjem posuti poti in naj te brani pred zalizovanjem dušnega tata.“

„Ljubi Milko! naj tedaj končam in ti poslednji materni blagoslov iz nebes dokličem. Vidim te v duhu pri svoji postelji klečati in jaz svoje roke čez te raztegnem: „Bog, vsegamogočni te ohrani čistega za večno življenje! Naj te poterdi v svoji milosti, da boš vedno pobožno v čednostih popotoval in na smertni postelji reči zamogel: „Pridi prijazna smert in dopelji me k mojemu Bogu, k mojim milim staršem!“ — Zdaj pa s Bogom! s Bogom! moj sin! moj Milko! — Poljubi solzice, ki so se pismicu prisušile, jokala jih je

materna ljubezen. Kmalo ne bo več jokati mogla. S Bogom ostani in spomni se prav pogostama svoje mile, ranjce matere.“

Do tukaj piše Bogomila. Dalje ne more več. Oslabljena pade v posteljo nazaj. Ko se zopet predrami, sta Ljudomil in Neža pri nji. Tudi Nikolaj in Rezika jo obiščeta. Vidivši blede, vpadene lica, začneta se jokati. Bogomila pa smehljaje pravi: „Ne jokajte se, predragi moji, Gospod me bo kmalo terpljenja rešil. In tam pri njem se bomo na veke sdružili.“ — Čez nekaj časa reče: „O da bi vam zamogla pač vse dobrote, ki ste jih meni in mojemu sinu storili, povrniti! Pa prosila bom pri Bogu za vas, da vam obilno poplača. Vsi ki so zraven, jokajo še hujše. — Na to poda Bogomila hišnemu gospodarju pismice rekoč: „Ako moj Milko nazaj pride in jaz več ne živim, pozdravite mi ga tisučkrat in dajte mu te spominek.“

Na to jasnejši prihaja, govori pa le malo. Vsi domači, Nikolaj in Rezika ostanejo do večera pri njej. Potem pa jo zapusté, da bi v miru počivala in ji zroče lahko noč. „Naj se zgodi, kar Bog hoče“, reče Bogomila, ter jim roko podá. Kmalo po tem ji pošlje Bog mirno spanje, ki je dve uri terpelo. —

Drugo jutro jo hoče pobožni oče Blagomir zopet obiskati. Ali ko skozi oknice svojega šatora pogleda, vidi da je njegov namen zastonj. Zakaj padel je bil preteklo noč globok sneg, ki je pot in tir zametel, in cele hribe zamatov naredil. Tudi ni bilo misliti, da se bo kmalo stajal, ker je živ mraz čez hrib in dol vihral. Oče Blagomir je tega clo žalosten, da se uboga gospa zapuščena brez vse tolažbe svetá ločiti mora. On priporoči njeno življenje in njeno dušo milosti božji in terdno sklene, kakor hitro prvi južni dnevi sneg znižajo, obiskati jo; in ako več ne živi na njenem grobu za dušo moliti.

XV.

OJ, SOKOLIČNY! KUPITH KAJ SOKOLIČNY?

Med tim, ko Bogomila v svojej bajtici na smertnej postelji leži, hodi njeni sin Milko take nesreče nar menj pričakovaje neutrudljivo od grada do grada, da bi sokole spečal. Kamor koli pride, zamerljivo pazi, če bi kdo imé očeta izreči ali od njega kaj povedati utegnil. Vse zidovje gradov od zunaj obide in se plazi pri ječah, da bi morebiti jok in stok kakega jetnika slišal, ki bi mu nesrečno stanje dragega očeta razkriti zamogel. Toda — vse je bilo zastonj. Kar besedice se do zdaj ni od njega zvediti dalo. Večkrat je za to britke solze točil ter sam sebi očital: „Če vernivši se k svoji materi ne bom vedil nič od očeta povedati, bo njih žalovanje, njih bolečina še večja, in zgoditi se zna, da mi jih nemila smert pobere.“

Zima mine. Pomlad nastane. Hitro sklene se v grad Skalodvorski podati. Vedno praša memogredé, kje je prava pot do grada. Marsikteri mu ne vé nič odgovoriti. Eni rečejo: steza do tje pelja skozi strašen gojzd, poln divjih zveri in hudobnih ljudi. Branijo mu na vso moč, ko le hujši vanje sili, pri vsem kar mu je drago, po nobenej ceni te navarne poti nastopiti, ker bi sicer gotovo, sam že nezmožen, serditim zverim ali razbojnikom zapadal ali pa v grad pridšega razdivjani vitez v ječo zapreti ali glavo mu odsekati ukazal. Tudi na vse te marnje prederzen mladeneč nič ne porajta. Storiti hoče s božjo pomočjo, kar si je namenil. Urno jo maha naprej. —

Bil je prvi jesenski dan. Deževalo je strašno. — Nebo je s črnimi oblaki prepreženo, da je malo manj noč

po dnevu. Dež neprenehoma lije. Burja brije, da vse škrip-lje. Sneg naleta, vihar žuga vse končati. Milko dalječ v črnem gojzdu, do kože premočen, se trese mraza ko šiba. Pod starim hrastom se nekoliko počije. — Dva dni že po gojzdu tava, pa ne zasledi ga človeškega duha, nič več prave poti najti ne more. Ptujec je na ptujem svetu. Zmiraj dalje v gojzd zaide. Nič družega ne sliši kakor ogrozno tuljenje strašnih zverin, od katerih noben trenutek ni bil varn. Merzel znoj mu po licih lije. Še sopsti se ne upa. Le tiho in marno stopa po mahu, da bi ga kdo ne zapazil. Večkrat postoji, in ušesa nategne, da bi ali lovcov piščalo ali psov cviljenje slišal. Še razbojnika bliz sebe imeti bi mu bilo ljubo. Pa ni ga duha ne sluha po živi duši. — Zdaj se mu tudi glad pridruži. Dva dni že nima kaj vgrizniti. Večkrat položi tičnico (kletko) na kako deblo, poklekne na mokre tla in prosi Večnega, da bi mu iz nadlog pomagal. To storivši serčno spet korači po hribih in dolinah, po pečovji in razvalinah, po germovju in štorovji. „Enkrat moram na konec gojzda priti, misli sam pri sebi, udri naprej, da me noč ne prehiti.“ —

Tode o mraku je bila ravno taka kakor poprej. Črni gojzd, strašna goščava pred njim stermi, nobene prave poti ne naleti. Toda tega še ni dosti. Grom in blisk razsaja, lije še hujši. Od začetka se malo za to zmeni, alj ko od ure do ure bolj in bolj temno prihaja, ko noč nastaja, tuljenje zviri in ponočnih tičev na njegove ušesa strašno buči, mu serce upade, noge mu vtripajo, strah ga obide. Spomni se svoje ljube matere, spomni se otroških let, prekrasne Švajcarske dolinice, v kateri je toliko nedolžnega veselja okusil. Potok vročih solz mu lice polije. Truden pade pod hrastom na tla. Ničesar si pomagati ne vé. Sokoli tudi žeje in gladú primorani svoj čudni glas večkrat posilijo.

Ves up zdaj zgubi, kdej na konec gojzda dospéti. „Dobro vem, zdihne iz celiga serca, da me bojo v kratkem divje zverine napadle. Tega pač takrat nisim mislil, ko sim od

domačih gor slovo jemal! Oj ljuba mamka! kaj ste mislili, da ste me pustili? Kako bote žalovali in objokovali svojega sinčka, ki ga nikdar več vidili ne bote! — Ves vaš up in podpora starih dni je po vodi. Joj mene! to vas bo gotovo prezgodaj v grob spravilo! S Bogom, draga moja mamica! S Bogom! na unem svetu se zopet vidiva. Sprejmite poslednjo zahvalo za toliko prejetih dobrot. Dasiravno s lastnimi ušesi zahvale sami ne slišite, Večnemu ne bo gotovo neznana ostala. On vidi moje serce, on šteje vroče solze, ki se po nedolžnih licah vtrinjajo. V serce me zbode, ako pomislim, da mi vi, draga mati, oči ne bote zatisnili in me ne k pogrebu spremili. Pri vaših ginljivih molitvah bi bil sladko v Gospodu zaspal, kot takrat ko sim pri milem petju mirno v zibelji zaspančkal. Priča bi bili moje smerti in to bi bilo za me dovolj in vam v tolažbo. — Toda kaj bom goderjal nad božjo previdnostjo? Vdam se dobrotljivemu Bogu in njegovemu očetovskemu varstvu, on me gotovo ne zapusti. Vidi me tukaj pod hrastom s pohlevnim sercom k smerti pripravljati se. — Da; Oče nebeški tukaj sim! Tvoj otrok povzdiguje roke k Tebi in s zaupnim sercom vse prenesti hoče, kar mu Tvoja sveta volja nakloni. Reši me iz smertne nevarnosti, večni Oče! ali pa me vzemi k sebi v svete nebesa. Pripravljen sim. Rad Ti darujem svoje nedolžno življenje. Nad zvezdami gori bom srečnejši živel v nar lepši krasnosti Tvoje blagodarne bliže. Samo eno Te še prosim, tolaži, kadar mene več ne bo, tužno serce moje ljube matere.“

Tako moli Milko vedno ihteč in mirno pričakuje rešenja ali smerti pod hrastom. Pa glej! komaj so pretekle kake minute, že zasliši iz daljave psa lajati. To ga vnovič oživi, kviško si pomore. In ker psa vedno od ene strani lajati sliši, si je zvest človeškega stanovanja, urno pobere svoje reči in dervi netegama tje, od kodar so zaželjeni glasovi prišli. Zdaj mu ni nič na poti, ne glad, ne žeja, ne vreme, ne nič. Še ne zmeni se za to, akoravno še veliko

prestati in čez stermo skalovje plezati mora. — Gojzd je zmiraj svitlejši in čez pol ure — o neizrečeno veselje! — pred seboj vidi krasno poslopje veličanskega grada. Veselje, ki ga obhaja, se ne da popisati, serce mu poskakuje, solze ga polijejo, na tla poklekne in zahvali Boga rešenika sirot iz vse duše s tihimi občutki. Plane kviško in pete pobrusi proti gradu. Gredočemu po hribu zasvetijo luči iz oken grada. In ena berli iz nizke sobe. Proti tej se verne. Ko čez most stopi in se ozidju bliža, zagromi strašen pes nad njim, ki se pa koj pri prvih besedah iz sobe v svojo kočico pomakne. Milko se vstopi tikama k zidu in poje:

„Sokolár vesel in mlad
 Bi prodal sokóle rad! —
 Zmiraj križem svet hitim,
 Žvižgam, pojem pa kričim:
 Kupite kaj sokoličev
 Jakih, mladih, zalih tičev!“ —

„Scer preveč prijetno ni,
 Da se malo kdaj le spi,
 Vendar le vesel živim,
 Žvižgam, pojem pa kričim:
 Kupite, kaj sokoličev
 Jakih, mladih, zalih tičev!“

Ko pesmico konča, mu zagromi neko iz sobe: „Kdo ste?“ — „Jaz, Milko odgovori, s sokoli kupčujem.“ — „In čemu tako pozno v noč pridete?“ zabučni notranji debeli glas. — „Nad tim je slabo vreme in neznani gojzd kriv“ odgovori pohlevno Milko. — „No kaj pa hočete?“ bararavno tisti glas. „Sokole bi rad spečal“ zaverne zopet Milko, prosim vas čuvaj! pojdite k gospodu in recite: „sokolov, lepih, velicih, mladih sokolov.“ — „Te děčko mi dopade“ reče notranji glas, odpre duri in mu v sobo stopiti veli. Mladeneč stopi noter rekoč: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ in se s tim hitro vsim čuvajem prikupi. Čuvaj

v enej roci svitilnico, v drugej dardo, se začne s mladenčem šaliti rekoč: „Kaj ne? dečko, ste bili v dobrih toplicah? Dež vas je do kože premočil, da se tresete ko šiba in jesenovo perje.“ — „Primaruha! danas bi bil rajši sokol kot sokolar“, reče Milko. — No veseli bodite, da ste pri nas, tukaj imamo gorko izbo. Zdaj si le oblačila osušite, jaz grem med tim k gospodu vas priporočit. Mislim da bote zadovoljni. Gotovo niste zastonj sem prišli. Juteršnji dan bo naš gospod velik lov napravil. Njegovi sokol ni še za nobeno rabo, priletel je žc.“ Pri tih besedah urno hiti v grad.

V sobi pa radovedno gleda dvanajstero otrok čudnega gosta in ogledujejo nenavadnih tičev. „Otroci, zakriči iz enega kota hišna mati, ne hodite blizo! slušajte!“ — „Zakaj pa ne?“ vpraša začudeno radovedna deklica. „Zato, ji zaverne mali brat pri 4 letih, ker ti ptiči ugriznejo.“ „O ja, začne nar starši, ali ne veš več Minica, kako je unidan gospodov sokol Sultanu levo uho odgriznil, ko mu je hotel meso iz kljuna vzeti.“ — Mladeneč Milko se za otročje šale nič ne zmeni; zamišljen pri peči sedi in si oblačila suši. Hvaležnosti vesel, da je pod streho in se zopet okrevati zamore; vendar mu ni v tem ozidji nič prav pri sercu.

Čez nekaj časa pride čuvaj nazaj s poročilom, da gospod sokole sam viditi želi. Berž vzame Milko tičnico v roke in gre s čuvajem vred čez dvorišče po razsvitljenih stopnicah v grad, k gospodu kamor mu je bilo kazano. Med potjo ga čuvaj še nekaj opomni, kako se ima pri njem zadržati, da mu bo všeč, ter še zraven pristavi: „Naš gospod je prav čuden mož. Ne govori kakor je sploh navada s ljudmi govoriti, ampak njegova beseda je terda, ojstra, kakor skala. Toda ustrašiti se ne smete. Tako je sploh njegova navada. Ne zôve še zastonj Bric Skalodvorski.“

Zadnja beseda strašno prešine serce Milkota. „Tedaj pravi sam pri sebi: „zdaj se znajdem v gradu svojega nar večega sovražnika, kateri me bo, ako me spozna, prene-

milo umoriti dal. To je tisti Bric, pred katerega obličjem bom kmalo stal, tisti terdi mož, ki je moje starše v toliko nesrečo pahnil, ki je vzrok očetove smerti, moje in matrne revšine in morebiti tudi žalostnega pogina. — Tode, — o lepa misel, če pa moj oče živé? v tem gradu živé? — Žive, oh pa morebiti v studnej ječi! Zvediti hočem, naj velja kar hoče. O dobrotljivi Bog! prosim te razsvetli mojo pamet in položi mi besede na jezik, kadar pred ostudnim obličjem grozovitnega Skalodvorčana stojim!“ Izgovorivši te besede globoko zdihne. Čuvaj meni, da je kak sokol zakrokal, ter nič žalega ne misli. Ko na mostovž prideta, se duri odprejo — takrat se Milkotu hlačice tresejo in kolena šibijo, pa si vendar spet serčnost vzame in gre za čuvajem skoz odperte vrata.

Soba je vsa razsvitljena, s srebrnimi in zlatimi svečniki ozaljšana. Bric se na dragi blazini valja, igraje se s kvartimi, zraven sebe ima polno bučo vina. Jovana in Zalka ste pri razsvitljeni krasni mizici in šivate. Prestrašeni Milko pri durih postoji in od dalječ gleda, kaj se bo zgodilo. Ošabni Bric ga meri od nog do tal z divjim pogledom in se s ogroznim hrohotom nasmeja. „No le bližej! sokolar! zavpije Bric, ali se mar ti in tvoji sokoli luči bojite. Če je taka, vam lahko pomagam. Grada podzemelske temnice so bolj temne ko černa noč. Tje noter te bom s tvojimi sokoli vergel, tam bote čivkovali, da oslepite!“ (Še ogrozniši hrohota.)

„Kako? Kaj pravite? milostljivi gospod!“ praša Milko s prijaznim glasom smehljaje gospona, „postavim vse kar imam, da nimate v vsem svojem okrožji jame za poštene ljudi, med ktere se tudi jaz šteti smem. To bi bilo zoper viteško poštenje. In tudi mislim, da, storiti tacega v nebo vpijočega greha, bi vam vest tudi le eno uro mirno zaspati ne pripustila.“ — „Molči! prederznež!“ zagromi Bric strašno s zobmi škripaje, in vroči curki mu po obrazu pritečejo, ker se spomni strašne ječe, kjer nedolžni vitez Gorjanski

že dolgo zdihuje. Jovana in Zalika se pogledate in pri priči ju solze polijejo.

Milko zapazi, kako silno se vitez serdi, za to se berž ponižno prikloni, rekoč: „Ne zamerite, premilostljivi gospod, da sim se take reči prederznil. Vidite, da smem kakor priprost sokolar tudi bolj od serca govoriti kot drugi. Pripustite, da tičnico na tla položim. Ako se vam zljubi, znate vse pregledati in si nar lepši zbrati. Jutre jih lahko pri lovu poskusite, ali so za kaj ali ne? Popred zanje vinarja ne tirjam. Zakaj gospod, res je poglejte: same lepe, velike, mlade sokole!“ — To razkačenega viteza zopet potolaži, berž se k tičnici spravi. Zdaj mu dopade te, zdaj uni sokol, za kar tudi čuvaja vsakikrat popraša, in te mu mora vse poterčiti.

Na to se mladi Milko bližej k mizi spravi, kjer ste Jovana in Zalika delale. Ponižno se jima prikloni. „S dovoljenjem blage gospi! med tem ko gospod sokole ogledujejo, vama hočem pesmico zabrenkljati.“ Rade mu privolite. Nategne strune in milo, premilo poje:

Mati sinu djali so:
 Dete! glej tvoj oče mili
 U ječi zdihujejo
 Večni Bog se jih usmili
 Morebiti — — o gorjé
 Davno več da ne živè.

Gospo in gospodično barva sprehaja, zdihovati začnete. Sokolar to vidivši ju bistro opazuje. Strune vbere in s premilim soglasjem še bolj ginljivo poje:

Sin po svetu se poda,
 U neznane kraje ptuje,
 Pa nikjer ne najde ga
 Vse zastonj le oprauje,
 In dokler ga ne dobi,
 Več pokojen, srečen ni. —

„Grom in strela! prederzni vlačugar! kaj je pa to?“ zavpije vitez, da skoraj sokolarju pljunka iz rok odleté: „tiček se po petji spozna; tvoj mlečni obraz in tvoja pljunka mi dokazuje, da pri babah sreče iščeš. Za stran mene! Zdaj pa sem pojdi. Ne slišiš nič kako tukaj gori ferfra?“ Sokol je bil iz tičnice všel in po stropu ferfetal. Milko ga pokliče po imenu. Sokol pri tej priči v tičnico zleti. „No no! ti imaš svoje tiče v strahu, kakor jaz svoje ljudi!“ memra vitez v svojo brado hrohotaje, in se po blazini zavalí. „Da, gospod vitez! odgovori Milko, ako vam je všeč, mora te sokol jutre vas na lov spremiti.“ „Prav je! zavpije Bric in polno bučo sprazne, „prav je! jaz sam ga bom v podnebje spustil. Toda, če ne bo jutre tako pokoren kakor danes, bom tebe in tvoje sokole v tičnico zaperl, ki je v skalo vsekana.“

Na to vitez besede več ne zine, temuč valja se po blazini in zdiha, kakor bi spati hotel. Zdaj stopi Zalika k sokolarju in pravi prijazno: „Pojte sem, usedite se k peči. Mokri ste in trudni. Kupčija je končana; okrepčajte se s kozarcom vina.“ — „Prav tako! reče tudi Jovana, nocoj ostanete pri nas. V grajskih sobah imamo postelj dovolj, tudi za vas, da se odpočijete.“

Bric, ki ni mogel nikdar terpeti, da bi kdo s človekom po človeško govoril, skoči iz blazine in divja kakor stekel pes po sobi okrog. „Po noči ne terpim nobenega ptujca v gradu! Proč! proč! Jaz grem spat! Babe, kaj vama je mar za beračona! Spat se spravite, do jutre vaju nočem pred oči! S vsako šlapo se hočete pečati. Le počajte, jaz vama bom drugači pokazal.“ Na to reče čuvaju: „Peljite sokolarja seboj! v svojem skednju imate dovolj prostora. Snop slame mu verzite. Če je lačen, mu močnika skuhajte. Sokolu pa dajte kos mesa, da bo jutre bolj urno delal.“

Bric se na to spet na blazino zavalí. Jovana in Zalika molčite in zdihujete. Čuvaj z glavo maja, vendar pazi, da bi ga vitez ne vidil. Sokolar pa je vedno pri volji kakor po-

prej. „Vidim, reče smehljaje se, da danas niso gospod prav na volji. Nič čudnega, zakaj vreme je tako žalostno samo na sebi. Jutre ko bo sokol zletel, bojo bolj zadovoljni.“ Potem se Jovana k Zaliki oberne rekoč: „Iz celega serca se vama blage gospi zahvalim da ste mi tako dobro hotele. In zdaj spite lahko, veliko lepega naj se vama sanja. Kar mene tiče, spim tako lahko na slami kakor na pernici. V hribih sim velikokrat goli terdi kamen za zglavje imel — in vendar sim še zmiram čverst in zdrav kakor moji sokoli.“

Tako pravi Milko globoko se gospama priklonivši. Vitezmu pak kí je že v postelji bil, veselo reče: „Lahko noč! He! kaj že spite. Bodite bolj veseli jutre kot ste bili danas. In kadar bote zarano na lov jezdarili, vas čem pred vratmi čakati in vam sokola dati.“

Tako reče in zapusti sobo. „No! sokolarček, mu smehljaje pravi čuvaj gredé po stopnicah, kaj ni bilo tako kakor sim vam pravil.“ „Da, da, reče Milko, če vitez s tujci tako ravna, kako bo še le z vjetimi (zapertimi) jetniki.“ Da, odgovori čuvaj, te še komaj enkrat v letu vidi. Ker veliko nedolžnih v pozemeljskih luknjah tiči, se jih kar celò boji, ker mu nikakor vest ne pripusti, nedolžnosti v obraz pogledati. Meni je vso oblast čez ječe dal, in jaz sim, Bog je moja priča! miloserčen mož. Tudi gospi tega grada ste kej miloserčne duše.“ Kako to mislite? praša Milko čuvaja. „Kadar vitez, pravi čuvaj, na popotvanje odide, to je, kadar odide na rop, in ga več dni domu ni, obiščete gospi vse tiste ječe, kjer nedolžni vitezi in knezi u verigah vklenjeni ječé. To je veselje za uboge jetnike. Dobe dobre krepčavne jedila, kupice Rajnskega vina, mečjo posteljo in čedno perilo. Tudi so verig oprosteni. Blaga gospa je že tisučkrat omilovala nesrečno stanje jetnikov, in mi vselej reče: Ah! čuvaj, če bi se že le enkrat drugači obernilo; pa vselej sim ji rekel: Le poterpite, blaga gospa. Stavim, da bo preletel še sokol, ki skozi zidovje vidi.“

„Je li veliko jetnikov v vašem gradu?“ bara Milko. „Da, pač! odgovori čuvaj, vzemite četerti del letnih dni, pa imate njih število. „O nesrečni reveži! zdihne Milko, in kako dolgo njih jetje terpi?“ — „Tako dolgo, odgovori čuvaj, dokler jim smert britko življenje konča. Vitez nalaš nikogar ne oprosti, ker se boji, da bi se pozneji nad njim maševati vtegnil. Nek vjet vitez medli že deveto leto v enem takem hramu. Tačas ko ga je Bric vjetega pripeljal, je še bil lep cveteč možak. Zdaj pa je vpaden, suh in bled ko smert; česar pa mora gotovo kaka notranja britkost bolj kriva biti, kakor pa žalostno stanovanje. Joka in zdihuje skoraj noč in dan. Le enkrat nisim bil pri njem, da bi bil suhe oči imel. Ako bi ga gospi ne tolažile, gotovo bi bil že pod zemljo.“

„Kako? vpraša s trepečim glasom Milko, ali morete ime nesrečnega viteza imenovati?“ „Jaz se za imena jetnikov malo pečam, sim vesel, da jih imenovati ne znam. In mislim tudi, da bi vam s tim imenom nič pomagano ne bilo. Rešiti ga enkrat ne morete. In ko bi ga tudi skušali oprostiti, bi bila kmalo enaka temnica vaše plačilo. Bricu bi se jaz ne prederznil, tacih burk vganjati. Presneto je terd, človek mu je kakor muha. Vi ga ne poznate še. Nar manjše bi mu ne odrekel. Vse njegove burke je treba poterditi. Kdor mu služiti mora, ve že zadosti od njega povedati. — Čajte! ravno zdaj se spomnim imé vjetega viteza. Tega je že osem let in pol, ko enkrat vitez prav pozno v noč s svojimi hlapconi iz ropa nazaj pridirja, in ko ga pri vratih pozdravi, mi z divjim veseljem hrohotaje na proti vpije: „Veseli se čuvaj! danes dobiš veliko bučo vina. Glej, privlekli smo ga nar hujšega vruga, viteza Miroslava Gorjanskega.“ — Ali, primaruha! vino mi ni hotlo prav dišati.“ —

„Gorjanskega viteza!“ ponavlja Milko s trepečim glasom, obledi in joka. „Kaj je to? sokolar! vi jokate?“ „Ni čudo! reče Milko in skuša osupljenje prikrivati, mislim da se mora vsacemu, ki kolčikaj občuti, serce pretresti.“ —

„Da, da, imate prav! odgovori čuvaj, s prvega sim se tudi jaz včasih zjokal. Zdaj pa ko cele leta nesrečne gledam, in vse upanje zgine, da bi kdaj boljše bilo, sim ves oterpnjen postal. In postavim kaj, da bi bili tudi vi na mojem mestu.

Med tacimi pogovori prideta čez stopnice na dvorišče. Sokolar se vstavi in zre gori po zidovji. Čuvaj misli da ogleduje neznanske pečine, na katerih je grad sozidan, ter pravi: „Kaj ne? vitez Bric je umel se pod napadom zavarovati? Ozidje je terdno, kakor za večnost.“ — „To je res, odgovori Milko, vendar gospod čuvaj! povejte mi, kje pa so tiste ječe? in v kateri je tisti vitez?“ — „Aj, aj, zaverne čuvaj in spod čela pogleda, vi hočete pa preveč vediti. Ako bi sokolar ne bili, bi vas skoraj za ogleduha imel. Primaruha, da sim že preveč žlobudral. Ako bi Bric to zvedil, ni moje življenje piškovega lešnika vredno. — Pa že od mladosti sim imel nesrečno navado, da jezika za zobmi držati nisim umel. Sicer bi bil že kaj več, kakor čuvaj.“

Ko se tako pomenkvata, prideta do čuvajevega stanovanja. Milko oberne besedo na druge reči, ker dobro zapazi, da bi ga vsako daljne spraševanje od vjetega viteza kolikor si bodi prodati utegnilo. Posebno ker čuvaja še poznal ni, in ker se mu kaj dvojnostranski mož zdi. Za nocoj mu je zadosti kar je slišal. — Čuvaj poterka na hišne vrata, ktere žena od znotraj odpahne in obadva stopita v hišo.

„Zdaj pa se počite!“ reče čuvaj sokolarju. Postavite tičnico tje v uni kot. Obesite suknjo tje k peči, da se posuši. Po tem se pa usedite sem in pite kozarec vina, ki vam ga je vitez odrekel. Tukaj je kruh in sirovo maslo, postrežite si. Ti Lenka! pa, pokliče svojo ženo: pojdi v kuhinjo in prinesi sokolarju vinsko juho (sušeč). Vitez mi je sicer rekel, da naj mu voden (redok) močnik skuham. Ali ubogi dečko ni celi božji dan nič jedel, bi že vidil Bric kaj se to pravi. Verh tega jaz sam črnega močnika dosti ne obrajtam.

Žena gre v kuhinjo. Čuvaj se k sokolarju usede. Otroci so se bili že pred eno uro spat pobrali. Zunaj nju dveh ni nikogar v izbi. To je čuvaju prav po volji. Zdaj žlobudra da je kaj. „Pite, pite! sokolar“ baha s vinom „vino nam zdravje da in serce zveseli. Pite na zdravje blagima gospema v gradu! Napiti jima morate, postavim da radi storite!“

Milko pije, pa le malo. Čuvaj pa zverne kozarc za kozarcom in sprazne do zadnje kapljice, ter večkrat ponavlja: „da, da, to so blage dušice! — Dalječ okrog ste zavolj pobožnosti znane, še sovražnik, ako bi ktereга imele, bi ju čislati moral. Večkrat sim se že čudil, kako je Bric tako ženo vsačiti moral, še bolj pa se čudim, da ni hčerka le za en las slabša od matere. Da bi vi gospodično vidili, kadar moli ali milošnjo deli, ali pa priproste otroke šivanja in enacih del uči! Nje obraz je kakor spremenjen. Kar stori, stori s duhom in sercom. In terdosti, ki jih od svojega očeta preterpeti mora, prenaša z neznano poterpežljivostjo.“

Tedaj ji vošim enkrat boljše čase, reče sokolar. „In tudi hočete reči družega očeta, pristavi čuvaj. To sim že tisučkrat ljubeznivi gospi iz serca vošil. Pa zmiram se proč oberne in oči v tla pobesi, kakor da bi jej bil kaj napčnega ali žalega vošil, ter se britko joka in tarnova v samotni sobici. Podložni so že tudi kaj celo nejevoljni čez tako nenaravno djanje viteza, čeravno jim tudi časi kaj priboljša. Iz velicega števila sim mu jaz sam še zvest ostal, to se če toliko reči, jaz sam mu malopridnosti in hudobij ne očitam, še clo pomagam mu če bi treba bilo, ker namreč čuvaj grada ostati hočem. To dopade vitezu, in jaz sim v njegovih očeh prav hrust. Če ga pa doma ni, mû spet jaz zvesto varjem gospo in njeno hčerko. Miloserčen sim, pogostoma ju obiskujem. Tako sim tudi v očeh gospodične nar boljši možak vsega sveta.“ Med tacimi povedkami čuvaja otresa Milko pogosto glavo, kakor bi mu hotel njegovo

nespodobno ravnanje očitati. Čuvaj pa ne zapazi, kaj hoče s tim reči, in naprej pripoveduje: „Nar neljubši mi je pa, kadar se vitez in vitezinja skavsata, kar se večkrat zgodi. Če sim na eni strani, padem na drugi; če sim na drugi, padem na prvi. Pa si vendar vem iz zaderge pomagati. O tacih priložnostih grem prav po redkama v grad, rajši tukaj v svoji izbi pri kozarcu sedim.“

Pri tih besedah zverne drugi kozarec in koj za njim tretjega, in udari po mizi da kozarci zarožljajo rekoč: „Permojkokoš! človek si mora sam znati čas kratiti, če ne je leto na leto hembrano žalostna, zakaj tako je kakor bi se bile vse veselja zarotile dva dni hoda od Skalodvorskega gradu ležati.“

„Ne zamerite, reče sokolarček, ker se dalje zderžati ne morem, ne zamerite, nekaj vam moram povedati. Tega ste sami krivi in še bolj kot vitez Bric. Ako bi vi ne bili dvojnostanski, temuč vselej s blago gospo potegnili, bi bil gotovo Bric svoje gerdo obnašanje kolikor si bodi opustil. Podložni bi se po vašem zgledu ravnali in bi bili zvesto in pohlevno vitezinji vdani; vitez bi po tem takem nikogar na svoji strani ne imel. Naj bi še pri vsem tem roparij ne hotel opustiti, njega samega bi že vsaj bližnji pošteni vitezi zavrnili in mu zobe pokazali. To bi bila lepa priložnost blagi gospi, ga svariti, opominjati in še v poštenega moža spreobrniti. In tako gotovo kakor jaz živim, bi bil kmalo grad spremenjen, sedež blagostanja in veselja. Družina bi bila enega duha, ene misli. Podložni bi bili osrečeni. Ječe nedolžnih kmalo prazne. Tudi vitez Gorjanski bi bil oprostjen. — Kaj mislite? čuvaj!“

„Bes vas hentaj!“ zakriči čuvaj, in oči se mu rudijo kakor ogenj, zakaj globoko je bil že v bučo pogledal in ga je že berhko v glavi imel: zahvalite se kozarcu, ki me je omotil, da tako derzno govorjenje poterpežljivo poslušam. Saj ste gori v gradu pri vitezu enake kvasili. Zdaj pa le

tiho bodite. Žena pride. Ta me ozmerja kakor psa, ako s vitezom v nar manjši reči potegnem.“

Čuvajka prinese juho, ki se sokolarčiku jako prileže. Svojega moža pa po strani pogleda in ga opominja spat iti. Zakaj vidila je že, da mu po glavi razbiva. Potem gre spet v kuhinjo po svojih opravilih. „Čuvaj“, reče Milko, ko sta sama, „v resnici vi imate pametno ženo.“ Da, da, zaverne čuvaj, prav po vašem kopitu je. Namestna taka je, kakor gospi v grādu; pa le premalo pomisli. Včasi cele ure čez viteza zabavlja. To me še lahko ob službo pripravi.“

Kmaló se pa pogovor na drugo stran oberne. Čuvajka pride v izbo in se usede. „No, kako so vas v gradu sprejeli?“ vpraša sokolarja. — „Tako kakor sokolarja“ odgovori Milko, vitez je bil en malo česnast; gospi, to ste pa mile dušice. Zapel sim jima pesmico. In jokale ste se. — „Da, pri svetem Andreju, mojem godu, vas zagotovim, reče čuvaj, „ako bi bili še en sam stavek pesmice zapeli, vaše življenje bi bilo šlo rakom žvižgat. Gotovo bi ne bili tako veseli tukaj pri mizi. Vitez vas je med vso pesmico po strani pogledoval kakor čuk. Za to sim nalaš sokola zleteti pustil, da sim vas od gosp spravil.“

Med tim bije v grajskem zvoniku ura enajst. Čuvaj je že na mizi zasmerčal. Sokolarček se dela, tudi kakor bi hotel spat iti, dasiravno mu nič manj kakor spanje dišalo ni.

Čuvaj poslednjič vstane in se ziblje do sveče, svojo svetilnico prižgat. „Pojte, sokolar!“ reče in hoče naprej iti, „pojte spat; na slamo greva, kakor je vitez rekel. — „Kako?“ vpraša čuvajka, „fuj, sram te bodi!“ ali hočesh Brica v vsih terdoserčnostih posnemati? Da, se ti že vidi da si ga šverknil. Ako bi ne vedela, da boš jutre drugači govoril, ti nikoli ne odpustim. Sokolar ostane tukaj v izbi. Tukaj je gorkejši in postljala sim že. Ti pa se zgubi spat in bodi jutre pametniši kakor danes! Razumiš?“ —

Čuvaj se ziblje hrohotaje v svojo spavnico in godernja „Grom in strela!“ nazaj. — Sokolar pa se oberne proti ču-

vajki rekoč: „Zahvalim se vam za postrežbo in prenočilišče. Bog naj vam stokrat poverne. — Lahko noč! sladko spite!“ Čuvajka se prijazno smehlja in zapusti izbo.

Ko je Milko sam, se mu serce popolnoma otroških občutljev izlije. Na kolena pade in moli neprenehoma, da bi mu Bog edino željo spolnil, da bi svojega očeta viditi, se mu razodeti in ga rešiti zamogel. Tako moli in moli, in ura bije v zvoniku polnoči. —

Med tim se zjasni. Nebo je čisto, in gostosevci so se že nizko nagnili.

XVI.

TI JE DOBER SOKOL.

Zjutraj prav zgodaj cvilijo psi po dvorišču, hlapconi šundrajo tako, da se Milko prebudi. Urno skoči, se napravi, vzame sokola, ktereга si je prednji večer gospod zbral, in se gre vstopit pred grajske duri na levo stran, da bi viteza pričakoval. Kadar Bric memo prijaha, se mu nizko prikloni ter mu dobro jutro voši; potem pusti sokola Bricovemu konju na grive zleteti, trak pa, na katerem je privezan bil, vitezu poda rekoč: „Gospod vitez! te je dober sokol.“ Bric nekoliko prijazniše obličje nategne, sicer je bil vedno temnoličen in ogrožen, ter pravi: „To homo potlej vidili;“ konja spodbode in odide.

Lovski rog buči, vitez s lovci dirja naprej. Milko postoji pred vrati in gleda za tropom, ter pravi sam pri sebi: „Ti si prost, ljubi moj oče pa niso; ti divjak si jih zapperl u temno ječo.“

„Kaj čakate tukaj?“ zagromi čuvaj za njim, „vun ali noter! ne vidite, da moram vrata zapreti?“ Kaj vam je pa že spet? Zopet se kisate? Vi ste čuden mož. Vam je mar

vitez kaj žalega rekel? Mislite si, da sim jaz ne le kako posamezno žal besedo, ampak že pogosto katero čez pleča od viteza vjel. Ko bi bil jaz tako občutljiv in rahel kakor vi gotovo bi me že bli červi požerli:

Pri tih besedah čuvaj vrata zaloputne ter pravi: „Pojte v izbo, juha je že pripravljena, dajte pa tudi sokolom jesti. Nesem med tim jetnikom v luknje njih zajterk.“ Vzame šop ključev iz žeblija na zidu, v roko dardo in gre. O kako rad bi ga bil Milko spremil, da bi svojega očeta vidil; ali vsaj kraj bi rad zvedil, kje da vjet leži. Že hoče za čuvajem iti in prositi ga, naj bi ga seboj vzel. Pa spomni se včerajšnjega pogovora, o katerim bi bil čuvaj kmalo pazljiviši nanj postal. Derži se rajši nazaj ter misli: S nepremišljeno naglico bi znal očeta še v večjo nesrečo pripraviti. Za zdaj moram otroško čutenje in živo hrepenenje po njih kolikor mogoče prikrivati. Čuvaj ne sme vediti, veliko manj pa vitez, da sim sin Gorjanskega viteza. Morebiti se po dnevu priložnost ponudi, s čuvajko ali celò s blazima gospama govoriti.

Med tem, ko čuvaj jetnike obišče in gospodinja se pri hišnih opravilih mudi, se Milko s otroci razvedje, obdaruje jih s otroškimi igračkami, ki jih je za vitežke otroke vedno seboj nosil. Kmalò se ga privadijo. —

Pa ni dolgo, že je Milku izba prevozka. Prazni pogovori s čuvajem so mu že predolgočasni. Od jetnikov popraševati se ne upa, kakor snoč, ker se boji, da bi se prodal. Večkrat gleda po priložnosti s samo čuvajevo ženo govoriti, ker upa od nje kaj več zvediti. Vender se mu ne primeri, ker sitni čuvaj nič proč ne gre. — Zdaj gre na dvorišče in gleda na okna, ako bi morebiti katero gospo zapazil. Pa ne vglèda nikogar, zunaj nekterih hlapčonov in velikega privezanega Sultana. V sobo nazaj pridši vpraša, ako bi ne bilo morebiti gospama všeč, da bi ju obiskal in s kako mično pesmico razveselil? ter prosi čuvaja, da bi jima šel v grad napovedat in prašat ali bi dovolile ali ne? Pa zajed-

Ijivo mu čuvaj odgovori: „S včerajšnjim obnašanjem ste si za zmeraj pot v grad k gospama zaperli. Pesmica, ki ste jo včeraj peli, je viteza tako sumljivega storila, da mi je zapovedal, naj oestro pazim, de ž njima skup ne pridete. Še obé je v eno sobo zaperl, kjer morate poterpežljivo čakati, dokler iz lova nazaj ne pride.“

Te besede sokolarja v serce zbodejo. Kosilo mu kar nič ne diši. V en kotič se vsede in se igra s enim svojih sokolov. Po kosilu se čuvaj uleže in svoji navadni dve uri zasmerči. Zunaj nju dveh ni žive duše v izbi. Gospodinja je šla po dokončanih opravilih s otroci v bližnjo vas nekega znanca obiskat. Tukej sedi Milko čisto sam, in moli na tihem dolgo časa, da bi mu Bog dal očeta rešiti.

Poslednjič se vzdigne stárec in si dergne oči. Narpervo se po sokolarji ozré. K sreči se te hlina, kakor bi spal. Čuvaj vzame svoj klobuk in majhen ključek, ki je posebej na zidu visel in mermrá sam pri sebi: „Saj spí; vrata so zaperte. Hém! lahko stopim v navadno gojzdno kerčmo.“ Na to gre iz hiše. Milko poklekne in moli: „Ljubi Bog daj mi to priložnost prav oberniti in blagoslovi moje početje!“ Potemvstane, vzame sokola, s katerim je igral in gre skrivši nekaj zadi za čuvajem u neki daljavi. Po ozki z robido obraščeni stezi med dvema zidovama gre uni naprej okrog grada. V enem kotu se vstavi, vtakne ključ v majhne vratica in zleze skozi luknjo. Milko nekaj časa postoji; ko pa misli, da bi bil mogel čuvaj že čez hribec oditi, se približa vratiscam, ki so le priperte bile. Ne pomišlja se dolgo, prestopi in že je zunaj grada. —

Prek ozidja stoje visoke jelke in hrasti, pod gradomgromi dereča Rajna naprej, ktere breg je na tem stranskem kraju s germovjem obraščen in s terstjem premotán. To viditi ga osupne, zakaj snoč ni kaj takega nič vidil, ko je v grad prišel. Ko zunanje zidove grada ogleduje, zapazi vse luknje, skozi ktere prepíčla dnevna luč jefnikom v temnice berlí. Sôve, matopirji in drugi ponočni tiči letajo z

mrakom vred kupama ven in noter in brezštevilno vrabcov gnjezdi v njih okotji. „Bogu se usmili! zdihuje Milko, v eni teh strašnih lukenj medlé moj mili oče.“

Dalje gre na visočino, proti gostemu gojzdu, da bi se bolj razgledati mogel, ter zdihuje po imenovanem ozidju gledé rekoč: „Ljubi Bog! kako rad bi jaz vse terplenje očeta prevzel, da bi njih le rešiti mogel! O da bi jih vsaj enkrat viditi zamogel, pri priči bi jih spoznal! — To je strašno težavno za človeka, tako blizo kraja rešitve biti in ne rešiti zamoči! Da bi le enega človeka imel, ki bi me s djanjem in svetom podpiral.“ Med tim ko tako govori, mu za njim neznan glas zakliče: „Oj vi! prijatel! pazite, da vas kdo iz grada ne zaleze. To bi vas znalo ob glavo pripraviti.“ Milko se silno ustraši in se ozrê krog sebe in zagleda na štoru posekanega hrasta drevarja sedeti, ki s svojim dečkom ravno južna. Hleb črnega kruha in verč vode imata pred seboj. „Pojte rajši sem in se vsedite k nama“ reče dalje dervar, „mislim, da vam bo tukaj zunaj košček suhega kruha bolje dišal, kakor notre v gradu dišeča pečenka.“ —

„O! reče Milko in se bliža možu, meni nikjer prav ne diši, naj bom kjer koli hočem.“ — „Po tem takem vas pa milovati moram, odgovori drevar, jaz sim sicer siromak, vender vedno vesel; ljubši mi je pičla hrana, ki jo s potam svojega obraza služim, kakor drage pojedine viteza. Zdrav sim in mirno vest imam in to je čez vse. Kaj pa vi mislite od tega?“ —

Pri tih besedah drevar sokolarčeku dobro v oči pogleda, naglo vstane, ter se začudi rekoč: „Je le mogoče! Jaz poznam vas? Ali se morebiti motim? Nak, ne motim se ne; vi ste že ti pravi!“ — Sokolarček se močno prestraši. Zakaj gotovo misli, da je že ovájén. Tíne, tako je bilo drevarju ime, ga pa prijazno za roko prime ter pravi: „Ali se še spomnite tistiga dogodka v gojzdu, ko ste ubogemu, trudnemu mladenču ranjene noge zavezali, ga nasitili in ga na svojem vozičku v bližnjo vas pripeljali? Jaz sim tisti mla-

deneč. Hvala Bogu! da svojega dobrotnika zopet najdem. Vsako jutro in vsak večer sem molil za vas.“

Milkota nepričakovano veselje, prijatla tukaj najti, se ne da popisati. „Je že res, reče on, kolikor bolj vas ogledujem, toliko bolj znani se mi zdite. Povejte mi no! kako se je dalje s vami godilo? — Usedite se sem, reče Tine, vse vam bom povedal. Dva dni sim bil v tisti hiši ostal, kamor ste me pripeljali bili. Potem se pa na pot napravim, pri kakem bogatinu službe iskat. Dolgo tavam in tavam okrog, pa nič dela ne dobim. Poslednič pridem v te kraje. Bilo je vroče ko v peči in žeja me je pritiskala. Prisiljen stopim v bajtico, tam o kraji gojzda, ki je zdaj moja lastna, in prosim za božjo voljo kaplice vode in koščeka kruheca. Stari, pošteni mož, Martin, mi s veseljem postreže. Praša me po imenu in kam da grem? Ko mu s solzami svojo osodo pripovedujem reče on: „Vi se mi zdite pameten junak. Ako vam je všeč, ostanite pri meni. Jaz sim drevar v vitezovih gojzdih, pa zavolj starosti tega težkega dela opravljati ne morem. Peljal vas bom pred blago gospo, ktera je že meni in moji hčeri Ančiki veliko dobrega storila. Ako vas ona vitezmu priporoči, pridete na moje mesto.“

To se je tudi res zgodilo. Vsak dan sim si proti toliko zaslužil, da smo vsi trije lahko od tega živéli. Zraven tega je še blaga vitezinja starega na skrivnem podpirala in poslednič napravila, da je Ančika moja žena postala. Pa žalibog, kmalo je stari oče Martin v Bogu zaspal. Pred smertjo je še zdihnil: „Bog bodi zahvaljen, da je Anca preskerbljena; lahko in vesel umerjen. Živita vedno v edinosti in zaupajta v Boga.“ — Dolgo ga nisva mogla in ga še ne moreva pozabiti. Poslednič nama je Bog dal tegale najnega Jurčeta, ki je živa podoba ranjcega Martina.“

„In tako sva živela do današnjega dne v blagi edinosti in zadovoljnosti. Nič nisim bolj želel, kakor dobrotnika, kateri mi je življenje otel, še enkrat viditi, se zahvaliti in mu dobrote poverniti. Večkrat sim že svoji Ančiki doma

pripovedal, da je usmiljenje blagega mladenča v hosti prvi vzrok najne sreče. Vender povejte tudi vi, kaj vas v te kraje prinese?“

„Vam že smem povedati,“ odgovori Milko. „Glejte tam le gori v eni tih ogroznih lukenj medli nek nedolžen jetnik, ki mi je drag, kakor nar večji prijatelj. Prišel sim toraj v te kraje, da bi mogel kaj od njega zvediti in ako bi mogoče bilo, ga rešiti. Pa, mili Bog! Še nič ne morem zvediti, v kateri tih brezštevilnih lukenj zdihuje.“

Med tim pogovorom zagleda deček Jurko sokola, in se mu ne more načuditi. „Ti dopade ptič?“ vpraša sokolar in postavi sokola na srednji perst. „Čakaj no, boš še kaj vidil. Ti ga bom kviško zleteti pustil. Tam gori okoli ozidnih lukenj je vse polno vrabcev. Preden misliš ti mora enega prinesiti.“ Komaj izreče že pusti sokola v višavo in mu zaznamva s trakom pot, v kateri kraj da ima letéti. Kmalo zapazi sokol vrabca in šine naravnost za njim. Te milo cverči in ferči kolikor more, sokol vedno za njim in že ga ima prijeti, kar zleti vbogi vrabec naravnost v neko luknjo v grajskem ozidju. Sokol tudi za njim noter, in gledavci pazijo radovedni, kaj se bo š njim in s vrabcom godilo. — Dolgo ni sokola nazaj. Poslednjič se prikaže iz ravno tiste luknje. Sokolar potegne trak k sebi in sokol prileti dol. „Oj, oj!“ zakliče Jurko, „glejte nekaj nese v kljunu, gotovo je vrabec.“ To sta tudi una dva mislila, pa ko nižjeji prileti in se na rame vsede, se prepričata, da ni vrabec, kar je v kljunu prinesel, ampak lično narisani Gorjanski grad, ki ga je Bogomila vitezu za vezilo podarila. Milko ga precej spozná, in ne ve, kaj početi veselja. Poklekne in Boga zahvali. Potem poljubi svojega sokola in ga boža, rekoč: „Ljubi ptič! tedaj ti si mi prebivališče mojega očeta razodel; odslej te bom še bolj čislal in še skerbneji za te skerbel, kakor do zdaj.“ —

Tudi Tine se s Milkotom serčno veseli, ter pravi po ramah ga tekljaje: „Ljubi mladeneč! potle se bova še le

veselila, kadar bodo oče rešeni!», Te besede Milkota naenkrat prestrašijo, ves zamišljen reče: »Res, ljubi mož, tega v prvem veselju še mislil nisim. Pa, — kaj nama je početi?», — Zdaj mislita to pa uno; te pa uni načert naredita, pa ga zopet zaveržeta. Naenkrat se domisli Tine, ter poskoči rekoč: »Tako bo! zadel sim jo!« »Kako?« vpraša naglo Milko. Pa drevar je že zdolej pri vodi in odvezuje verv od čolna, na katerem je derva čez Rajno prepeljeval. Milko ga zdaj razume in ga objame serčne radosti. Potem vzame beli listek iz žepa, in piše s čerčikom, ki ga je vedno pri sebi imel, sledeče besede: »Tukaj v bregu Rajne čaka vitez od Boga poslan. Kadar sedma ura v zvoniku odbije, vzemite to verv, privežite jo od zgoraj terdno, splezajte po nji doli in — prósti ste. V znamenje pa da ste resnično Gorjanski vitez privežite prinositelju tega lista zlato verižnico, ki ste jo v dvoboju dobili, na vrat. Tako gotovo kakor Bog živi, — pridete v dobre roke.«

Te listek priveže sokolu na desno nogo; verv pa mu ovije okoli vrata ter ga spusti v višavo. Sokol se oberne sam od sebe, kakor bi hotel skritega vrabca še iskati proti ravno tisti luknji kakor prej, in šine skoz tisto oknice noter, kakor je že prej navajen bil. Med tem, ko se sokol v ječi mudi, kleči Milko in góreče moli. Čez nekaj časa se sokol vun prikaže in zleti svojemu gospodarju naravnost na rame. Vervi okoli vrata nima več, namesti nje prinese navezано zlato verižnico. Milko ga vzame in milo poserči. Potem reče Tinetu: »S tim znamenjem grem naravnost na cesarski dvor. To bo priča mojim besedam, ki jih bom za nedolžnega viteza govoril. Vaš deček naj mi bližujo pot po gojzdu pokaže. Vi pa prepeljite rešenega še to noč čez Rajno. Vem da hote z veseljem to storili. Ako ste mi kdej res želeli, dobroto tam v gojzdu storjeno, poverniti, storite mi zdaj to veliko dobroto.«

Prijazno smehljuje poda Tine Milkotu roko ter pravi: »Poželite še sto in stokrat več od tega, rad vam storim z

neizrečenim veseljem. Vender večega si ne morete vošiti, kakor je moja sreča, ktere bi jaz brez vas nikoli dosegel ne bil. Le dovolite naj grem svoji ženi povedat, da imam opravilo, zakaj do jutri bi zavoljo skerbi zaspati ne mogla, kje da sva s Jurčikom ostala.“

Med tim ko Tine damu stopi, pripravlja Milko v bregu v germovju čoln za nagli beg. Solnce gre v božjo gnado; Tine pride nazaj, in prinese Milkotu torbico hrane za dolgo popotvo. —

Ko večerna zarja v mraku vtone, se približajo ozidju ravno pod luknjo, v kateri vitez tiči. Vsim serce v persih glasno bunka, roke se jim tresejo in noge šibijo, nekoliko strahu, da bi njih početje v gradu ne zapazili, nekoliko pa veselja, kmalo ljubega očeta rešiti. Tiho poslušajo in natančno pazijo na vsako četertinko ure in nič težji ne čakajo, kakor odločene ure. Merzel veterc podpihuje in jih ne ostraši le enkrat z listjem šumljaje. Vender sokolar se ne prestraši. „Bog je s nami,“ reče on, in se ozira zaupljivo gori na svétlo s lesketajočimi zvezdami obsejano nebo.

Poslednjič bije ura — sedem. Verv pride po zidu doli in seže ravno do blizo tál. Gori na oknu se prikaže, kolikor se še pri zadnjih žarkih razločiti more, človeška podoba in pleza počasi doli; Milko čaka pod vervjo in pomaga možu na tla. Kako mu je bilo pač pri sercu, ko zdaj svojega milega očeta, ktereга podobo si je že v prvi mladosti živo v spomin vtisnil, naenkrat spozná! Vitez stopi na zemljo in zdihne: „Neskončno vsmiljeni Bog! brez konca se ti zahvalim!“ Na to se oberne proti sokolarju rekoč: „Ste le vi, blagi mož! ki ste me rešili? Objel bi vas, priserčno objel kakor svojega lastnega sina. Pa povejte mi vsaj, kako da ste med toljko ječami tisto najdlji, v kateri sim jaz zapert bil.“ Milko mu da obris Gorjanskega grada nazaj, ter mu reče s veselim glasom: „to mi je sokol prinesel, in po tem sim vas tudi spoznal.“ „O Bog! kako je to mogoče!“ reče začudeno vitez, kako ste mogli vediti, čigava da je ta po-

doba? in kdo vam je povedal, da imam darilo zmage v dvo-boju, zlato verižnico pri sebi?“ — „Vaš sin mi je povedal,“ odgovori v serce ginjeni Milko. — „Večni Bog! zdihne vitez, tedaj moj sin še živi! in vi ga poznate? in njegovo mater tudi? — O prosim in zarotim vas pri živem Bogu, pri svojem neznanem terplenju, pri hrepenenju po svojih ljub-ljenčkih, za ktera sim noč in dan premolil: — povejte mi, kdo ste? od kje pridete? in kako moja predraga poznate?“ Milko molči. Vitez ga v obličje pogleda rekoč: „Vi ste ju poznali, to je gotovo. Zdaj mi pa nočete povedati, da sta umerla.“

Milko se ne more več zderžati. Pusti solze teči in objame milega očeta, vroče poljubi blede očetove lica in zakliče: „O švajcarska dolinica! o materna hišica! O da bi jaz zamogel sedanji trenutek k vam prenesti! Gorjanski vitez! čujte jaz sim.“ Pri ti priči zaslišijo blizo sebe v germovju nek ropot in posamezni možki glasovi se čujejo. „Bog in svet angelj varh! zdihne Milko natihama, ovajeni, zgubljeni smo. Urno! urno! čez Rajno in od tam naprej v Švajco. Oprašujte po „Blagomirovem domu“ poleg Tunske-ga jezera. Tamkej me počakajte.“ Pri tih besedah potegne viteza, kakor hitro more po hribu navdol seboj. Tine je bil že naprej hitel čoln odvezat. Smertni pot ga sprehaja, ko glasove vedno bliže za seboj sliši. „Srečno pot!“ zdihne še za vitezom, ko se že čolnič čez vodo ziblje. Potem se skrrije s Jurčetom vred v gosto germovje, in vleče sapo nazaj, da bi se nevarnosti, zašačen biti, odtegnil.

Ropot se bolj in bolj zgubi, še nekatere glasove proti grajskemu ozidju je slišati, poslednjič se še ti v grad nazaj pomaknejo, in živa duša več ne čehne. Vzrok tega nag-lega nepokoja je bil čuvaj. V gojzdni kerčmi se je bil do mraka zakasnil. Domú pridši sokolarja ne najde, tudi žena nič od njega ne vé, zato s nekterimi hlapci vse kote po gradu preišče. Zakaj bal se je jeznega viteza, ki mu je ptuj-ca posebno priporočil. Ko toraj sokolarja v gradu ne najde,

si kaj misli, da je skrite vratica zasledil in se vun splazil, da bi vitezu kako burko vganjal. Kmalo spozna s groznim zavzetjem, da je njegovo mnenje popolnoma resnično. Okoli gradu hodé zapazi pri luči, da je iz ječe verv izpuščena. „Grom in strela! si misli, to je ravno iz ječe viteza Gorjanskega!“ Nató pokliče hlapce nazaj, ki so se bili o bregu razkropili, in se verne š njimi v grad; vender jim besedice ne razodene, od tega kar je zapazil, temuč vzame svoj šop ključev, dardo in svitilnico v roko, in léze tiho, kar nar več more pred železne vrata vitezove ječe. Ko jih odklene in noter stopi, vidi — da ni viteza več. Trikrat otrese glavo ter pravi sam pri sebi: „Zdaj pa mi je misliti, kako se iz zaderge spravim. — — E no, pa naj se pes obesi; sim že ktero speljal, tudi to bom!“ Nató potegne verv čez okno noter. Ko vrata za seboj zaklene, postoji še nekaj časa, gerbanči čelo, ter si gladi erjavo brado rekoč: „Hentaj! — primojruga te je bil dober sokol! Zrel, izurjen tiček.“ —

XVII.

PERSTAN.

Proti polnoči, ko je že vse po gradu potihnilo, spleza Milko iz germovja in zbudi Jurčeka, ki je bil med tim zaspal. „Vstani!“ mu reče, zdaj sva samá in nama ni treba se koga bati. Noč je tiha, mirna in jasna. Nevtegomoma morava od tod, da do zôre, kolikor mogoče odrineva. — Kako pa? ali ti je pot po gojzdu dobro znana? Se mar nič ne bojiš? — „Kaj jaz! da bi se bal? odgovori Jurče in si oči dergne, smehljuje: „to je čudno vprašanje. Saj sim v gojzdu domá, pa da bi poti ne poznal? Vsaka stezica mi je znana, kakor naj staršemu dervarju in kakor zajcu. Le pojva, preden danica prisije, sva že v družih okrajinah.“ —

Kar je deček povedal, se je tudi res spolnilo. Ko se dan zaznava, se komaj več vidi kakor v temni megli kraj, kjer roparski grad stoji. Gojzd zmiraj svitlejši prihaja, in okrajina je prijetniša. — Čez dve uri prideta v prijazno dolinico. V sred nje stoji košata bukev, pod katero bister studenček šumljá. „Tukaj se odpočiva, reče Milko, in poživiva se s kruham in hladno kapljico. Potem pa pojdeš, ljubi deček, nazaj k svojej materi, ki te že komaj čakajo. Jaz vidim zdaj pot pred seboj, in ne bom več tako lahko zašel., — Ko sta se nekoliko počila in poživila se poslovita. „Lepa hvala! ljubi mladenček, reče Milko, za vse. Žal mi je, da te plačati ne morem. Vender upam, da pride čas, ko bom tebe in tvoje osrečiti zamogel. Pozdravi ljubega očeta in mater ter jima reči: „da ju bom enkrat obiskal, ko me ne bosta pričakovala.“

Ločita se. Jurček gre domu; Milko pa naprej od vasi do vasi popraševaje, ktera pot da je prava do carovega (cesarskega) mesta? Med vso potjo misli na očeta in mater. „Kakšno veselje si misli bo to, ako pridem iz cesarjevega dvora nazaj in veselo oznanim, da moj oče vse premoženje spet dobijo, ki jim ga je hudobni Bric poropal.“ —

V tacih vednih mislih se še ne spomni, kako da mu bo početi, da bi do cesarja prišel. Komej takrat, ko je čez nekaj dni v veličastno mesto došel mu začne serce otripati. „Kdo mi bo, zdihuje, meni siromaškemu mladenču dovolil, da pred cesarja stopiti smém! Ako rečem, da sim sin Gorjanskega viteza, me bodo zasramovali in zasmehovali. Tudi ne bo nič pomagalo, ako jim zlati oklep pokažem, zakaj tega le cesar sam pozná.“ Pride na cesarski dvor, prosi in prosi, — alj nikolj se mu ne dovoli pred cesarja stopiti. Če so ga tudi sprednje straže v poslopje spustile, sta ga vselej dva črna s jeklom okovana orjaka (velikana) v preddvornici nazaj zavernila. Preč gre in milo joka, ter moli rekoč: „Mili Bog! tako dalječ si me pripeljal, tako prečudno vodil, očeta iz strašne temnice rešil, oh odpri mi tudi pot do cesarja, da mu

nedolžnost svojeja očeta razkrijem in terdoserčnega Brica pravično zatožim. Ako ti serce cesarja omečiš, bom gotovo milost pri njem dosegel.“

In 'glej! tretji dan, ko je bil v cesarsko mesto prišel, usliši Bog njegovo molitev. Zjutrej zgodej gre po cesarskem sprehajališču, razvedrovat se. Komaj je pol ure minulo, kar pride cesarica in mnoge dvorne gospe zjutraj sprehajat in oživljat se. Milko stopi ponižno s poti in se spodobno prikloni. O ko bi bil vedil, da je cesarica to, pokleknil bi bil, in jo milo poprosil, da naj zanj pri cesarji govori! —

Gospé gredo k čudnemu studentu, ki je sred verta stal. Visoko je sreberna vodica skakala, — lepo dišeče cvetlice so okolj rastile. Izzujejo svoje tanke rokovičice in tergajo mlade zvončike in perve pomladanšice. Milko gleda za njimi, in jih zgubi spred oči komej, ko se dalje pod kostanjičje zasučejo.

Ves zamišljen tava Milko po ravno tisti poti, kjer so prej gospe šle in stoji zdaj, da sam ne ve, kako pri navskoknem viru. Kar naenkrat zleti sokol, ki mu je vedno mirno na roki sedel pod zelen germiček, pobere nekaj, ki se lesketa kakor jutrinja rosa na soncu, in prinese v kljuno Milkotu na roko. Bil je zlat perstan s peterimi dražimi kamni vdelan. „Oj, oj! se Milko začudi, kako pride perstan semkej? gotovo ga je ktera gospa zgubila, ko so rokovice z rok snemale. Precej ga nesem nazaj, da bi jih le še na vertu dobil.“ — Teče kolikor more za njimi. Pa odšle so že bile. Zdaj ne ve, kaj početi in gre zamišljen iz verta.—

Komaj pride v bližnje mestne ulice, kar zasliši bobnanje, in množica ljudi vre kupama tje, od koder se bobnen sliši. Tudi on pete pobrusi in zdaj stoji pred klicájem, ki svojo palico kviško povzdigne, in zakliče: „V cesarjevem imenu!“ Na te besede vse potihne, iu klicár dalje govori: „kdor je našel ali bo našel zlat perstan s biseri vdelan, ki ga je cesarica zgubila, je kakor zvest podložnik naprošen, ga nazaj prineesti, visoko cesarsko plačilo mu go-

tovo ne odide.“ Še enkrat boben vdari, in ljudi se na vse strani razkrope. — Milko, ki ima perstan v žepu, stopi ves vesel na stran; na voglu neke ulice poklekne in zdihne rekoč: „Tecite, tecite solzice radosti! in ti ljubi Bog! sprejmi jih, naj ti bojo porok otroške zahvale! Ptiča si zvolil, da mi je očeta rešil, ptiča namenil, da mi pot do cesarja odprê, in tako moje veselje še le prav popolno storiš!“

Urno se napravi in skakljá naravnost v cesarsko poslopje. Ko v preddvornici z jeklom okovanima možéma pové, da je perstan našel se nju temni obraz in terda beseda koj spremeni. Priljudno mu rečeta: „le noter! le noter!“ in odpreta duri. Milko stopi noter, se nizko prikloni in pokaže perstan. Vsi dvoráni se zaveselé. Cesar in cesarica vstaneta in gresta Milkotu do vrat naproti, kjer je obstal, ter ga prijazno pozdravita. In ko cesarica dragocenjeni perstan iz njegovih rok prejme so vsih oči vanj obrnjene. Lepo omikani mladeneč, prijazno oblečen, koj od začetka vsim dopade. Cesar pa mu reče: „Ker se Boga bojiš in cesarsko povelje spoštuješ: zberi si, kako te imam plačati? Pri svojej cesarskej zvestobi ti prisežem, da plačilo dobiš, ker zaslужиš ga.“ — Milko se nizko prikloni rekoč: „Cesarska svitlost! Ker sim milost pri vas našel, prosim toraj, dovolite mi, da vam nekaj povém, kar se je prigodilo.“

Cesar se usede, enako stori cesarica in drugi dvorani ter se mu nasmehljajo. Vsi mu pokimajo. Nato se vstopi v sredo in začne s svojim čistim, milim glasom: „V prijetni dolinici je živel pastirček med svojo mirno čedo jagnjet. So se te pásle, se je k njim usedel, in svoj kruhek povžival; in kadar so pile, je pil ž njimi iz enega studenčka. Preserčno jih je ljubil in vse nesreče varoval. — To zvé njegov sovražnik. Jeza in serd mu dušo prešine, kakor goreča strela; gre v gojzd in si izredi čedo volkov. S timi plane v dolino, podavi jagnjeta in poropa livado. Mirnega pastirja pa seboj vleče čez hrib in dol, in ga verže v ostudno temnico, iz ktere ga je pred kratkem njegov sin rešil.

Oče je sicer prost; pa čede so pregnane in njegovo premoženje je v rokah sovražnika.“ —

Milko omolkne. Cesar smehljuje pobara: „No kaj hoče pomeniti ta pripoved? moj sin!“ — Milkotu se v očeh debela solzica lesketa. On približa se prestolu in začne počasi in ginljivo: „Mirni mož s jagnjeti so moj oče vitez Miroslav Gorjanski sin viteza Rudolfa Sokolovskega. Ravno tisti, ki je enkrat v cesarskem dvoboju prvo darilo dobil. Spričati da resnico govorim, pogledjte tukaj zlati križ s imenom svitlega cesarja.“ Vse se začudi in vesel šum se med vsimi razširja. Milko pa dalje pripoveduje: „Mož s volkovi je vitez Bric Skalodvorski, nekaj Štepan Sovljanski, ravno tisti, ki je v dvoboju nasprotnik mojemu očetu bil.“ To ime slišati vse nevolja in jeza spreleti. Milko jim mora vse do kraja in konca pripovedati. Njegove besede so bile tako mile in prijetne, da niso le miloserčnim gospam, temuč tudi cesarju solze pogosto priigrale.

Ko je pripoved pri koncu, poklekne pred prestol in zdihuje: „Vaše veličanstvo, mili gospod in cesar! ako vas nesreča zvestega podložnika v serce gine, kakor ste ravno pokazali: ako vam je nedolžnost kaj mar in ako ostudno krivico Brica zaveržete: o pomagajte nam s svojo svitlostjo in močjo, da svoje zgubljeno premoženje spet nazaj dobimo.“ Cesar mu ne da dalje govoriti, stopi k njemu in mu vstati veli. „Potolažen bodi, blagi mladeneč, reče prijazno, žal mi je, da komaj zdaj dolgoletno nesrečo tvojega očeta zvem. S tim, da ste svoje ime spremenili in verh tega že tako daljéč proč od cesarskega dvora stanujete, mi je vsa vaša dogodivšina prikrita ostala. Zdaj pa hvala Bogu! se še pomagati da. Dam ti vojakov in svoje cesarsko povelje, zdaj stori s sovražnikom kakor zasluži. Vzemite svoje posestvo nazaj, verh tega pa še toliko Bricovega, da boste za svoje terpljenje odškodovani. Tudi pismo vam dam, da ste spet posestniki Sokolovskega grada. Verh tega vas zagotovim svoje cesarske blagovoljnosti in milosti.“ —

Vsi pričujoči dvorani se radujejo nad tim, in pozdravijo mladenča. Cesarica se ne more besede zderžati: „Pač me veseli, da sim davi perstan zgubila, brez njega bi ne bili nič najdlji in tudi tega veselja bi sedaj ne imeli. Po čudnih potih Bog svoje služabnike k namenjenemu koncu pripelje. —

Drugo jutro je Milko v blišečem vitežkem oblačilu, krog njega se zbere trop oboroženih junakov, ki mu jih je cesar dal. Od svojega ljubega sokola se ne more ločiti. Kakor dozdam, ga še nese na svoji rami.

Od vsih lepo in ponižno slovo vzeme; vsi mu želijo iz serca vse dobro, sam cesar ga blagoslovi. Tako zapusti s svojo oboroženo trumo veličansko mesto.

XVIII.

PRAVIČNO POYRAGILO.

Skalodvorski čuvaj je bil tisti večer, ko je ječo Gorgjanskega viteza prazno našel, prav kisle volje in ni celo uro besedice zinil, akoravno ga je žena vdično po vzroku nejevolje spraševala. Ko se pa čez nekaj časa lovski rog pogriču doli oglasi, zdihne iz hiše gredé rekoč: „Bog mi bodi milostljiv!“ Trese se kakor vbogi grešnik, ko ga vitez stermo pod oči pogleda in vpraša: „Se ni nič posebnega med tem v gradu prigodilo?“ — „Nič, gospod vitez!“ odgovori precej glasno in na videz neprestrašeno, da bi svojo skerb prikri. Vitez stopi s konja in gre v grad, to je čuvaju prav vseč, da je šel in da ga ni več s prašanji nadlegoval.

Ko ga pa vitez čez pol ure k sebi klicati veli, ga tako strah prevzame, da ga smertni pot spreleti in da mora po stopnicah gori trikrat počivati. Poslednjič ko pred vrata pride si vender misli: „Hentaj! čuvaj, bodi tudi sam svoj

čuvaj! ne prodaj se!“ Pri tih mislih stopi pokojen in pripravljen v sobo kakor sicer po navadi. „Hé, hé! mu vitez smeja se naproti vpije, sokolar je berhek kavelj. Njegov tič mi je danas mnogotero veselje naredil. Le en samokrat ga nisim zastonj kviško spustil. Pojdi pokliči dečkota, naj bo pol buče vina s menoj pokusil.“

Čuvaj je s tim vkažom v nar veči zadregi. Vender si vé pomagati zvita buča, to da se debelo ostudno zlaže. Pristopi bližej, se nizko prikloni in reče s pojemavnim glasom: „Ne zamerite, gospod! ako sokolar še eno kaplico vina pije, ga bo tako nadelalo, da bo vsaj osem dni našeškan.“ — „Res te hentaj! zavpije vitez, kaj se to hoče reči?“ — „Sokolar, odgovori čuvaj, se je bil natihama o pripravi pol uri nad moj sod spravil, in zdaj leži, kakor presica pijan tam doli v izbi!“ — „Lažeš stavec!“ zakriči razkačeni vitez. — „Nič ne lažem, pojte ga pogledat, če ne verjamete.“ — „Kaj? jaz ga bom hodil gledat!“ zagromi vitez in vdari s nogo, da se tla potresejo, „pojdi čuvaj, vzemi meč in pošlji ga v kertavo deželo. Morebiti se bo predramil na unem svetu. No kaj čakaš?“ „Gospod vitez! reče čuvaj, to je prehuda kazen za to, da se je sokolar tako preneglil. Rajši ga bom jutri, ko se je naspal brez plačila in sokola iz grada zapodil.“ — „Tudi to prav!“ zaverne vitez krohotáje, „da mi le več pred oči ne pride.“

Čuvaj se priporoči in gre iz sobe. „Hé, Hé! reče sam pri sebi zunaj, pa sim jo zvil! hé, hé, ti jo še umiš stari!“ Zdaj je še ena sama, če bi Bric viteza viditi hotel, ki je pobegnil. No, pa tega ne bo storil, že toliko časa mu zanj mar ni bilo, gospama jo bom pa tudi zvil. Ako ga hočete obiskat iti, jima z nar večim pomilovanjem povém, da je vitez nju početje zapazil, in mi s smertjo zažugal, na tajnko njegovo povelje spolniti.“

V svojo izbo pridši spravi tičnico in pljunko iz poti ter pije pokojno bučo rudeče kapljice ter zraven pogosto svoji zviti buči napiva. Tako mine več tednov, med tim ko nič

druzega ne misli, kot na svojo navadno pot v gojzdno kerčmo. Sokolarjevo zgodbo je že davno končano mislil. Pa ni bila taka. Zakaj ko nek večer že pozno v kerčmi sedi, prileti nek sluga, in vpije obupljivo: „Sovražniki! sovražniki so v gradu!“ Čuvaj poskoči pri ti strašni novici tako silovito iz za mize, da mizo, stole in svojega tovarša iz stola zverne. In ko ves puten na grajski hribec pride, se mu zablíši na dvorišču žar sovražne baklade. Neprenehljivo zdihovaje: „Gorjé meni, gorje meni!“ teče v svojo hišo, in se skrije pod streho.

Nepričakovani sovražnik ni bil drugi, kakor Milko s svojo trumo oborožencov. Po dnevu se je v bližnjem gojzdu skritega deržal; ko se pa mrači, se spleza okoli ozidja do vratice, skozi ktere je čuvaj v kerčmo hodil. Najde jih odperte, kakor je tudi pričakoval, in gre tiho nazaj k svojim tovaršem v bližnjo hosto, in ostane tam do terdne noči. Potem se pomika vsa truma tiho in lagano čez hribček gor, ter se splezajo mož za možem skoz vratice. Na dvorišče pridši prižgejo vsak svojo baklo, in zaženejo strašen hrup. Že so poderte vrata gradú, in mala peščica vitezovih hlapčonov, ki se jim je v bran stavila, je razkropljena. Ko Bric zasliši ropot in rožlanje orožja, ki se vedno bolj in bolj bliža, popade svoj meč in meri naravnost na Milkota, ki prvi skozi vlomnjene vrata noter stopi. Pa predenj ga doseči more, ga že derže stiri hrusti iz cesarjeve trume in ga v železje zakujejo. In ko s svojimi ostudnimi očmi Milkota pogleda, kakor bi ga prebosti hotel, stopi te bliže njega ter pravi: „Bric, ali me ne poznate več? Dobro me pogledjte, gotovo me še poznate. Jaz sim tisti mladeneč, ki vam je lepega, mladega velicega sokola dal. In ako hočete moje pravo ime vediti, čujte: Jaz sim Milko, sin viteza Gorjanskega, ktereга ste toliko let po nedolžnem neusmiljeno ječili, ki je pa zdaj s božjo pomočjo rešen.“

Vitez začne v železji strašno zlobéti. Preklijnja, da se zemlja trese, in škriplje s svojimi divjimi zobmi, da je

groza. Nar bolj se serdi nad čuvajem. Zgrabi, kolikor mu železje dopusti, ves zdivjan gorečo glavno na ognjišči in jo zakadi kviško, da železje zarožlja. „Ti nesrečni nezvesti hlapče!“ rjove kakor razkačen oroslan, „ako bi bil ječe in vrata boljši zapiral, nikoli bi jaz v tako sramoto prišel ne bil. O da bi bil le en trenutek prost, da bi mu meč v malo-pridno serce zasadil!“ — „Tiho in zadovoljni bodite, reče Milko, vaša jeza je prepozna. Mislite, da je vse, kar se vam zgodi, pravično povračilo za krivice, ki ste jih nedolžnim storili. In da se tega bolj prepričate, vas bomo še no-coj od tukaj peljali v samotni odločen kraj. Morebiti, da vam Bog žarek svoje milosti v serce navdihne, da svoje pregrehe spoznate, objokujete in se pobolšate.“

Nato migne svojim tovaršem, kateri viteza obstopijo in ga naprej vlečejo. Bric še strašnejši prekljinja in tuli in ječi, da se med ozidjem ogrozno odmeva.

Milko gre v sobo gospe in gospodične. Obe najde klečijoče, in na kolenih tresé pričakujete tega, kar se zgoditi ima. „Nikar se ne ustrašite! ju prijazno ogovori: jaz pridem le vaju za prenočilišče prosit. Upam, da ga mlademu vitezu ne bote odrekle, ki ste ga še nek večer sokolarju ponudile, ki bi ga tudi prejel bil, ako bi vitez tako milosrčen bil, kakor vé.“ — Zdaj ga spoznate in ste potolažene. Razkrije jima svoj stan in svoje ime in ginljivo pripoveduje, kako je svojega očeta rešil. Tudi svojega namena, da bo viteza Brica v samotni grad zaperl, dokler se pobolša, jima ne prikriva. Obe se britko jokate. „Vender, reče Jovana, ako se spreoberne in pobožen človek postane, bom Boga serčno zahvalila, da je tako vse napeljal.“

Drugi dan zgodaj gre Milko v čuvajevo hišo svojega dvojnustranskega gostárja obiskat. Trepeči mož tiči še vedno pod streho, dokler ga Milkotovi junaci iz pod strehe ne privlečejo. Glasno zavpije in pokrije svoj obraz, ko sokolarja spozna. Milko bara po svoji pljunki (harpi), ki jo je uni dan popustil in graja ga terdó, da se je dosedaj takó

obnašal. „Vi ste, reče, svoje službe začasno odstavljene, dokler se ne poboljšate. Na vaše mesto pride pobožni Tine drevár.“ — Veliko bolji prijazno se približa čuvajki, ki je v kotu s otroci sedela in jokala. „Vi ste dobra ženica, ji reče, zato vas bom pa tudi lepo poplačal za to, da ste mi nekdaj priljudno postregli. Pojte začasno k gospéma v grad, in živeli boste mirno v njuni družini. Tudi za vaše otroke se bo skerbelo. Opominjajte svojega moža, ki ga bom novemu čuvaju izročil, prav po gosto, da naj se poboljša — in v kratkem bo dobil svojo službo nazaj.“ —

Od tod gre Milko v Tinjetovo bajtico. Jovana in Zalika ga spremite. Viditi kar se je tukaj godilo, človeka u serce gane. Tine od veselja ne ve kaj in kam, ko u vitezu nekdanjega sokolarja spozna. In ko mu Milko pove, da je odslej čuvaj gradú, zdihne rekoč: „Večna resnica je to: pravica nar dalje veljá.“ Anka pa gre zdaj k Zaliki, zdaj k Milkotu zdaj k Jovani in se jim ne more zadosti zahvaliti.

Ko Milko vse nedolžne jetnike spusti in jim njih premoženje nazaj poverne, se poslovil od Jovane in Zalike s terdno obljubo, kmalo ju spet obiskati, in zapusti Skaldvor tretji dan. Zakaj goreče je želel, svojo mater in svojega očeta kmalo objeti. Toraj zakliče s veselim navdihnjem: Naprej! naprej! v Švajcarsko dolino, k mili materi! naprej! proti Blagomirovemu domu!“ —

XIX.

PTUJ ROMAN.

Že se je solnce za Švajcarske gore skrilo, in temni mrak pokriva Merlinške planjave. In glej, romar v dolgi, črni obleki s belim pasom prevezan in gerčasto romarsko palico v roki — poterka na duri brodnik-Nikolajeve hiše.

Te vidivši ptujca ga prijazno sprejme in pozdravi rekoč: „Bog vas sprimi, ljubi brat! kaj vas prinese v mojo revno bajtico? Isčete morebiti prenočilišča? o! s veseljem vas prenočim in vam postrežen, ako vam je všeč.“

Popotnik mu prijazno roko podá rekoč: „Ker ste tako postrežljivi in prijazni, mi gotovo tudi tega odrekli ne boste, za kar vas prosim. — Tam na uni strani jezera, na visoki skali prebiva pobožen mož v svojem samotnem šotoru, ki se mu mende Blagomirov dom pravi.“ — „Res je, reče Nikolaj, Blagomir je prav pobožen, svet mož. Vsa okolica ga ljubi in spoštuje, kakor svojega očeta. Cele trume ljudi vrejo o praznikih njegove sladke, tolažbe polne besede poslušat, in vsi se vernejo kakor novorojeni nazaj. Mene so večkrat njegovi pogovori do solz ginili. Bog ga živi še dolgo milega, pobožnega očeta.“

Romarja ta povest v serce gine. „Tedaj, reče on, ako vam ni pot na Blagomirov dom nocoj predolga in pretežavna, vas prosim, da bi me na uno stran jezera prepeljali.“ Komaj popotnik izgovori, že hiti Nikolaj čolnič pripravljat.

Med tim pripravi Rezika popotnemu možu večerjo, prinese kupico dobrega vina, kar je trudnemu prav dobro dišalo. Kmalo pride Nikolaj ter pravi: „Čolnič je že pripravljen, ako vam je ljubo se koj napotiva.“ Popotnik se Reziki lepo zahvali, ker mu je tak prijazno postregla. Nikolaj se od nje poslovil ter obljubi se verniti, predenj bo polnoči.

Zdaj gresta na breg. Čolnič je že odvezan. Mesec ravno iz zagor priplava. Tiho in mirno se ziblje čolniček po gladkem zerkalu Tunskega jezera. Bila je prelepa noč. Nebo je prijazno in čisto in brezštevilo miglajočih zvezdic se v jezeru odlesketava. Druzega ni čuti kakor počasno pluskanje valóv, ki se na veslo vdarjajo. Le kak ponočen tič se še v bližnjem skalovju oglasi. Vse drugo je že potihnilo, in v pokoji počiva. — Popotniku je čudno pri sercu. Veliko lepih in sladkih sanj preteklih nekdanjih veselih časov mu se po glavi verti. Pa tudi vesela misel na Blago-

mirovem domu kej gotovega od svoje Bogomile in svojega sinčka zvediti, mu serce s stotero radostjo navdaja. Večkrat ga solzé oblijejo, večkrat zdihne in povzdiguje proti nebu roke. — To vse brodnik Nikolaj dobro zapazi, zato pa tudi vso pot čez jezero besedice ne govori.

Zdaj sta na drugi strani. Ura bije devet. Oba stopita na suho. Nikolaj ukreše ogenj in prižge bakljo, ki jo je bil seboj vzal. „Ta pot je, reče, še za domače, gor navajene ljudi nevarna, posebno pa po noči.“ Naprej gre z gorečo bakljo. Čez sto in šetdeset v skalo sekanih stopnic korakata, ki so od brezštevilnih romarskih stopinj silno vglajene. Romar gre vedno za vodnikom. Zdaj gresta med groznim pečovjem, zdaj med lepo dišečimi gorskimi zelinami. Poslednjič prideta na široko ravno pečino. Nikolaj potegne lestvice, ki jih je pod skalo shranjene imel in jih pristavi k pečovju. Zdaj splezata čez skalo. Kmalo morata čez vozek most plezati, ki je čez globok prepad nared. Zdaj je še 60 stopnic. Še te prekoračita in znajdeta se tikama male hostice na Blagomirovem domu.

Brodnik verže konček baklje v prepad in pokaže s tim, da luči več ne potrebudeta in da sta na konci popotvanja. Kdo more veselje popisati, ki ga popotnik pri tej priči občuti! — „Glejte! reče Nikolaj, tam le je hišica in zraven stoji kapelica, v kateri pobožni oče vsako nedeljo tukajšnjim seljanom doline svete in sladke besede oznanuje. En sam zvon, ktereга glas se dalječ po dolini razglega, sklicuje ljudi k pobožnemu zbirališču skupej. Čujte! — ravno zdaj.“

Med tim ko še govori, bije ura deset na Blagomirovej kapelici. Iz malega oknica pušavne hišice blišči pičle luči žarek. Nikolaj poklekne na skalo poleg kapelice in moli. Popotnik je v serce ginjen; tudi on poklekne in moli. Zdaj se oglasi v hišici osemdesetletni možki glas in poje s polnim glasjem ter obira na harpo (plunko) naslednjo pesmico:

„Taisti, ki zvezdam odločil je pot,
 K je velik, mogočen, ki biva povsot,
 Vse kote nar skrivniših krajev pozná,
 Ki pesek prešteje v bregu morjá:
 Človéka nikoli tud ne zapusti
 Ga vodi, ga spremlja, za njega skerbi.“

Za božjo voljo! kaj je to? se romar začudi, ko pesmico sliši, pač mi je tako pri sercu, kakor takrat, ko sim na strani svojega ljubega očeta v mladosti sedel in jih ravno to pesem peti slišal.“ Zdaj se strune spet oglasijo in pesmica se lepo razlega naprej:

„Bog Oče! tako imenujemo Te,
 Kar smo in imamo od Tebe je vse,
 Vse delo je Tvojih očetovskih rok,
 Stvarjeno zavoljo nas revnih otrok. —
 O bodi še oče nam mili vsak čas
 In blagoslov sveti Tvoj pridi na nas!“ —

„Amen“ reče nato notranji glas in brenkljanje pljunke se razdoni. „Amen“ odgovori popotnik od zunej in solze mu po licih otekó.

Zdaj lučica pomiglja in se skrje. Kmaló pa se vratea odpró in oče Blagomir stoji na pragu. Sivi starček s srebernobeló dolgo brado. Pljunko na skalo nasloni. — Ko ptujca zagleda se jima pobliža in ju prijazno pozdravi. Nikolaj stopi spoštljivo bliže njega rekoč: „Častiti oče! tukaj vam pripeljem popotnega meniha.“ — „Bog vas sprimi!“ ljubi brat, ogovori pobožni oče ptujega moža ter mu roko ponudi. „Malo sicer premorem, pa kar imam s tim vam rad postrežem v bratevski ljubezni.“ —

Nato se oberne k Nikolaju rekoč: „No prijatelj! vi ste še vedno blagi vodnik romarjev in ne terjate venarja zato. Bog vas bo gotovo obilno blagodaril in vam vsako stopinjo stoterokrat poplačal. Zdaj je že pozno, mehka posteljica iz maha je v šotoru napravljena, pojdite noter in počite se

do zajtra.“ „Lepo se vam zahvalim, odgorovi Nikolaj, dobro veste, da imam doma ljubo, skerbno ženko. Obljubil sem si cer ji o polnoči nazaj priti. Rezika, to vem, da šteje vsak trenutek posebej, kdaj da bom prišel.“ — „Tedaj pojdite v imenu Gospodovem srečno nazaj, božja roka naj vas spremlja.“ Nato vzeme Blagomir bakljo znad stene, jo prižge in jo poda brodniku. — Taj se poslovi od obeh in predenj se mu ptuji romar zahvaliti more, hiti že proti domu čez skalo navdolj.

Oče Blagomir pomigne novemu gostu š njim v kapelico iti. Spoštljivo, kakor se v božje svetišče spodobi, stopita v sveto votlino pod skalovjem. Sveta tihota je tukaj. Pobožni oče prižge svetilnico v kapelici in potegne za zvonček, ki je na nar zgornjši skali privezan bil. Prijazno in milo doni mili glas in se razlega po bližnjéj dolini, ljudi opominovaje k zadnji večerni molitvi. Blagomir stopi iz kapelice in zapre vrata za seboj. Pred vratmi še nekoliko postoji in izreče v tihi molitvi čez vso ondašnjo okolico večerni blagoslov. — Zdaj gresta v hišičo.

Kakor sicer majhna je bila hišica, vender za vse pripravna. Okrogla hrastova mizica stoji v koticu, zraven nje je kamnata klop; v drugem kotu je čedna posteljica iz máha s čisto odéjo pregernjena. Od tukaj naprej pod skalo se razprostira druga soba, ki je ptujcem namenjena. Svetilnica pa visi v sredi na bekovi vervici. Med tim, ko ptujec čedno pripravo ogleduje, nosi Blagomir hrano na mizo, da bi svojemu gostu postregel. Dobrega tečnega kruha, lepodišečih jabelk, ktere je v topli podzemeljski jami shranjene imel, medú in kastanjev je polna mizica. Zraven pride še kapljica zdravega vina v čednih breznatih kupicalh.

„Vse kar vam dati zamorem, reče pobožni starček in veli ptujca se za mizo vستي, vse vidite tukaj. Odpočite in poživite se in pozabite v mirni hišici trudne popotve.“ —

„Nak ne počijem in ne pokusim prej mervice kruha, preden ne zvem, ali mi zamorete vi od mojih nar' drajših

kej povedati.“ — „I če družega ne vsaj tolažbo vam zamorem v serce liti, in to je za tužnega človeka že veliko polajšanje. Vender slušajte me in vsedite se za mizo.“ Rómar se njegovim prošnjem vda in se vsede k njemu.

Po mali večerjici vzame Blagomir kupico v roke in terči ob kupico svojega gosta rekoč: „No ljubi brat! na zdravje vsih dobrih ljudi!“ — Pijeta. „Še enkrat, na zdravje vsih ljubih duš, ktere si želimo v svoji bliži imeti!“ — Pri tih besedah se trese kupica ptujcu, barva ga sprehaja in solze se mu v vino potočijo.

Vender hoče skrivati, kar mu v sercu težo dela in pije. Pa sivček dobro zapazi notranjo nepokojnost ptujca. Tudi sam se spomni preteklih žalostnih časov, in v globokim očesu se mu zasveti biser, ki mu po sivi bradi steče. „Veliko svojih ljubih, reče po kratkem molčanju, bi radi okoli sebe imeli. Tode kdo nam bo povedal kje da prebivajo? Še tega clo ne vemo ali še žive. Nektero neprespáno noč sim roke proti nebu povzdigoval in prosil Boga, da bi mi le eno samo željo pred smertjo dopolnil. Še ni Gospodu dopadlo moje prošnje dopolniti. Njegova sveta volja naj se zgodi. Jaz sim pokojen. Vender mi milo žalost tih spominék na nje v sercu obudi.“

Te besede ptujca močno presunejo. „Tedaj nisim jaz edini na milej zemlji, začne poslednjič, kteremu so kdej cvetlice veselja cvetele, pa zdaj so nemilo usahnile! Tedaj sedi tovarš enacih nadlog zraven mene in obžaluje zgubo svojih ljubih tukaj v samoti!“

„Res je! odgovori starček z ginljivo besedo, žaljuje pa tudi se v vsim v božjo voljo podá. Večidel časa sim prejo-koval; in koliko časa da bo še rumeno solnčice moji beli glavi sijalo, to vé Bog sam. Potem me čaka boljša sreča. Tam na uncj strani groba večni verti zelenijo in cvetlice najdem tamkej spet, lepše in blažje tam cveté kakor tukaj, ki mi jih je vse nesrečni mraz posmodil. — Pa vas obžalujem, žalostni prijatelj, vi ste še v moževni dobi, vi boste

še obilno solz pretočili, preden vela smert pride in vas prepelje v tiho deželo, kjer bomo že davno prej mi počivali.“

„Pa ne obupajte. On ki nad zvezdami čuje, svojih otrok ne zapusti; in če vam tudi nekdanjih veselih dni nazaj ne pošlje vam vsaj pošilja usmiljene dušice, ki vam zamorejo tužno serce pokrepčati.“

„Res je taka, odgovori popotnik, ako ne, bi nikoli poti na Blagomirov dom najdel ne bil. Kako ga zamorem zato zadosti zahvaliti! Oče Blagomir, moje serce je popolnoma pokojno pri vas. Zaslišite toraj, kdo da sim in kako da semkaj pridem. Ta romarska obleka, začne on in solze ga posilijo, pokriva vitežko obleko. Imel sim v srečnih časih veličanski grad lep in prijeten, bil je glava gradov vsih družih iz okolice. Moje ime je: — Miroslav vitez Gorjanski.“

Pri priči oče Blagomir prebledi. — „Kaj? si misli, je le mogoče? — Gospa Gorjanska se tudi ptuja seljanka v našem dolu imenuje. O Bog! Kaj ko bi te nje mož bil!“ Prih tach veselih mislih mu bled obraz počasu prerudečuje.

Vitez pa ne zapazi starčikovega osupa in pripoveduje naprej svojo povest, med katero ga večkrat solze poljejo. In ko od svojega čudnega rešenja iz ječe pripoveduje, povzdigne proti nebu roké in moli tiho molitvico. Potem vzame iz pod dolge obleke šivorisano podobo Gorjanskega gradu in jo poda očetu rekoč: „Ta podobica, ki mi jo je moja gospa tisto noč, ko sva se v zadnjč vidila, podala: ta je bila v ječi moja nar večja tolažba in je tudi čudovito mojemu rešenju pripomogla.“ — Nato pripoveduje, kako mu je sokol podobo iz okna odnesel, kamor jo je bil v težkih mislih zamaknjen, položil; kako da je bil rešen in da ga je ptuji mož čez Rajno prepeljal. Nekaj tednov se je v nekem samostanu skritega deržal, kjer so ga mnihi prijazno sprejeli, kjer je pred Bricovim zalezovanjem varen bil. Poslednjč se je v to mniško obleko napravil in na pot podal ter proti Švajcu se zasukal. „Tukaj pri vas na Blagomirovem domu, reče on,

tukaj mi je bilo naročeno od mojega rešitelja, da imam veliko veselega zvediti in da ga bom tudi tukej dobil. O draga Bogomila, kako srečen bi bil, da bi te še vsaj enkrat v življenju vidil!“ —

Blagomir ga pogleda in milo reče: „Le mirno, le mirno, blagi vitez, ali niste rekli — Bogomila je vaši gospi ime? Kako, ko bi bila že umerla?“

Vitezu roke opadejo, omotica mu stopi pred oči. „Pobozni oče! reče s težkim glasom, je le res? Ste jo poznali? Zakaj vničite z eno samo besedo vse moje upanje, vse moje veselje? Umerla! umerla! o strašna misel! Da bi bil v svojej ječi počasi sognjil ter bi bil še vse upanje se kdej viditi popustil! Zdaj še le vem, zakaj me je moj rešenik tako žalostno objel. Oče Blagomir vi ste prvi, ki mi to žalostno novico donesete, bodite tudi moj tolažnik in peljite me k njenemu grobu.“

„Naj se vam zgodi; vender čakajte, da pride mladeneč, ki vas je iz ječe rešil. Morebiti je nar boljši tolažnik, ki vam zamore od vašega sina kej povedati. Do tistihmal izjokajte svojo žalost. Zdaj pa pojte k pokoju; vidim, da ste spanja potrebni.“ Tako je govoril starček Blagomir.

Potem pelje viteza, ki mu britkosti omamljen sledi v spavnico. Nato se tudi sam vleže. O polnoči ga ihtenje zdihajočega viteza, ki ni očesa zatisniti mogel, prebudi. „Jokaj, jokaj še zdaj, reče starček tihama sam pri sebi, če Bog da, kmalo ne boš več jokal.“

Komej se zazori — že vstane oče Blagomir, ogerne svoj plajšič, vzame podobo Gorjanskega gradú in stopi za pot napravljen pred viteza rekoč: „Moram vas nekaj časa same pustiti, imam doli v dolini nevtežno opravilo. Ostanite z Bogom te čas. In ako bi vam tukaj v samoti predolg čas bilo, stopite tedaj tje le h kamnatemu križu, pred kapelico, tam jaz vselej tolažbo najdem.“ Pri tih besedah ga zapusti.

XX.

NEPRIČAKOVANO VESELJE
NAR BOLJŠE ZDRAVILLO.

V tihem in mirnem Švajcarskem dolu pri Tunskem jezeru pozdravijo, spremijo in dopernesejo ondašnji prebivavci ljubeznjivo pomlad v vednem veselju in splošnem radovanju. Tudi Bogomila se je okrevala in že vstala. Odkar je bila svojemu sinu pisala, se je merzlica strašnejši in nevarniši od drugikrat poprijela, s pobožnim in Bogu vdanim duhem pričakuje vsaki trenutek rešivne smerti in boljšega življenja. Tode, človek obrača, Bog oberne — čez eno uro žalostnega stanja premaga narava. Vroč znoj nastane in celo noč terpi. Od dne do dne bolje prihaja, čeravno jo še zeló slabi. Ko je pervikrat na klópicí zunej bajtice sedéla, in se na solncu grela, hodijo kupoma bližnji kmetje ji k zdravju srečo vošit in vsega dobrega.

Tudi oče Blagomir jo zdaj, ko s skale doli more, večkrat obiše. Nikoli ga pa nismo vidili tako veselega priti, kot ravno zdaj, ker ji zamore veselo novico od ljubega moža prinesiti. Stopi v vertič ravno takrat, kadar Bogomila cvetlice poliva. Med delom mora zavoljo slabosti večkrat počiti, noge jo še niso nič hotle nositi. „No, pravi oče Blagomir jo prijazno pozdravivši, ste že spet tako pridni in urni, kakor da bi ne bili nikoli bolni.“ — „In vender, odgovori ona, še zmiram čutim, da sim bila. Vedite, častitljivi oče! tako sim še slaba in nezmožna, da mi pri nar manjšem delu roke in noge péšajo.“

Smehljaje ji pravi Blagomir: „Blaga gospá! kmalo kmalo bote boljši in močnejši, kakor hitro bo Vaše bolno in otožno stanje kako nepričakovano veselje pregnalo.“ — „In vender

kaj bi me pa še na tem svetu veseliti moglo, pravi na to Bogomila. Kar časa sem posteljo zapustila, le v krasni naravi veselja iščem, da bi serca bolečine ozdravile. Sprehajam se po lepem vertiču, na pisanih travnikih, in na bregu bistrega potoka. Molim božjo vsigamogočnost — tode vendar bolj sim žalostna. Kadar sim še ljubega sinka imela, me je le polovica jade zadéla; zdaj pa mi je še taj odšel in že davno kar nobene novice od njega ne zvem. Obljubil mi je sicer pri slovesu, da kadar bodo zvončki cveteli, in tički vesele pesmi prepevali, spet v ljubo dolinico pride; zvončki že cvetijo, ali njega še le ni.“

Začne zdaj britko jokati. Tudi starček, ki je vse njene bolečine občutil, se ne more dalje zderžati, ter reče: „Blaga vitezinja, bodite potolaženi. Bog Vam ni zastonj zdravja dal. Veliko, neskončno veliko veselih úr bote še doživeli. Da si nimam ravno nobene gotove novice od vašega sinú, jo imam pa od vašega blazega moža.“ — „Častitljivi oče, pravi spet Bogomila, ne tolažite me s praznimi nečimernimi rečmi, ne obetajte mi tukej zlatih gradov. Ta misel, da jih nikoli dosegla ne bom, in da se vaše prazno prerokovanje nikoli vresničilo ne bo, mi je britkejši, kakor so bile bolečine ne dolgo prestane bolezní.“

Brez da bi kako besedo izustil potegne častiti oče Blagomir na platni umetno narisanopodobo Gorjanskega grada iz svojega oblačila, ter ga poda, smehljáje se, Bogomili, ki zagledavši izris zavpije: „Večni Bog! mar prav vidim, ali me lastne oči slepé! Častiti oče, govorite, kako ste dobili to v svojo posest?“

„To, reče Blagomir, bote jutre zvedili. Bodite zadovoljni dans s tim samo, da vam razodenem, da je še živ vaš mož. Neki človek, ki je pri meni v mojem domu, in ki je tudi taj znam sebo nosil, vam imá veliko veliko veselega povedati.“ — „O dajte, da koj splezam na skalo“, pravi naglo Bogomila; in iz nje bledega obraza se bere nar večí veselje, in kakor bi pihnil zgine vsaka bolečina. Blagomir pak

jo nazaj derži, rekoč: „Ne, ne tako, blaga gospá! Kakor zelo to radostno sporočilo vašemu zdravju služi, in ga vidézno vterduje, tako bi ga tudi poderlo, če bi v Vas na enkrat z vsimi nepričakovanimi novicami butili. Cvetlica, ki je komej cveteti jela, bi naenkrat spet zvenela. Tedaj slušajte, kar vam čem reči. Jutre zarano se spravite s svojo družino na noge, in udarite pot proti skali tje, kjer vas čem s svojim gostom čakati. Dosihmal pa bodite mirni in pogumni, da kar bote slišali, laglje prenesete. Molite pa med tim in pojte zahvalno pesem Večnemu, ki takó obilno svoj blagoslov nad nas razliva. — Zdaj še le se vmiri in potólaži Bogomila in v sredi vertiča na kolena pade. Pobožni Blagomir je noče dalje v nje pobožnosti motiti, jo zapusti v prepolnem veselju, komej pričakováje jutranjega dneva. Dospe v Ljudomilovo stanovališče ter naroči, da bi se jih jutri prav veliko na skali snidilo. Berž tedaj pošlje Ljudomil posle po vsi okolici, ter naznani častitega očeta seréno vošilo; sam pa gre še tisti večer čez Tmsko jezero, še Nikolaju in Reziki to sporočilo nest. Blagomir tedaj ko je vse opravil in pripraviti dal za prihodnje jutro, gre nazaj na svoj dom. Bilo je že pozno zvečer, ko verh skale dospe. Njegov gost mu koj pride naproti, ter ga ozdravi rekoč: „Dolgo ste me samega pustili, ter mu gorko v roke seže. Nikarte, odgovori Blagomir, da me tako dolgo ni bilo, bo le vam k dobremu. Pojdite tedaj skupno hočeva krasnega z nebrojnimi zvezdami okinčanega neba gledati in potem še le k pokoju iti. Truden sim od hoje, vi pa kakor se na vaših očeh bere, od jokanja.

Zadej za skalo koračita in krasno nebo ogledujeta. Zdaj ogovori Blagomir viteza rekoč: „Blagi vitez, ker tako pogostama gori gledate, mar ne najdete nobene tolažbe v tistih svitlih krajih?“ — In ker vitez močno začne jokati zdihne starček poln radostnega hrepenenja s povzdignjenima rokama: Zgini, noč, pridi o pridi skor jutrá moč!

XXI.

VARNLO SNIĐANJE.

Koj o prvem jutru zoru vstane Blagomir in pride iz zvoje bajtice na dan, da bi se s hladnim zrakom okrepčal. Práv malo je spal. Z nepopisljivim tihim radovanjem je komej ure pričakoval, kada bo Gorjanskega viteza s njegovo že dolgo ločeno in objokovano zaročnico zamogel zopet združiti. Serce mu veselja poskakuje. V vsem se mu bere, kakor da bi hotel spet enkrat mladeneč postati. — Povsot prepévajo tički krasne jutranje pesmi. In cvetlice njegovega vertiča diše kakor nikoli ne tako. To ga še veselišega dela. Blago sercé je bilo polno dobrih občutkov. Pljunko primši, začne rahločutne glase ubirati, in lepo pesem peti. Globoko v serce je bil ginjen.

„O Bog! zdihne, kako prečudna je tvoja prečudna vsigamogočnost, kako neomejena in neskončna tvoja ljubezen! Koliko tacih, ki se niso nikoli nadjali, se še kdaj v tem življenju viditi, zediniš spet, da živo spoznajo, kako neskončna je tvoja dobrota in ljubezen, da te tudi stvarnika vsih reči hvalijo in molijo. — Kaj, ko bi še tudi jaz na tem svetu kdaj svojega sina vidil! O pri tebi je vse vse mogoče, večina modrost in vsegamogočnost. Ti mi daš sivemu starčeku zdaj veselje tako dolgo ločene spet zediniti. Vender mi Ti še kaj večega in sladkejšega pripraviti moreš. In to zares storiš, če ne v tem pa saj v nem življenju.

Zdaj pogleda v razne dole. Iz vsih krajev hité kmetje zkupej na Blagomirov dom. Praznično oblečeni od nog do gláve nesejo pod pazho s cvetlikami napolnjene jerbasčike in beršlinove šopke. Smehlja se. „Kako vender ljudje

slušajo, reče ginjen. Nar manjših mojih vošil mi tako radi spolnijo, kakor povelje imenitnega gospoda.“

Nar prvi, ki gori prispe, je bil ribič Nikolaj s svojo ženko. Peljala je ta zraven sebe otroka pri petih letih, in še družega je v naročji imela. Blagomir blagoslovi otroka. Materi se serce samo smeja, se tako srečno viditi, in Nikolaj pravi: „Gospod Bog me je z milostljivim očesom pogledal. Dal mi je pridno ženo in ljubeznjiva otroka. Z čellega serca se mu za tega voljo zahvalim.“

Počasi se je veliko kmetov na skali zbralo, noben pa vender ne vé, čmu da jih je pobožni Blagomir skup sklical. Eni mislijo, da bo spet kak praznik, kakor unikat, in se zato zelo veselé; Nikolaj pa jim reče: „Stavim, kar čete, da bomo še veselje mi doživeli. Blagomir je ves nekako drugačen v hoji in v obrazu.“

Zdej se začne vse gibati, staro in mlado plete cvetlične venčike. Bajtica, vertec, in kapelica so kmalo kakor v cvetlice zadelane. Po skalah se ovija beršlin, kakor da bi bil nedavno zrastel. Povsot je bilo vse s cveticami potreseno in olišpano. Čez Blagomirovo bajtico molijo gosti veršiči mladih hojk. Na vse kraje se razprostira prijeten duh. Zdaj se tudi začne dan delati; vedno svitlejši postaja. Bajtica, vertič, kapelica, hojkni log in skala so rudeči od prvih žarkov solnca. Vsi se veselé tacega pogleda, omolkajo ter se čudijo o veličastnem delu. Matere molé svoje otročičke na kviško ter jim kažejo vse te krasne reči. Blagomir pa reče: „Glejte! vse to je Bog vstvaril. Bodite pazljivi na vse njegove čudne dela. Rudeči svit tamle na kapelici je le kósec tiste večne luči, ki jo v daljavi čez hribe in gore priti vidite. Od kod pa pride ta svitloba? Večni jo je vstvaril, da se, kadar sveti, Njega spomnimo in ga molimo s pobožnim, čistim sercom.“

Med tim vstane tudi vitez in se po vošili Blagomira vitežko napravi. Skupaj prideta zdaj iz bajtice ven.

Ljudje tega berhkega samo opadenega moža zagle-

davši ne vedó celo nič kaj da to pomeni. Osupnjeni so. Tiho med sebo eden drugega poprašujejo, kako je taj imenitni gost sem prišel, odkod in kdo da mora biti v svoji krasni vitežki opravi, z rudečimi in belimi peresi na pozlačeni čeladi. Nikolaj pa pošepeta svoji ženi na uho, rekoč: „Lej, ljuba moja, to je tisti romar, ki sim ga na večer čez Tunsko jezero sem prepeljal. Prav slep bi moral biti, da bi ga ne spoznal kakó je vender čudno: Unidan tako reven romar, da je bilo joh, zdaj pa naenkrat tako zal vitez!“

Zagledavši tujca v krasni obleki omolkneti. Vitez koj pri prvem pogledu ribča Nikolaja spozna in se mu nasmeja. Ženo pak rudečica obleti, za radovednosti voljo je nekoliko nejevoljna. Vsi se pa zdaj razidejo vsaki na svoje delo, da bi saj vse doveršeno bilo, preden veličansko solnce iz za gór posije. —

Ko pa vitez splošnih rok gibanje, sve lične napráve na skali in praznično oblečene seljane zagleda, se ne more zderžati in popraša začuden: „Kaj če to? Blagomir! Od vsega tega mi niste snoč ne čerkice zinili. Je mar kak praznik, da se je toliko ljudi sbralo? ali kaj je?“

„Da praznik, odgovori Blagomir, vesel praznik, blagi vitez Gorjanski, in posebno za vas, ljubi moj!“

„Kako, vpraša zdaj Gorjanski, ne razumém vas, govorite razločniji.“

„Vedite, dragi moj! poprime zdaj Blagomir za besedo; ljudje tukej so sem prišli, da bi se z veselimi veselili. Mnogo, mnogo ste dozdam prestali. Od ljubljene gospé in ljubeznjivega otroka ločeni ste veliko let v ječi pre-jokali brez kakega sporočila od svojih ljubih. Marsikako bitko solzo, kaj bi rekel, potak vročih solz ste prelili v tem strašnem stanu. Tudi lepa boja vašega obraza se je zgubila, blede ste postali. Tiho in brez nejevolje ste dolgo strašno terpeti in težek kamen na svojem sercu nositi morali. Tode bodite potolaženi! po dolgem terpljenju je spet enkrat krasno solnce posijalo, vesele ure bote še

doživeli. Pogum, dragi moj! Še živi ravno tisti Bog, ravno tisti dobrotljivi oče, ki sirot ne zapusti, z zaupljivim sercom tedaj pogledjte tje gori. Nikoli ne zapustí tistih, ki tudi njega ne zapusté, in ga ponižno molijo in prosijo. Razkropljene, da jih škusa kakor zlato v ognji, spet zedini, da se skupno veselé. Menim da je tudi z vami, ljubi moj, tako naredil.“ —

„Častiti Blagomir! mu reče zdaj vitez, vi dobro umite, tužno serce tolažiti in serca rane celiti. O ko bi bil v dolgočasni ječi le eno tih besed slišal, z veseljem bi bil klečé Bogú zato hvalo pel. Tode tudi zdaj se vam preserčno zahvalim. Tudi zdaj me še večkrat otožnost vsega zmami. V resnici potrebujem tolažbe. Blagomir! moja zaročnica je že na unem svetu. Nikoli nikjer ne bom v življenju več ranjce vidil!“

„Bote jo še vidili, odgovori hitro in na glas Blagomir, bote jo, in njegov obraz se je videzno razjasnil. — „Jas jo bom vidil, pravi začudeno vitez in vroče solzé mu polijejo obraz: Tam gori nad zvezdami jo bom spet vidil, tam ne bo nobene ločitve več, nobenega terpljenja, nobenih bolečin. Bogomila, Bogomila, kako se veselim in hrepenim, te tam gori spet viditi. Neizrečno veselje záme, kadar bom spet objeti mogel tebe in ljubega sina Milkota.“ „Terdna je vaša vera in lépa, blagi vitez!“ mu reče pobožni sivček, in sladko vaše upanje. Kako pa, če bi še na tem svetu svoja ljuba vidili?“

Blagomir zdaj utihne in z milo prašavnim pogledom gleda blazega viteza. „Pa čmú také vprašate? „hitro vitez za besedo poprime. Čudno mi prihaja v vaši blagodarni bliži. Unidan ste od smerti govorili, dans pa naenkrat začnete spet od ljubih govoriti, kakor da bi mi kako veselo novico povedati hotli. Blagomir! če le količkaj zanimivih novic veste, ne čakajte dalje mi tih naznaniti, o ne pustite dalje nesrečnega v tej strašnej negotovosti in muki, govorite. Vse vse mi pevejte, tudi nar manjše reči. Od moje Bogo-

mile in ljubega sinka mi nikoli ne bote preveč povedali. Ah! usmilite se, usmilite se nesrečnega!“

„Tiho, tiho!“ odgovori Blagomir, ter ga smeje na rame terka. „Res je, da imám veselo novico za Vas. Počasi bote že zvedili, kar vem. Kar veliko je, Vaše upanje na božje vsegamogočnost in dobroto uterditi in Vam k sreči pomôči.“

„Bog bodi zahvaljen!“ zavpije vitez, se k Blagomiru oberne in ga vpraša: „Tedaj še živita, kje sta, kje? v katerem kotu tičita? kako sta dozdej živela? Ah! veliko veliko bi rad od nju čul. Govorite, Blagomir, govorite. Vi vse veste. Vaš obraz mi pové, da vse veste.“ — „Preden se bo solnce izza gor pomaknilo, pravi Blagomir, bote ljubi moj! vse zvedili. No! se Vam kej dozdeva zdaj, zakaj da sim te praznik napravil. Naj bo z vsim, kar narava da, vaše veselje poveličano, naj bodo vsi pričujoči vaše sreče, vašega veselja priča in na kolenih naj molijo in hvalijo Boga in njegove prečudne sklepe.“

„Vse je krasno in lépo, odgovori vitez, samo vi, dragi moj! me mučite čedalje bolj, ker mi celó nič ne razodenete, kar veste. Mislite si moj stan. Že bo kmalo devet let, kar sim zaročnico in otroka zgubil; in med tim dolgim časom nisim celó nič od nju zvedil, kar mi zdaj spet posije up, da se bomo vidili. Blagomir, razjasnite mi, vi lahko morete.“

„Kako, reče Blagomir, če bi zdaj vaša Bogomila na skalo sem prišla, bleda in zdélana, v revni obleki trudna in brez moči. Čeravno je komej bolezen prestala, in je vsa opadena, se ji še vender na obrazu bere ženska poterpežljivost in radovoljna vdanost v božje sklepe. Vse njeno obnašanje opominja na nekdanji hišni blagor, mir in pokoj. Blagi vitez Gorjanski! ali bi jo spoznali?“

„O koj, reče vitez poln radosti, iz milijonov bi jo dobil, ukáje objel in na serce pritisnil.“ — „Vedite tedaj, mu reče Blagomir, preden bo solnce posijalo, jo bote tukej na skali v tem cvetličnem šotoru objemali.“ — „Kako? kaj?“

poprašuje Gorjanski plašno, je mar mogoče, dragi moj! govorite. Mislite v resnici? Kako mi je pri srcu! Dobrotljivi Bog! kako veselo jutro bom na tej skali doživel! Kmalo kmalo še preden bo ura pretekla, jo bom vidil, in poljubil, mojo preserčno Bogomilo, ktere že toliko let nisim vidil! Ah, veselja se tresem. Blagomir, deržite me!“

„Vitez Gorjanski! vi se morate na sve pripraviti, ga opominja Blagomir. Veselje vas ne sme vpijaniti. Če mi obljubite, da čete mirno prihoda svoje zaročnice čakati, Vam bom še več povedal. Vidite uno stezo, ki se po skali vije. Po tem potu mora priti.“

Vitezu je pri srcu, kakor da bi ga bil kak angelj potolažil. Besede več ne čerhne. Usede se doli na skalo in gleda neprenehoma v dol, odkoder imá zaželjena priti. — Sivi starček pa sam sebi šepa: „O to bo neizrečeno lepo, kadar bota spoznavši se eden družemu v naročje skočila, kadar se bo krasno solnce v njunih solzah svetilo. Vse se mi tako zdi, kakor da bi tud jaz kaj pri tem imel. Tako sočutje ima, tako se veseli človek s svojim bližnjim, kadar nepričakovano veselje pride. O ko bi le kaj kmalo združenja ura bila, o ko bi se že skorej zedinila, čem si v duhu misliti, da tudi svojega sina po dolgi ločitvi objemam in poljubujem.“

Tako Blagomir, in oči se mu zasvetijo kakor dve iskri, enako mladenču. Seljani ne morejo teh reči zapopasti, začudeno se pogledujejo in med sebo šeptajo: „Tako še nikoli nismo pobožnega očeta vidili. Kaj če biti, kadar bo vzhod solnca?“ Nikolaj pa koj začne vganjevati, rekoč: „Ptuji romar je vitežkega rodú; Bog ve kdo da je ta tujka, ki se je pri nas vdomačila?“ In žena mu reče: „Dozdevalo se mi je zmiram, da mora biti iz kake blage rodovine. Bomo že vidili, ali če biti temu tako ali ne. Moji stariši jo bodo spremili. Tako če Blagomir imeti.“

Kadar se dan zazna, je že Bogomila na nogah, in gre od domačih spremljana proti skali tje. Po bolezni je to prva

njena pot. Včerajšnji pogovor z Blagomirom, ko se sta od moža menila, jo je zelo zelo pokrepčal. Nadepolna tolažba, da bo kakor dans še veliko zanimivega od njega zvedila, pospeši njene korake. Večkrat ko so se hotli počiti, jih ne sluša, rekoč: „Nisim ne trudna, ljubi moji! naka, nisim ne. No le glejte, kako krepko stopam. Tako mi je dans, kakor bi ne bila nikoli bolna. Bog je v resnici dober. Ker je dobro vedil, kaj da mi nar hitrejši pomaga, mi pošlje novico od mojega moža. Ko bi se mu le zadostno zahvaliti zamogla! Kadar spet v moževe roke pridem, čem že počivati. Potlej mi bo pokoj še sladkejši in ljubši. Bolje se bom počutila, kakor pa pod košato senco v svojem vertu.“

Čeravno je zelo sterma steza k Blagomirovemu bivališču na verhu skale peljala, vender ne toži blaga gospá čez trudnost, in preden dve uri preidete, so že na verhu skale. Sto korakov od stanovanja proč je bila skala z germovjem obraščena. Tu skozi derži pot. Kakor hitro Bogomila iz germovja pride, jo vitez Gorjanski zagledavši pri ti priči spozna.

„Že gre, že gre, zavpije v prepolnem veselju Blagomiru: Bogomila! moja draga! je že!“ In komej te besede zreki jej če že naproti teči. Blagomir ga pa vstavi, ter mu reče: „Nikarte, dragi moj! pomislite vender, da je še žena komej ozdravela. Naglost bi tu znala škodovati. Stisnite se zdaj nekoliko za množico sem. Jaz ji pa grem naproti, ter Vam jo čem potem že dopeljati.“

Vitez čeravno nerad vender v to prošnjo pobožnega sivčeka dovoli in se skrije za množico ljudi, ki na kraju skale stojé in žene pričakujejo. Kar še ni bilo doraščenih, je na perste stopilo, da so boljše vidili. Celó majhne pa so matere vzignile ali na rame posadile.

Kako hitro skupej prideta, ji poda sivček v prepolni radosti roko in reče: „Bodite pozdravljeni, draga moja Bogomila! Trudni že morate biti, ker tako dolgo hodíte. Tode nič ne marajte, vaš trud bo stoterno poplačan.“ — Oh!

poprosi Bogomila, samo eno mi bo dovolj in to je, kar s serca želim, da mi veliko veliko od mojega Miroslava povedati blagovolite.“

Zahvalite se Bogu, jo opomni pobožni starček, pojte mu noč in dan hvalo, da je vaše prošnje uslišal, da je z milostljivim očesom na vas in na vašega moža pogledal. Vidili ga bote in objeli še tukaj na zemlji; ni dalječ od naju.“ — „Kako, ni daleč, hitro poprime Bogomila za besedo, ni daleč od tukej, od naju? O povejte mi, povejte, je li res? kje je moj dragi, kje ga čem najti? Nisim še trudna, naproti mu čem iti; dovolj močno se še čutim. Blagomir! imejte usmiljenje z meno, ne puščajte me (dalje) delj v tej strašni mučni negotovosti. Pač res! dolgo že po njém hrepenim, viditi ga. Lejte! da sim za vse pripravljena. Govorite; kje je?“ —

Tako se med sebo pomenkváje prideta k Blagomirovemu stanovanju. — Blagomir zdaj postoji, ter pregovori z milim glasom, na množico okoli zbrano kazáje: „V sredi tukej stoječih je.“ — Komej sliši Bogomila te besede ga že gre med množico iskat, skerbno klicáje: „Miroslav! Miroslav!“ Ljudi odstopijo in ji naredé gaz. Zasliši se glas od druge strani: „Bogomila!“ in komej se dobro ozrejo, je že vitez v naročji svoje drage in ljubljene Bogomile. Tam pod beršlinovim šotorom, obsejanim z mnogoverstnimi eveticami, klečita Miroslav in Bogomila z v krasno nebo vpertimi očmi. Veselja se jokata. Blagomir stoji zraven nju, roke nanje položivši ju blagoslovi. Vsi pričujoči so bili omehčeni, solze vzajemnega veselja jim v očeh igrajo. Vse je tiho in mirno. Zdaj vstane vitez in glasno moli: „V tisti strašni noči sim Te o dobrotljivi Bog! z zaupanjem klical, in uslišan sim bil. Kolikrat mi je že smert s svojo ostno koso žugala, tolikrat sim bil že na kraju groba — in vendar še diham in smem po dolgej ločitvi svojo drago ženo spet viditi. Hvala, vedna hvala Tebi!“

Čez nekoliko časa spregovori s trepetajočim glasom Bogomila: „Si tedaj vender Ti, dragi moj Miroslav ali (mi) oči prav vidijo? — Nak, res si Ti, to ste Tvoji roki, ki me objemate. Joj, ko bi bil še moj Milko tukej, da bi ga oče vidili, in na svoje persi pritiskali. Ljubi moj! to se je med tim naredil, je korenjak, da mu ga ni para, čverst in priden mladeneč. V tihi samoti mi je veliko veselja naredil in se zmiram možko obnašal. Jskojila sim ga po tvojem vošilu, po tvojem zgledu, in vedno sim mu kaj od tebe pripovedovala. — Kar mu pade v glavo, neskončno hrepenenje po nesrečnem očetu ga je naduševalo, da gre križem svét od kraja do kraja, svojega tužnega očeta sledit. Dolgo sicer sem mu branila in mu še enkrat vse težave potovanja pred oči postavila, ker pa vender ne neha, mu nočem več vsih njegovih blagih namenov in serčnih želj oglušiti, in ga pustim, kar mi je bilo hujši in britkejši, kakor da mi bili serce z dvoreznim mečem presekali. Nesrečna misel, da bom morebiti še tega zgubila, me zeló zeló podere. Zapusti nas kot sokolar in ni ga še dozdej domú.“

„Kako, sokolar? vpraša začudeno vitez; Bogomila, kako je bil napravljen?“

„Imel je, odgovori Bogomila, zeleno suknjico, hlače iz jelenove kože, na klobuku zeleno peró, pod pazho pa tičnico za sokole.“ —

„O Bog! je mar mogoče, zavpije vitez, moj edini sin me je tedaj iz ječe rešil! Vedi, ravno tako je bil tudi moj rešenik napravljen. Tudi sokola je imel. Vse vse zanj govori. — Bogomila! zmiram krasneji se razsnuja najna zgodba. Dobro spoznam božjo previdnost o najnih prigodkih. Vse je Bog tako obernal, da bi ga zmiram bolj in bolj kakor Stvarnika nebes in zemlje častila in molila in vedno popolniši postajala. Križi in težave, mirni in sladki dnevi, veselje in zdravje naj naju opomni v vsih razmerah časa malo čislanege pa vender resničnega pregovora: „da Bog vse (človeku) v dobro oberne.“ —

XXII.

MIRA RADOŠTI JE DOVRSŠENA.

Vitez Miroslav še govori, kar naenkrat iz dola gori vesela godba lovskih tromb zadoni. Vse je tako čudo prešinila, da naravnost h kraju leté, gledat kaj da bo. Kako pa ostermé, ko četo berhkih mladih vitezov s svitlimi čeladami in pušicami na berzih konjičih po ravno tej stezi jahati zagledajo. Pervi, ki pred četo-jezdari, je nar veči med njimi. Tri rudeče peresa mu mahajo na svitli čeladi.

Taj zali vitez je Milko. Kakor hitro je v dolino pridši zvedel, da so se mati še pred svitom na pot podali proti Blagomirovem domu na skalo, in da bo vpricho veliko ljudi poseben praznik obhajan, se s svojimi tovarši brez daljnega mujenja na pot podá. Veselja se tresé. Kmalo se imajo zopet viditi. Tovarši mu pogumno sledijo, nič jih ne mudi težavna pot, z njim vred se veselé in komej pričakujejo radostno se spet viditi.

Srečno dospejo verh skale. Vesela množica je pred njimi in jih sterma gleda. Hitro pogleda Milko verste zbranih seljanov. Skozi množico si predere pot in če zmiram naprej. Lica se rudečijo. Oči se blisketajo kakor dve svitli kroglici. Neznano veselje ga spreleti. Najdel je, kterih je iskal. Ljubeznjive besede „oče! mati!“ jez sim vaš Milko zrekši se verže zdaj v Miroslavovo, zdaj v Bogomilno naročje. „Da! zavpije vitez, ti si, ki si me iz ječe rešil, ljubi moj sin! preserčni Milko in to je tisti sokolič, ki si ga na rami nosil in ki je toliko pripomogel k moji rešitvi O Bog! kako prečudni so tvoji sklepi in nezapopadljive tvoje pota, po kterih svoje k srečnem koncu dopeljuješ!“ „No! ljubi moj Milko, reče zdaj ginljivo vitezinja, le oglej dobro svojega očeta, kterega že tako dolgo nisi vidil. Vse

britkosti in tuge naj bodo zdaj pozabljene. Saj sva jih spet dobila. To edino veselje, da smo se spet skup zedinili, je že zadostno vsega terpljenja, vsih bolečin in prestanih muk pozabiti.“

„Res je, govori na dalje Miroslav, objemši svojo zaročnico in preljubega sina, Bog nam je veselje pripravil, kterege se nikoli popolnoma nadjati nismo mogli. O ko bi tudi zdaj moj oče v naši sredi bili, ko bi svojega sina zpoznali, in mu veselje povelicali — tode nikar! moje vošila grejo predaleč. Vse je zastonj. Moj oče so že unkraj groba, v prepolni radosti gleda njih zveličani duh doli na nas, ter nas blagoslovi.“

„Da, poprime sivček Blagomir ginjen in z milim glasom, on vas blagoslovi, kakor bi zdaj jaz svojega sina blagoslovil, če bi bil tukej pričujoč.“ —

Pri tih besedah se od množice oberne, da bi se laglje zjokal. Potoki solz se mu vderejo po zgerbančenih licih. Tako mlo joka, kot majhen otrok. Med tim mora Milko rešitev svojega očeta pripovedovati. Ljudstvo ga z velikim dopadanjem in očitno ginljivostjo posluša. Vse je zamaknjeno v njegov govor. In kadar začne od dogodka na cesarskem dvoru pripovedovati, se tudi Blagomir približa in ga zvesto posluša. Zdaj potegne neki popir iz žepa, ter ga vitezu svojemu očetu podá, rekoč: „Tù Vam njih cesarska milost pismo pošlje; po tem pismu bote spet nazaj dobili, kar vam je bilo po krivici vzetega. Imenovali se pa bote od zdaj zanaprej Miroslav Sokolovski.“ Komej je to Milko izustil, kar naenkrat starček Blagomir z bledim licom zavpije, na skali kleče; rekoč: „Vsigamogočni Bog! moj Miroslav! Miroslav! moj sin! je mar mogoče! Pridi, o pridi, da te objamem in na serce pritisnem. Lej! tvojega očeta. Jaz sim Rudolf Sokolovski!“

„Sveti Bog! Vi moj oče!“ zavpije Miroslav, poklekne in se pripogne, da bi očetovo blede čelo in lica nekoliko oživel. Bogomila pak se zavzame, ter z radostnim glasom

reče: „Oče mojega Miroslava in moj oče!“ ter starčka rahločutno po bledem licu boža. Milko pa na kolena pade, Blagomirove roki poljubljuje rekoč: „Stari oče! poglejete svojega vnuka!“ To je bilo vse, kar more govoriti. Vsi zbrani so bili tako ginjeni, da so na tla poklekli in z povzdignjenimi rokami molili. In tako je bilo v celem okrožji tiho in mirno, kakor na kakem svetem kraju, kadar se božja beseda razlaga. —

Počasi pride Blagomir spet k sebi, oči odpre in ogledovaje okoli sebe zdihne: „Vender niso to nobene sanje, nobena sleparija. Pridi, Miroslav! da te objamem. O kolikrat sim od tega časa sem, kar si me zapustil, na Sokolovskem gradu slovo vzemši po tebi zdihoval, kolikrat te bi bil rad vidil in na očetovo serce pritisnil. Nobena ura po noči nobena po dnevu ni pretekla, da bi ne bil na kolenih klečal in Boga prosil, da bi se vender serčna želja spolnila tebe ljubi moj Miroslav! še enkrat viditi, preden umerjem. In, Oče nebeški! kako lepó kako skerbno si za nas skerbel in vse v dobro obrnil! Mojega sina mi spet po dolgi ločitvi dopelješ, in brez da bi bil vedel sim bil že dolgo let sem njegovej zaročnici in ljubemu sinku skerben oče. Objemi me Bogomila, moja hči! In tudi ti, Milko dragi moj vnuk! čaj, da te radostno poljubim.“

Ne more dalje govoriti. Solza za solzó se mu vdere po obrazu, in mu močijo srebernobelo brado. Bogomila nagne svojo glavo na starčikove persi s desno roko derži sina, s levo vnuka. Vsi pričujoči zavpijejo enoglasno: „Hvaljen bodi gospod Bog!“ Med tem se je solnce s vso svojo krasoto izza górov vzdignilo in obsije s svojimi milimi žarki na skali klečijoče.

Ko prva sladka ura nepričakovanega veselja mine in se vsi nekoliko oddahnejo, se skupno usedejo na bližnjo klop, ki je bila lično s pisanimi cveticami potrosena. Ljudstvo jih od vsih krajev obstopi. V poterjenje vsega tega pokaže Blagomir svojimi Sokolovski gerb, ki ga je zmiram varno

pri sebi nosil. Tudi Miroslav, Bogomila in Milko morajo svoje dogodke do današnjega dne pripovedovati.

„O Bog, zdihne Blagomir na koncu pripovedke, kako prečudne so tvoje pota, kako nezapovadljivi tvoji sklepi! Srečno sim iz kervavega bojišča všel in na to skalo prispel, da bi bil veliko let sem tolažnik svoje nepoznane hčere.“

„In jaz,“ reče Miroslav, „sim moral toliko prestati, tako dolgo od zaročnice in sina ločen biti, — da sim zdaj v nju sredi svojega očeta našel.“

„Da,“ pravi Bogomila, „práv božja volja je bila, da sim Gorjanski grad narisala in ga svojemu možu podarila. Brez tega bi se ne bili nikoli najdlji. Božja previdnost je hotla, da sim zapustivši dom ravno v tej dolini pribežališče pri dobrih ljudéh dobila, in dobro sprejeta bila.“

„In jaz sim vesela, tako vesela,“ pristavi Nikolajeva žena, „da ne morem dovolj Boga hvaliti, da je ravno mene zvolil, vas semkaj pripeljati. Sladek je mir, práv dobro mi je pri sercu, da sim tako dobro delo učinila. Ravno tako mi je, kakor takrat, ko so me oče za tega voljo blagosloveli.“

„Imaš prav,“ reče Ljudomil, „prav sladek pokoj je po storjenem dobrem delu. In večkrat je že tudi človeku obilno povernjeno. Ko bi ne bil Milko v gojzdu tako miloserčno z unim drevarjem ravnal, bi bil gotovo dolgo rešitve svojega očeta čakati moral.“

„Zapomnite si dobro, ljubi moji otroci! reče Neža obernivši se k svojim nadepolnim vnukom, zapomnite si dobro, in globoko si v serce vsadite nauk svoje stare matere, obnašajte se tako kakor mladi junak Milko, da bote Bogu in ljudem dopadljivi, in enkrat obilno blagoslovljeni.“ „Tudi jaz sum vam blagi vitez, reče Nikolaj, nekoliko pripomogel vaš namen doseči in današnje veselje povelicati, (s tim) da sim vas unidan čez Tunsko jezero prepeljal. Vitez se mu nasmeji. Potem poprime Milko za besedo in reče: „Nar več

dobrega nam je tale sokol storil. Ti, lepa živalica! si mojega očeta oprostila.“

„Poglekimo in se skupno Bogu zahvalimo za neprecenljive dobrote,“ reče Blagomir, „v celi naši dogodbi je očevidna roka božja. Nar manjša reč vzrokva velikrat, brez posebnih človeških namenov, nar večje veselje, da ga vsi spoznamo in s čistim sercom molimo.“ — In nazadnje zavpije še enkrat vse ljudstvo: „Bog bodi hvaljen zdaj in na vse večne čase. Amen.“ —

Čez tri dni prosi in sili Miroslav svojega očeta, da bi z njim vred v svoje posestva nazaj šli. Dolgo se Blagomir ne da pregovoriti. „Zakaj, pravi, „bi taj radostni kraj zapustiti moral? Osemdeset let sim že star, in kar časa imam še na tej zemlji živeti, bi rad v molitvi in dobrih delih doprinesel, oddaljen od sveta in njega veselic.“ Tode, ker Miroslav in Bogomila le ne jenjata prositi, se jima vzdajnič vda; tode brodnik Nikolaj mu mora obljubiti, da bo vsaj enkrat vsaki teden na skalo z zvoncem k molitvi znamenje dajat prišel.

Ko dan odhoda pride, se spet vsi sosedje pri Blagomirovem domu zberejo. Milko je velko drazih reči iz stolnega mesta sebo prinesel in jih med nar zvestejše znance posebno med Ljudomilove in Nikolajeve razdeli. Tode ti darovi so malo pripravni veselje obuditi. Vsi glave pobesijo, vsi so žalostni. Ne more jim v glavo, da bi jih tako hitro zapustiti mogli. Žalosti ne morejo govoriti. In ko zdaj Blagomir s palico v roki med žalostne stopi, in jim molčé roko podá, se vse na glas joka. Eni mu poljubijo roke, eni plajšč. Žene in dekleta obdajo Bogomilo in jej zadnji „z Bogom“ vošijo. Nar bolj se jokate Ljudomileva žena in njena hči; Neža ji še enkrat roko podá, in ji jokáje reče: „Ne bom Vas več draga gospá! nikdar več na tem svetu vidila. Z Bogom!“

Blagomir gre še enkrat v kapelico, poklekne k altarju in glasno za svoje drage tukej zbrane sosede moli. Potem vstane, blagoslovi sveti kraj — zdaj nastopijo vsi štrji

daljno pot. Vse jo vdere za njimi, in jih spremi do druge doline. Kadar pridejo na mesto, kjer jih voz čaka, se poslovijo še enkrat od svojih dražih in vdanih seljanov, ki se klaverno in v tihi žalosti domú vernejo, se usedejo potem na voz in zapuste z žalostnim sercem tiho dolinico.

Da bi obljubo spolnil, prosi Milko, da bi se proti Skalodvoru zavili, kar so mu koj dovolili. Ko v grad pridejo, se Jovana in njena hči Zalika veselja jokate, da so se srečno dobili, pa tudi žalosti, ker je nje mož Bric toliko britkost in nadlog, toliko muk vzrokoval. Bogomila koj spozna blago serce vitezinje in njene hčer; ni dolgo terpelo, da so se popolnoma sprijaznili. — Ko dva dni preideta, spet cestovajo naprej. Pri slovesu so bili vsi do serca ginjeni, in berhka Zalika z milim glasom Miroslava poprosi, da naj imá z očetom usmiljenje. „Da, draga moja! odgovori dostojno vitez, zgodilo se bo; vse jim bo odpuščeno, če se bodo le v tem času, kar bo kazen, ki jo bo cesar določil, terpela, kaj poboljšali in odkritoserčno pokoro storili.“

Kakor hitro podložni Sokolovskega grada zvedo, da je vitez Rudolf še živ, in da bo v kratkem s svojim sinom tjakaj prišel, navstane po vsim gradu veliko veselje in radosten hrup. Sklenejo, da bodo tisti dan, kadar vitez pride, kakor velik praznik praznovali. Noč in dan pripravljajo in lišpajo, da bi mu večje veselje naredili. In kadar res pride, je vse, staro in mlado, veselo. Koder gre, so ga lepo sprejeli in da bi ga še bolj počastili, ga skozi nalašč zato narejene častne loke peljajo, cvetlice potresajo in s kadihom kadé. „Imamo spet svojega gospoda,“ je bil edini klic, da se je po vsi dolini razlegalo.

Častno so v gradu sprejeti. Blagomir zroči grajšino svojemu sinu Miroslavu. Vedno tisti ljudomili in človekoljubi mož ostane. Miroslav pa sozida na mestu, kjer je bil poprešnji, nov veličanski grad. — Blagomir svoje stare leta v dohrih delih mirno in sladko doprinese. Otroci in vnuki njegovi si z vso močjo prizadevajo, mu veselje delati.

Starčeku je vse to dobro znano, večkrat tedaj reče: „Dobrotljivi Bog vender dobro z meno hoče, ker mi v mojih starih letih tako veselje pripravlja. Ah, pravi nadalje objemáje jih: „Vender je le res božja dobrotá in modrost neskončna!“ —

XXIII.

STRAŠHO GROZNI KLIC: „GRUŠNIK, GRUŠNIK, POBOLŠAJ SE!“

Stari grad, kjer je imel okrutni Bric odločeno samotno ječo, je molil iz srede strašnega gojzda svoje černe stolpe v oblake. Zob časa je že mnogo glodal na tem groznem ozidju. Zunej velicega iz štirovoglatic kamnov sozidanega stolpa, ki je sam vsakej nevihti protil, je drugo vse na kup padlo, in kakor groblja potnika nekdanje slave opomni. Štirji od nog do glave oboroženi možje, katerim je ostro prepovedano kako besedo z hudobnežem pregovoriti, so bili njegova telesna straža, noč in dan okoli njega. V nar spodnjo luknjo, kamor je le v časi nekoliko solnčnih žarkov priti moglo, ker sta jim dva krepka hrasta s svojimi razprostranjenimi vejami branila, je bil obsojen. Ta je tudi zanaprej njegovo stanovališče ostala.

Od konca ni bilo pri Bricu nobenega znamenja poboljšanja viditi. Otožno, samotno bivanje, dalec proč od vsih ljudi, ga je še bolj razkačilo in razserdilo. Vse je preklinjal, vse, svete in nesvete reči, in se večkrat v nar hujsi zlobi tako ob zid tolkel, da je bilo joj, ali pa se je težko železje okoli rok povil in tako vlekel, da mu je izza nohtov scurkoma kri tekla. Tako preidete dve leti brez narmanjšega znamenja poboljšanja. Razbijanje in divjanje počasi mine, obupno miren postane. Vsa nekdanja moč ga zapusti, nekej zavoljo stradanja, nekaj zavoljo jeze in sovraštva do svo-

jih pravičnih sodnikov. Nar hujši ga je pa vest grizla, kakor razserdeni oroslan (lev), ki noč in dan rujove, mu vpije in ne da mirú in pokoja. Tode v tem obupnem stanu se je pa vender večkrat toliko zavedel, da bi se bil lahko, ko bi mu bila terdovratnost iz svojih grehov dopustila, predramil in pot pòkore nastopil. Bog pa se je revnega grešnika usmilil in mu serce tako omečil, da se spozna, in resno svoj grešni stan, kamor ga je njegova hudobija pahnila, pre-mišlevati začne.

To se je tako naključilo. Enega dne naenkrat pripodé černi strahonosni oblaki čez gojzd sem, v kterega sredi je bil ogrozni pusti grad. Strašno gromi, da se vse trese, in da gojzda zverine straha tulijo. Kadar se zabliška, se razpoči in na tla zverne kaka smreka ali hrast. Grozen piš vetrov se sliši, ki točo na vse kraje nosijo. Še stolpa čuvaji se ustrašijo in se boječi v sobni kot stisnejo, s strahom pričakovàje konca te grozne nevihte. — Bric pak se trese, kakor ubog grešnik, in neprenahama vpije na pomoč. Tudi zdaj obljubi se resnično poboljšati in spokoriti, kakor je vselej storil, pa nikoli deržal ne.

Tode nebo se še ne da koj takó potolažiti. Vedno hujši in hujši se bliška. Nebo je zmiram bolj černo. V trenutku udari strela iz črnega oblaka v samotni stolp in ga vžgê. S strahom sliši vitez s kakšnim ropotom les doli cepa in poka, kako da je kos zidú razpadel, da bo sčasama vse na kup padlo, in da bo sam pod gorečimi razvalinami svoj grob našel. V tej strašni nevarnosti še enkrat vse svoje žile napne in na vse gerlo kliče na pomoč, pervikrat v svojem življenju Boga vsigamogočnega, da bi ga smertne nevarnosti rešil. Tode nobenega ni, ker so tudi čuvaji precej dolgo že zbežali v bližnjo hosto se poskrit. Iz tega kraja, pozabljivši Brica v temni luknji, gledajo nazaj na razvaline grajskega stolpa, ki s svitlim zubljem gori.

Bolj ko Bric na pomoč kliče, bliže se sliši pok ognja in ropot lesa. V nar hujši zadregi je. Strašno tesno mu je

pri sercu, ki mu kako kamen buta in počiti hoče. Gotovo smert vidi pred sebo, in vé dobro, da ji ne more več uiti. Pa kakor bi trenil se naenkrat vse v njem spremeni, ves drugačen postane.

Na tla se zgrudi in po vsih štirih v nar temnejši kot svoje luknje zleze. Tukej poklekne, si obraz zakrije in vpije. „O Bog strašna je tvoja kazen. Toda v tem hipu se mi zde moje hudobije in pregrehe veliko strašneje kot tvoja pravična kazen. Grešil sim in tisučkrat strašnejšo smert zaslužil. S skesanim srcem se vsih svojih pregreh pred tvojim sodnim stolom obtožim. Zaslužil sim pod razvalinami pokopàn biti, samó, nebeški Oče! duše moje ne umori.“

Še ni dobro izgovoril, kar se nad njim majati začne. Grozna teža stolpa tišči spodnji oblok in ga podere. Podstavne skale jenjajo in se s strašnim ropotom vderejo. Pri vsim tem pa ni Bric nič poškodvan, ker je kót, kamor se je stisnil, še ostal. Vse to se mu čudno zdi, on spozna, da ga je božja previdnost obvarvala in upa berž ko ne rešitve. Tode ker je od vsih krajev v razvalinah kakor zadelan se pripravlja na smert. Britko objokuje vse svoje pregrehe in hudobije in prosi usmiljenega Boga, ki ga je tolikrat razžalil iz dna svojega serca za odpuščanje grehov. Če so mu roké od teže verig omagati hotle, jih spet z vso močjo vzdigne in neprenehoma moli. Kakor hitro se vsih svojih grehov obtoži, pošilja goreče molitve k Očetu nebeškemu in pogumno gleda smerti v obraz. Samo ena želja ga še muči, serčna želja namreč, da bi njegova žena in hči zvedile, da je pri Bogu usmiljenje našel in mirno zaspál.

Dva dni je v tem živem grobu tičal, in že mu ugasuje življenja luč, kar nad sebo nekaj praskati in kopati čuti, in tudi od časa do časa človeške glase sliši. In ni se motil. Čuvaji so po hudi uri koj nazaj pritekli, in kopljejo z vogljarji vred, katerih je tudi veliko zraven prišlo, po groblji, da bi če ne živega Brica vsaj mertvo truplo izkopali. Ko pa zdaj glas oslabljenega viteza zaslišijo, kopljejo na vso

moč, in po preteklej dobri uri pridejo do na pol živega Brica. Počasi se skomata iz posipa, obnemagani jetnik pade na kolena in začne glasno moliti: „Vsigamogočni Bog! zahvalim se ti, da si me rešil in poboljšal.“ Pri teh besedah ga polijejo solze in rešeni začne britko jokati. Čuvaji se temu čudijo in si eden drugemu šeptajo, da ga pervikrat v svojem življenju jokati in britke solze točiti vidijo. Serce jim od veselja igra, ga tako pobolšanega viditi, in eden zmed njih se koj napravi in bliskoma odide v Skalodvor veselo novico oznanit.

Neznano veselje naenkrat prežene žalost iz serca Jovane in njene hčere Zalike. Dve leti ste ga zastonj pregovarjale in mehčile, pa vse prošnje, jok in stok, vse ni nič pomagalo. Naglo je sklep storjen, da ga greste, pred ko bo mogoče, v pusti grad obiskat. In da bi saj popred k njemu prišle, dirjate noč in dan neprenehoma.

Kdo bi zamogel vse občutke natanko popisati, kdo lepi prizor zadostno zmalati, kjer jih zdaj zagledamo. Bric pade pred svojo zaročnico na tla in jo če za odpuščanje prositi. Jovana pak ga vzigne in mu z vročimi solzami hvaležnosti lica moči, vedno proti nebu obrnjena, da je njene goreče prošnje uslišalo in serce moža premenilo. Zalika veselja ne ve kaj početi. Verige, v ktere so bile očetovi roki zakovane, poljubuje in s solzami serčne radosti moči.

Vzadnjič pokleknejo vsi trije in iz globočine serca Boga hvalijo. Bric pak se zdaj vzdigne in proti Jovani obrnjen, reče: „Draga moja Jovana! podaj mi roko, zdaj še le sim tvoj mož. Zalika daj da čelo poljubim, zdej še le se smem tvojega očeta imenovati. Zdej še le čutim, kaj da božji blagoslov stori. Zdej se še le moje življenje začne; dozdej ni bilo življenje, ker nisim Bogú služil. — In če bi moral celi čas svojega življenja v verigah zakovan prebiti, čem ravno tako vsacemu, ki tako živi kot sim jaz, neprenehoma kričati: „Grešnik, grešnik! poboljšaj še!“

XXIV.

POBOŽNEGA OČETA ZADNJA
ŽELJA.

Pet let je že preteklo, kar Blagomir s svojimi na Sokolovskem gradu biva. Nekaj časa jih je Milko zapustil. Po vošilu svojega očeta je Gorjanski grad tako krasno, kot je bil popred, sozidal, in se vanj preselil. Družina je bila zelo vesela, zvediti, da je njih zdajni gospod sin poprejšnjega posestnika Miroslava. Še veči je pa njih radost, ko zvedó, da so njegovi starši še v življenji (živi). Nepopisljivo je bilo njih veselje, ko enkrat Miroslav in Bogomila svojega sina obiskat prideta. Na dvoru je bilo polno ljudi, ki se prijazno gospodu in gospej priklanjajo in jih radostno pozdravljajo. Po vsem gradu je ukanje donelo, veselja ni konca ne kraja. —

Blagomir je že štarček pri pet in osemdehtih letih. Vsaki dan se slabšega čuti in smerti bliže. Enega večera, ko je solnce s zadnjimi žarki robove gor pozlatilo, pokliče vse svoje okraj sebe in jim reče: „Dragi moji otroci! ure mojega življenja gredò h koncu, in teža moje starosti me bo kmalo v grob spravila. Zdi se mi, da ne bo zlato solnce velikrat záme vzhajalo. Zakaj bi si pač še dalje živeti želel? Najdel sim vas, ljubi moji! na zemlji spet, vidim vas v sreči in blagostanji, in mirno tedaj in sladko umerjem. Samo eno željo imam še na sercu. Rad bi še enkrat, preden umerjem, svoje poprejšnje stanovanje na skali zraven Tunskega jezera vidil in pregledal. Spomin na nekdanost me bo še bolj v zaupu v Boga uterdil, in mi grenko smert oslajšal. Dobro vem, da me bote s serca radi tje spremili. Saj je to tisti sveti kraj, kjer si me, preljubi Mi-

roslav! spet dobil, kjer si me ti ljuba Bogomila! za svojega očeta pervikrat pozdravila. Tudi Milko mora tje priti, s serca rad bi ga vender še enkrat vidil!“

Neizrečeno sta Miroslav in Bogomila vesela in mu brez ovinkov v prošnjo dovolita, ker jima je bilo tako mogoče, med potjo na Skalodvor priti in se s svojim sovražnikom, ki se je zdaj ves pre naredil, vmiriti.

Berž ko berž pošljejo posla v Gorjanski grad, Milkotu željo starega očeta naznanit. Kakor hitro Milko zve, se berž pripravlja na odhod. Po volji svojega očeta mora memo Skalodvora, da bi Jovano in Zaliko sebo vzel. Tudi Bric mora ž njimi, ker je ravno čas zapora minul. Tode železja ne da pred stran, dokler da ni tiste, ktere je razžalil, odpuščanja prosil in svojo vest popolnoma potolažil.

Vsi tedaj se usedejo na voz in dirjajo bolj ko morejo, da bi še o pravem času do Tunskega jezera prišli in se z Blagomirom, Miroslavom in Bogomilo iz druge doline pridšim združili. — Vsi so med potjo nekako stožni bili. Močno se jim dozdeva, da bodo nekaj posebnega na skali, nekadjnem prebivališču Blagomira, doživeli in se tedaj na vse, kar bi čez nje priti moglo, serčnodušno pripravijo.

XXV.

KES IN ODPUŠČANJE — LEP SPO- MINEK NA BLAGOMIROVEM GROBU.

Bila je ravno jesen, ko se Blagomir s svojo družinco v tiho in prijazno dolinko k Tunskemu jezeru privozi. Pet in osemdesetletni starček se milo zjoka, kader spet svoje poprejšnje stanovanje na skali v daljavi zagleda. Miroslav

in Bogomila ga za roki primeta in ju poljubita. Tudi ona dva čutita, kako da mu more pri sercu biti.

„Draga moja otroka! ju nagovori Blagomir, zdi se mi, da ne bom več te dolinice zapustil. Pet in osemdeset let že živim, vsako uro mi bo smert ljuba. Tukaj ker sim toliko nedolžnega veselja vživljal, mi bo še toliko ljubša in prijetniša. O da bi le še enkrat verh skale doseči, svojo hišico in lepi vertič viditi in prijetni glas zvončka slišati mogel, potem o ljubeznjivi Bog! potem, ko bom vse to še enkrat vidil, rad umerjem!“

Tako je govoril pobožni starček. Nasloni se na obadva in tako koračijo po ravno tej poti, po kateri je enkrat Režika, pobožna Ljudmilova hči, Bogomilo v očetovo hišo pripeljala. Velika tihota je med njimi, noben nič ne spregovori. Blagomir se vedno na skalo gori ozira, Bogomila za tihem pozdravlja vsaki kotič, dobre znane hribe in dolinice, Miroslavu pak blodijo po glavi nekdamni žalostni in veseli dnevi. —

Zdaj se bližajo Ljudmilovi hiši. Oče Ljudmil, ki so se med tim zelo postarali, sedé zunej pod košato lipo na rušnati klopi. Starček križem roke derži in je v neko reč ves zamišljen. Ko zagleda ljudi proti sebi iti, jim gre urno naproti, ker meni, da so prijatli, ki ga gredó obiskat. Kako se pa ustraši, kako mu serce kipi, ko v teh Blagomira in Bogomilo spozna: „Davnej sim že ves up, Vas, ljubi moji! še kdaj na tem svetu viditi, zgubil. Bodite mi tedaj serčno pozdravljeni! Gospod vas je Blagomir! z visoko starostjo oblagodaril. In vi, blaga gospa! se ste kej popravili, kar ste uno hišico tamle zapustili. Takrat ste bili kaj bleđi viditi. Pa tako je moralo biti. Saj je bilo neizrečeno veliko prestati.“

„Vaša ljubezen in serčna vdanost, dragi Ljudomil! odgovori Bogomila, ste mi nar britkejše terpljenje, nar hujše bolečine oslajšale. Ne morem se tistih časov spomniti, brez očitne ginljivosti. In vaša dobra žena in

miloserčna hči — kako blage duši ste to bile! Neža, kje pa vender je verla Neža?“

„Vprašate po Neži? reče Ljudomil smehljaje se, ter si debelo solzo z lic obriše; moja Neža me je zapustila. Zmiram sicer je govorila, da bo z meno umerla. Tode dobrotljivi Bog je drugače obernil. Na smertni postelji mi je pa obljubila, da če kmalo kmalo póme priti, in me spremiti v srečnišo deželco, v našo pravo domovino. Pojdite in pogledjte, tukej je njen grob.“ —

Te besede izgovorivši peljá Ljudomil svoje prijatle nazaj pod lipo, ter jim majhno, s krasnimi cveticami ob-suto gomilo pokaže. „Sladko v miru počivaj, blaga, verla žena! reče Bogomila s solzami v očih. Oh! ko bi ti bila le še enkrat v roko seči in se za vse storjene dobrote zahvaliti zamogla!“

Še nekaj časa stojijo molčé pri grobu; potem pa se Blagomir oglasi rekoč: „Obrišite si solze. Čemú toliko joka, saj se bomo spet vsi vidili. — Zdej hočemo v tvojo hišico iti, Bogomila! se nekoliko pokrepčat, predenj da gremo na skalo. — Gredó. Ljudomil jih spremi, in jim med potjo pove, da ni nič, kar je Bogomila odšla, v nji popravil. Vse tedaj bote še tako najdlji, kakor je bilo takrat, kadar ste vi notre prebivali. —

Res je bilo tako. Bogomila se začudi, da so še ravno tiste klopi in mize, ki jih je Ljudomil zanjo pripravil bil. Tudi vertič in košata senca je bila še tako kot nek-daj. Še celó tičnica, ktero je Milko dolzih zimskih večerih narejal, stoji v kotu za mizo. Veselje in žalost se polastite serca Bogomilnega. Kakor da bi se bila iz sanj zbudila, pregovori z otožnim glasom: „Se je v resnici vse tako s meno zgodilo? Dobrotljivi Bog! vsaki dan bolje spoznam tvojo modrost in nezapopadljive sklepe.“

Med tem prinese Ljudomil jabelk in grozdja iz Bogomilnega vertiča. Kaj dohro jih okrepča sadje. Čez nekaj časa se spet vzdignejo in se napoté proti skali gori.

Tudi Ljudomil vzeme palico, brez ktere že ni mogel več biti in gre ž njimi na skalnati hrib. —

Še ni bila dobra ura pretekla, že vsi po celi dolinici zvedo, da je pobožni sivček Blagomir sopet v dolini, in da hoče s svojimi na skalo iti. Kdor tedaj utegne, se praznično napravi in hiti mahoma na skalo, da bi še za časa tjegori prišel, občnega veselja se vdeležit. Vsi hrepené s serca, sivega starčeka še enkrat in ah! morebiti vzadnjič viditi. Na poti je vse od ljudi gomzelo. Ravno toliko, če ne več, jih je bilo kot takrat, kadar je Blagomir v svojej kapelici kak imeniten praznik slovesno obhajal.

Med tem, ko Blagomir s svojimi na enej strani proti verhu korači, se tudi na drugej (strani) unkraj Tunskega jezera v bajtici brodnika Nikolaja vse oživi in vesel krič zasliši. Nikolaj spravi vse čolne, kar jih je le mogel dobiti, da bi množico seljanov na uni kraj jezera prepeljal. Še večje pa je bilo pripravljanje in šumenje, ko naenkrat tuji vitezi s svojimi ženami pridejo. Vsi kmalo silijo čez jezero, noben noče zadnji, ampak vsak prvi biti. Zdaj se vredijo. V prvem čolničju se peljajo. Bric, njegova žena in hči, prelepa Zalika, in Milko sam v svitlej vitežkej obleki vesla, v drugem pak sedi Rezika nekaj družih sosedenj in bližnjih sorodnikov, in sam verli Nikolaj jadra. Za timi sledi veliko družih, napolnjenih z ljudmi vsake starosti. — Bliže ko pridejo, hujše tolče serce Bricu. Roke se mu tresejo, da verige rožljajo. Oči mu vedno potoki solz zalivajo. Celo malo govori. Neprenehoma stoče: „Ah! kaj sim naredil, kaj sim naredil?“ Milko ga tolaži ter pravi, da sta neskončno dobra stari dedej in oče, da se nima celo nič žalega bati. Tudi Jovana ga skuša, ga gorko objame in vidivši njegov kes solze veselja pretaka. Lepa Zalika objemaje in poljubovaje njegove kolena in roke mu reče: „Oj oče! dragi moj oče! kar časa Vas tako imenovati smem, mi je dobro pri sercu.“ —

Zdaj priveslajo na unkraj jezera in se na skalo na-

potijo. Občno veselje, radostni šum in klic jim pospeši korake in hitrejšje, ko so se nadjali, prelazijo nevarno stermino ter še tudi popred verh skale dospejó, kot starček Blagomir s svojimi tovarši. Tukej je bilo, že veliko ljudi zbranih, ni bilo že prostora več, kjer bi ne bil kak radoveden gledavec. Vsi od kraja komej pričakujejo ljubeznivega starčka Blagomira in njegovo družinico.

Vzadnjič se vender prikaže na skali. Miroslav in Bogomila ga peljeta. Slab je že in se močno trese. Le z veliko težavo so ga gori spravili. Ko pred vertič tikama bajtice pridejo, se usede utrujen sivček na rušnato klop. Vsi seljani se odkrijejo in enoglasno zavpijejo: „Bodite pozdravljeni, tisučkrat pozdravljeni v svojem tihem stanovališču, blagi, častitljivi oče! Blagomir! prosimo Vas za blagoslov!“ Pri teh besedah pokleknejo vsi na tla, se odkrijejo in povzdignejo roke. In Blagomir jih če blagosloviti.

Ali iznenado prileze iz srede ljudi vitez Bric bled kakor je bil, pade pred Blagomira na kolena, si zakrije z obema rokama obraz, ter reče z ihtijočim glasom: „Nikarte še, preljubi Blagomir! še je eden tukej, ki ni vreden vašega blagoslova. In taj nevredni sim jaz.“ Blagomir se steguje po vitezovi roki, pa je ne more doseči. Pa reče mu prijazno: „Vstanite, ljubi moj, in povejte mi, kdo da ste? S ponižnim pobitim sercom odgovori vitez: „Jaz sim Bric Skalodvorski.“ To izrekši polijejo sivega starčika solze veselja. Vstati hoče, da bi skesanega Brica na svoje serce pritisnil, pa ne more. Preveč slabega se čuti in reče: „O ne tukej pred nogama, sem pojdite sem, da Vas priserčno objamem in poljubim. Tudi jaz sim od Vašega odkritoserčnega kesa in resničnega poboljšanja čul. Tode kaj čejo te verige na Vaših rokah? Ravno tako ljubi ste mi, kakor mi je moj Miroslav. O nemudite se dalje, pojte da Vas objamem!“

„Ne, ne popred, častiti Blagomir! reče vitez Bric, preden da odpuščanja od Vas ne zadobim, predenj da mi vse hudobije, ki sim jih Vam storil, ne odpustite. Pred tudi

ne denem verig iz svojih rok, dokler mojega skesanega in bolnega serca ne vpokojite.“ Tudi Jovana in Zalika pridete, pokleknete pred sivčekom na tla in ga milo se jokáje prosite: „Odpustite, ah odpustite mu, preblagi oče! Davnej že je svoje pregrehe in hudobije odkritoserčno obžaloval in zadostil. Odpustite mu!“ — Vsi pričujoči v serce ginjeni se jokajo. Tudi Blagomir je ves ginjen, položi roko na viteza in joka. Čez nekaj časa pa spregovori in reče s trepetajočim glasom: „Vstanite vsi. Ljubeznjivi Bog, ki na nas zdaj doli gleda in pred kterega že morebiti danes pridem, je priča, da sim Vam, ljubi Bric! že davno vse odpustil. Vse kar se je zgodilo, naj bo pozabljeno. Vzajemno se čemo ljubiti in prijatli ostati. Dajte mi roko in udarite. Tako, zdaj Vam je vse odpuščeno. Spravljeni smo, po božji milosti spravljeni, po kateri je bilo vaše serce omehčeno in Vam boljša misel navdahnjena. Vsi pričujoči so priča te radostne sprave. Naj tudi očetje in matere svojim otrokom pripovedujejo in jim v zgled postavijo. In ti, Oče nebeški! bodi češčen in hvaljen na vse večne čase! Amen.“ —

Ko starček omolkne, postane velika tihota. Vsi so do duše ginjeni, in zdi se jim, kakor da bi bili v srečnišji kraj prestavljeni, v blagodarno bližo vsigapričijočega Boga.

Ko je še vse tiho, prirožlja Bric vedno še v železji zakovan, se vstopi pred Miroslava in reče: „Še ne morem tako dolgo pokojen biti, dokler mi tudi vi, ki sim vas v toliko nesrečo pahnil, ne odpustite.“ Miroslav mu koj v govor seže ter mu ne pusti dalje govoriti. Snemši mu verige reče: „Ne tako, ljubi moj! nobene besede več! Mi vsi smo Vam že davnej odpustili. Dajte mi roko vpricho vsigavidijočega Boga. Naj bodo pet in osemdesetletni oče in vsi tukej zbrani priča, da sva se spravila in ko prijatla pozdravila in da taka tudi zanaprej hočeva ostati in v prijateljskej ljubezni živeti.“

Zdaj se vstopita pred Blagomira, kterega trudne oči so se še enkrat zjasnile in enako mladenču blisketale, kterega

lica še enkrat čista kri porudeči. Na desni stojita Milko in Bogomila, na levi pak Jovana in Zálíka. Vsim igrajo solze v očeh, vsi so neizrečeno ginjeni. Bricu pak seže Miroslav v roke in glasno reče: „Kakor si zdaj midva v roke seževa in se zediniva, tako so tudi najne serca v ljubezni in prijateljstvu zedinjene. Nič naj ne loči najno prijaznost, in da bi tudi unkraj groba terpela, naj se najna otroka v ljubezni zedinita in vzameta, da bota tako dva imenitna vitežka rodova, ki sta se že tako dolgo sovrazila in preganjala, neločljivo združena in zedinjena.“

Tako Miroslav. Bric se veselja joka pri teh nepričakovanih besedah. Milkota oči se blisketajo, zdaj pogleda gori v jasno nebo, zdaj v cvetečo Zálíko. Tudi njej kri v lica stopi. Sramožljivo pobesi oči, potem se pa spet ozrê na berhkega viteza Milkota, s katerim se ima v vedno znamenje mirú in sprave zediniti. Bogomila in Jovana se poljubite in vroče solzé pretakate. Blagomir se neznano ginjenega čuti ter reče: „Nikarte, ljubi moji! dalje, to je preveč záme, preveč. Hvala, vedna hvala, Tebi o ljubeznjivi Bog! — V vsem svojem življenju nisim tacega veselja doživel, kakor danes. Rad zdaj umerjem, ker je zveza miru in sprave med vami storjena. Zdaj mi bo sladka, s veseljem jo cem kakor dolgo zaželenega prijatla pričakovati. O Bog! kako neskončna je tvoja dobrotá! O da bi te mogel zadostno častiti in hvaliti! Tode kmalo pridem pred prestol tvoj, takrat te čem moliti na vse veke.“ —

To izrekši omolkne starček. Vsi so ginjeni in na glas jokajo. Vedno slabši prihaja on in se na Miroslavovo ramo nasloni. Roke se mu tresejo, lica so vedno bolj blede, oko motno in na pol zaperto. Vender se še vzdigne in pojemáje reče. „Dobrotljivi Bog je moja molitev uslišal. Čutim, da ne bom čez eno uro med vami. Predenj bo solnce za gore šlo, bom v Gospodu zaspal in se v srečnišo dezelo preselil. Pokleknite tedaj še enkrat vsi krog mene, da vam očetovski blagoslov dam.“

Vsi pokleknejo okrog njega. Na desnem klečita Miroslav in Bogomila, na levem Bric in Jovana, njemu nasproti pa Milko in Zálíka. Zadej za tem klečé Ljudomil, Nikolaj, njegova žena in otroci. In za temi vsi drugi seljani pokleknejo. Raztegne tedaj starček Blagomir svoje roke in pregovori s umirajočim glasom: „Blagoslovljeni bodite v imenu trojedinega Boga Očeta, Sina in sv. Duha. Njegova neskončna milost naj bo in ostane na veke pri Vas! Amen. — S Bogom! s Bogom! Pomnite pet in osemdesetletnega očeta. Ljubite se med sebo! to je moja poslednja želja.“ —

To izgovorivši se nasloni na Miroslavove persi. Vedno bolj počasi diha. Čez nekaj postane, pa spet začne. Žnabli mu ostanejo prijazni in na smeh. Ko se je solnce bolj za gore pomaknilo, in z zadnjimi žarki verhove hribov obsijalo, prosi še za križič, pred katerim je tolikrat v molitev zamaknjen klečal. Tudi da svojim vedeti, da bi še enkrat rad svojo nar ljubšo pesem peti, in zvonček svoje kapelice zvoniti slišal. Brodnik Nikolaj stopi na stran, in požvenklja. Ah! kako čudno je vender danes! kako žalostno je vse! — Njegovi pak skupno zapojejo:

„Tisti, ki zvezdam odločil je pot,
K' je velik, mogočen, ki biva povsot,
Ki kote nar skrivniših krajev pozná,
Clo pesek prešteje v bregu morjá!
Človéka nikoli tud ne zapusti,
Ga vodi, ga spremlja, za njega skerbi.“

Pri zadnjih versticah slišijo očeta Blagomira reči: Jezus! Marija —! Jožef! — In ni ga bilo več. Ugasnil je žubelje življenja. Sladko in mirno kakor je tudi živel, je tudi umerl. Njegova smert je bila le potovanje v boljšo srečnejšo deželo. — Vidivši ga, da je že mertev, ga položé rahlo na rušnato klop ter mu oči zatisnejo. Potem gre Miroslav v sredo žalostne množice, in reče z močnim glasom, da ga

je vsak lahko razumel: „To je bila sladka smert, tako umerje pravični.“ Zdaj se še le vsih žalost polasti, drugzega ni slišati kot jok in stok. Ljudomil pak gre bliže, prime za bledo roko umerlega in jokaje se, reče: „Tak ste res umerli, Blagomir! Pozdravite mi mojo ranjco Nežo. Kmalo kmalo tudi jez pridem za vami.“ Proč se zdej oberne, si obraz z rokama zakrije in britko joka. —

Ko večerni mrak nastopi, in bleda luna mervto truplo Blagomira obsije, odvalé Miroslav, Bric in Milko kamen od groba, ki si ga je bil pobožni starček davno naredil in za se odločil, in ga vpričo žen in veliko družih noter položé. Celo noč potem še ostanejo v Blagomirovem dómu in obžalujejo s vročimi solzámi ranjcega. Drugo jutro pak se poslové pri dobroserčnih seljanih in gredo, zadnji „s Bogom“ prekrasnej dolinici nazaj vpivši, vsak na svoj dom.

Bric mirno in srečno živi v svojem gradu Skalodvoru, ki je bil odslej pribežališče preganjanih in oskerbnik nesrečnih revežev. Tudi čuvaj grada, ki se je med tem poboljšal, dobi svojo poprejšnjo službo. Vitez Miroslav stanuje v Sokolovskem gradu, kjer je pervikrat dneva luč zagledal. Milko podedva od svojega očeta Gorjanski grad, kamor je kmalo lepo devo Zaliko pripeljal, in se s njo poročil. Dervarja Timeta, ki je bil dne do dne svojemu gospodu zavoljo svoje zvestobe in prave pobožnosti bolj všeč, postavi za oskerbnika v Gorjanskem gradu.

Milko in Zalika sta práv pobožno in bogaboječe živela, in zavoljo dobrih del deleč okrog slovela. Vsim sta bila v zgled. Blagoslov Blagomirov je Bog obilno nad njima pomnožil. Bila sta hvaležna za vse dobrote, ki je jima jih Bog podelil, in sta se pogostama tolaživnih besed starega očeta spomnila. Da bi še živejši spomin obudila, potovata vsako leto v družbi svojih starišev v Švajcarski dol k Blagomirovemu domu. Iz hvaležnosti mu še dasta dragi in častit spominek napraviti, na katerem so bile sledeče verstice vre-

zane: „Tukej počiva pobožni oče Blagomir, nekdamni vitez Sokolovski. Pokojna in sladka, kakor je bilo njegovo življenje, je bila njegova smert. Popotnik, pomudi se, kadar prideš na taj sveti kraj in poblagoslovi ga. In ako imaš še eno solzico v očeh, naj ti poteče na mile cvetlice, ki tukej na gomili cvetó, ter reči: Počivaj, sladko počivaj v tihem grobu, blagi siveček! dokler da nas vse angeljska tromba na veke ne zbudi.“

41173

KAZALO.

	Stran
P redgovor	1
I. Poglavlje: Gorjanski grad	5
II. » Bric Skalodvorski	7
III. » Pripoved na ognišči	11
IV. » Poslednje ure na Gorjanskem gradu	21
V. » Kapelica	26
VI. » Viteza Skalodvorskega roparski grad	31
VII. » Oče Blagomir	37
VIII. » Blaga družina v Švajcarskem gorji	42
IX. » Planinska veselica	48
X. » Bogomilno mirno življenje	58
XI. » Delavno vsmilenje — sladko hladilo v terpenji	62
XII. » Mladi sokolar	66
XIII. » Huda bolezen	71
XIV. » Poslednje materno sporočilo	75
XV. » Oj sokoličev! Kupite kaj sokoličev	82
XVI. » Te je dober sokol	96
XVII. » Perstan	105
XVIII. » Pravično povračilo	110
XIX. » Ptuj romar	114

XX.	Poglavje: Nepričakovano veselje nar boljše zdravilo .	122
XXI.	» Veselo snidenje	125
XXII.	» Mera radosti je napolnjena	134
XXIII.	» Strašno grozni klic: »Grešnik, grešnik po- boljšaj se!«	140
XXIV.	» Pobožnega očeta zadnja želja	144
XV.	» Kes in odpuščanje. — Lep spominek na Blagomirovem grobu	145

